

**Kokkolan kaupungin
nuorten suomenkielisen
lukiokoulutuksen
opetussuunnitelma**

Nimi	Kokkolan kaupungin nuorten suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelma
Kunta	Kokkola
Koulu	Kokkolan suomalainen lukio
Hyväksymispäivämäärä	15.6.2021
Pdf luotu	31.5.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	4
2.2. Arvoperusta.	4
2.2.1. Erityisen koulutustehtävän arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	6
3.1. Opintojen rakenne.	6
3.1.1. Erityisen koulutustehtävän opintojen rakenne.	6
3.2. Oppimiskäsitys.	7
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	8
3.3.1. Erityisen koulutustehtävän opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	9
3.4. Toimintakulttuuri.	9
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	12
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	13
3.6.1. Erityinen koulutustehtävä - yhteistyö korkeakoulujen kanssa, työelämäyhteydet ja kansainvälisyys.	16
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	17
4.1. Ohjaus.	17
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.	19
4.3. Opiskeluhoolto.	21
4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.	22
4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.	23
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.	27
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	29
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	33
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	33
5.2. Opintojakson arviointi.	34
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	34
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	35
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	35
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	35
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	36

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	37
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	38
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	39
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	40
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	40
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	43
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	44
6.1. Laaja-alainen osaaminen.	44
6.1.1. Erityisen koulutustehtävä - laaja-alainen osaaminen.	47
7. Oppiaineet.	49
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	49
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	50
ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1).	52
ÄI2 Kielitietoisuus ja ryhmäviestintä, 2 op (ÄI2_ÄI3).	53
ÄI3 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (ÄI4).	55
ÄI4 Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5).	56
ÄI5 Kirjallisuus eri aikoina, 2 op (ÄI8).	57
ÄI6 Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (ÄI6_ÄI7).	58
ÄI7 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9).	60
ÄI8 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10).	61
ÄI9 Tekstitaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11).	61
ÄI10 Kirjallisuuden ja kuvan analysointi ja tulkinta, 2 op (ÄI12).	62
ÄI11 Kielenhuollon kertaus, 2 op (ÄI13).	63
ÄI12 Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI14).	64
ÄI13 Kirjallisuusdiplomi, 4 op (ÄI15).	65
ÄI14 Draaman perusteet, 2 op (ÄI14).	65
ÄI15 Draamaa ja esiintymistä, 2 op (ÄI15).	66
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	67
S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21).	70
S22 Kielitietoisuus ja ryhmäviestintä, 2 op (S22_S23).	71
S23 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (S24).	72
S24 Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25).	74
S25 Kirjallisuus eri aikoina, 2 op (S28).	75
S26 Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (S26_S27).	76
S27 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S29).	77
S28 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S210).	78
S29 Tekstitaitojen syventäminen, 2 op (S211).	79

7.2. Biologia (BI).	80
BI1 Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	83
BI2 Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2_BI3).	84
BI3 Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	86
BI4 Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	87
BI5 Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	89
BI6 Biologian kertaus, 2 op (BI7).	91
BI7 Biologian kokeelliset työt, 2 op (BI8).	91
BI8 Lajintuntemus, 2 op (BI9).	92
BI9 Ihmisen genetiikka, 2 op (BI10).	93
7.3. Elämänkatsomustieto (ET).	93
ET1 Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	96
ET2 Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	97
ET3 Kulttuurit, 2 op (ET3).	98
ET4 Katsomukset, 2 op (ET4).	99
ET5 Uskonnot ja uskonnottomat, 2 op (ET5).	101
ET6 Tulevaisuus, 2 op (ET6).	102
7.4. Filosofia (FI).	103
FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	105
FI2 Etiikka, 2 op (FI2).	106
FI3 Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	107
FI4 Totuus, 2 op (FI4).	109
FI5 Kohti ylioppilastutkintoa, 2 op (FI5).	110
7.5. Fysiikka (FY).	110
FY1 Fysiikka luonnontieteenä, 2 op (FY1_FY2).	113
FY2 Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	114
FY3 Voima ja liike, 2 op (FY4).	116
FY4 Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	117
FY5 Sähkö, 2 op (FY6).	118
FY6 Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	119
FY7 Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	121
FY8 Fysiikan kertaus, 2 op (FY9).	122
FY9 Tähtitieto, 2 op (FY10).	123
FY10 Fysiikan mittaukset, 2 op (FY11).	124
FY11 Kvanttimekaniikkaa ja suhteellisuusteoriaa yleistajuisesti, 2 op (FY12).	125
FY12 Elektroniikka, 2 op (FY13).	125
7.6. Maantiede (GE).	126

GE1	Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	129
GE2	Sininen planeetta, 2 op (GE2).	131
GE3	Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	132
GE4	Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	134
GE5	Maantieteen kertaus, 2 op (GE5).	136
GE6	Kehitysmaantiede, 2 op (GE6).	136
7.7.	Historia (HI).	137
HI1	Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	140
HI2	Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	141
HI3	Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	143
HI4	Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	145
HI5	Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	146
HI6	Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	148
HI7	Kohti historian ylioppilaskirjoituksia, 2 op (HI7).	149
7.8.	Kemia (KE).	150
KE1	Kemia ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1_KE2).	153
KE2	Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	154
KE3	Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	156
KE4	Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	157
KE5	Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	158
KE6	Kemian kertaus, 2 op (KE7).	159
KE7	Kemian laborointi 1, 2 op (KE8).	160
KE8	Kemian laborointi 2, 2 op (KE9).	161
KE9	Orgaanista kemiaa syventäen, 2 op (KE10).	162
7.9.	Uskonto (KT).	163
7.9.1.	Evangelisluterilainen uskonto (KT1).	165
UE1	Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jalanjäljissä, 2 op (UE1).	165
UE2	Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2).	166
UE3	Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	167
UE4	Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	168
UE5	Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5).	170
UE6	Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6).	171
UE7	Kohti ylioppilastutkintoa, 2 op (UE7).	172
UE8	Raamatun tarkastelua tieteen näkökulmasta ja kulttuurin ilmiönä, 2 op (UE8).	173
7.10.	Kuvataide (KU).	174
KU1	Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	176
KU2	Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	178

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	179
KU4 Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	181
KU5 Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5).	182
KU6 Kolmiulotteinen muotoilu, 2 op (KU6).	183
7.11. Lukiodiplomit (LD).	184
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	185
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	186
Musiiin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	186
Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8).	187
7.12. Liikunta (LI).	188
LI1 Oppiva liikkuja, 2 op (LI1).	190
LI2 Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	191
LI3 Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	192
LI4 Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	193
LI5 Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	194
LI6 Vanhat tanssit, 2 op (LI6).	195
7.13. Matematiikka (MA).	196
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	198
MAA2 Geometria, 2 op (MAA3).	198
MAA3 Algebran ja analyysin perusteet, 6 op (MAA2_MAA4).	199
MAA4 Trigonometria ja eksponenttifunktiot, 2 op (MAA5).	201
MAA5 Derivaatta ja talousmatematiikka, 4 op (MAA6_MAA9).	202
MAA6 Integraalilaskenta, 2 op (MAA7).	203
MAA7 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	204
MAA8 3D-geometria, 2 op (MAA10).	205
MAA9 Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	206
MAA10 Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	207
MAA11 Pitkän matematiikan kertaus 1, 2 op (MAA13).	208
MAA12 Pitkän matematiikan kertaus 2, 2 op (MAA14).	209
MAA13 Pulmat, pelit ja ongelmanratkaisu, 2 op (MAA15).	209
MAA14 Matemaattinen todistaminen, 2 op (MAA16).	210
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	211
MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	211
MAB3 Geometria, 2 op (MAB3).	212
MAB4 Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	213
MAB5 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	214
MAB6 Talousmatematiikka, 2 op (MAB6_MAB7).	215
MAB7 Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	216

MAB8 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	217
MAB9 Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10).	218
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	219
MAY1 Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1).	219
7.14. Musiikki (MU).	220
MU1 Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1).	223
MU2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	224
MU3 Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	225
MU4 Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	226
MU5 Kulttuurielämyksiä, 2 op (MU5).	228
7.15. Opinto-ohjaus (OP).	229
OP1 Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	230
OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	231
OP3 Stressinhallinta supervoimana, 2 op (OP3).	233
OP4 Opi oppimaan, 2 op (OP4).	234
7.16. Psykologia (PS).	234
PS1 Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	236
PS2 Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	238
PS3 Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	239
PS4 Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	241
PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	243
PS6 Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (PS6).	245
7.17. Terveystieto (TE).	245
TE1 Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	247
TE2 Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	249
TE3 Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	250
TE4 Terveystiedon syventäminen, 2 op (TE4).	252
7.18. Toinen kotimainen kieli, suomi (TKFI).	252
7.18.1. Suomi, A-oppimäärä (TKFIA1).	257
FINA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FINA1).	257
FINA2 Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FINA2).	258
FINA3 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FINA3).	260
FINA4 Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FINA4).	261
FINA5 Koulutus ja työelämä, 2 op (FINA5).	263
FINA6 Kieli ja kulttuuri, 2 op (FINA6).	264
FINA7 Viesti kirjoittaen, 2 op (FINA7).	266
FINA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FINA8).	267

FINA9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (FINA9).	268
FINA10 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (FINA10).	269
FINA11 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (FINA11).	270
7.18.2. Suomi, äidinkielenomainen oppimäärä (TKFIAI).	271
FIM1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FIM1).	271
FIM2 Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FIM2).	273
FIM3 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FIM3).	275
FIM4 Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FIM4).	276
FIM5 Koulutus ja työelämä, 2 op (FIM5).	278
FIM6 Kieli ja kulttuuri, 2 op (FIM6).	279
FIM7 Viesti kirjoittaen, 2 op (FIM7).	281
FIM8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FIM8).	282
FIM9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (FIM9).	284
FIM10 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (FIM10).	285
7.19. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).	286
7.19.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1).	290
RUA1 Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUA1_RUA2).	290
RUA2 Kieli ja kulttuuri, 2 op (RUA3).	292
RUA3 Vaikuttaminen yhteiskunnassa, 2 op (RUA4).	293
RUA4 Yhteinen tulevaisuutemme, 2 op (RUA5).	294
RUA5 Tulevaisuuden näkymiä, 2 op (RUA6).	296
RUA6 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7).	297
RUA7 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8).	298
RUA8 Starttijakso, 2 op (RUA9).	299
RUA9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RUA10).	300
RUA10 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (RUA11).	301
7.19.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	302
RUB1 Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB11_RUB12).	302
RUB2 Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13).	303
RUB3 Opiskelija maailmankansalaisena, 2 op (RUB14).	305
RUB4 Suuntana tulevaisuus, 2 op (RUB15).	306
RUB5 Viesti rohkeasti, 2 op (RUB16).	307
RUB6 Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	308
RUB7 Starttijakso, 2 op (RUB18).	309
RUB8 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RUB19).	310
RUB9 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (RUB110).	311
7.20. Temaattiset opinnot (TO).	312

Digitaalinen osaaminen, 2 op (DIGI).	312
7.21. Vieraat kielet (VK).	313
7.21.1. Espanja B3-oppimäärä (EAB3).	318
EAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (EAB31).	318
EAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (EAB32).	320
EAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (EAB33).	321
EAB34 Meillä ja muualla, 2 op (EAB34).	322
EAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (EAB35).	323
EAB36 Kulttuuri, 2 op (EAB36).	324
EAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37).	325
EAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (EAB38).	326
EAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (EAB39).	327
EAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (EAB310).	328
7.21.2. Ranska B2-oppimäärä (RAB2).	328
RAB21 Arki ja vapaa-aika, 2 op (RAB21).	329
RAB22 Meillä ja muualla, 2 op (RAB22).	330
RAB23 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB23).	331
RAB24 Kulttuuri, 2 op (RAB24).	332
RAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25).	333
RAB26 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (RAB26).	334
RAB27 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (RAB27).	335
RAB28 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RAB28).	336
7.21.3. Ranska B3-oppimäärä (RAB3).	337
RAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (RAB31).	338
RAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (RAB32).	339
RAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (RAB33).	340
RAB34 Meillä ja muualla, 2 op (RAB34).	341
RAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB35).	342
RAB36 Kulttuuri, 2 op (RAB36).	343
RAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37).	344
RAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (RAB38).	345
RAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (RAB39).	346
RAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RAB310).	347
7.21.4. Saksa B2-oppimäärä (SAB2).	348
SAB21 Arki ja vapaa-aika, 2 op (SAB21).	348
SAB22 Meillä ja muualla, 2 op (SAB22).	349
SAB23 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB23).	350
SAB24 Kulttuuri, 2 op (SAB24).	351

SAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25).	352
SAB26 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (SAB26).	353
SAB27 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (SAB27).	354
SAB28 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (SAB28).	355
7.21.5. Saksa B3-oppimäärä (SAB3).	356
SAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (SAB31).	357
SAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (SAB32).	358
SAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (SAB33).	359
SAB34 Meillä ja muualla, 2 op (SAB34).	360
SAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB35).	361
SAB36 Kulttuuri, 2 op (SAB36).	362
SAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37).	363
SAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (SAB38).	364
SAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (SAB39).	365
SAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (SAB310).	366
7.21.6. Venäjä B3-oppimäärä (VEB3).	367
VEB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VEB31).	367
VEB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (VEB32).	368
VEB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (VEB33).	369
VEB34 Meillä ja muualla, 2 op (VEB34).	370
VEB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VEB35).	371
VEB36 Kulttuuri, 2 op (VEB36).	372
VEB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37).	373
VEB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (VEB38).	374
VEB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (VEB39).	375
VEB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (VEB310).	376
7.21.7. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	377
ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen - englanti globaalina kielenä, 4 op (ENA1_ENA2).	377
ENA2 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	379
ENA3 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4). . .	380
ENA4 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	381
ENA5 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	382
ENA6 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	384
ENA7 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	385
ENA8 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (ENA9).	386
ENA9 Opi kirjoittamaan paremmin, 2 op (ENA10).	387

7.22. Yhteiskuntaoppi (YH).	388
YH1 Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	390
YH2 Taloustieto, 2 op (YH2).	392
YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	393
YH4 Lakitieto, 2 op (YH4).	395
YH5 Kohti yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksia, 2 op (YH5).	396
7.23. Tieto- ja viestintäteknikka (TVT).	397
TVT1 Peliohjelmoinnin perusteet, 2 op (TVT1).	398
TVT2 Tietoverkot, 2 op (TVT2).	399
TVT3 Tietokonelaitteistot ja käyttöjärjestelmät, 2 op (TVT3).	399
TVT4 Kuvankäsittely, 2 op (TVT4).	400
TVT5 Graafinen piirtäminen, 2 op (TVT5).	401
TVT6 Peliohjelmointia 3D-ympäristössä, 2 op (TVT6).	401
TVT7 DigiTutor, 2 op (TVT7).	402
7.24. Luonnontiede ja teknologia (LTEK).	403
LT1 Johdatus luonnontieteisiin, 2 op (LT1).	403
LT2 Vesien suojeleminen ja tila, 2 op (LT2).	404
LT3 Luonnontieteen ilmiöt tutkimuskohteena, 2 op (LT3).	405
LT4 Globaalit uhat ja mahdollisuudet, 2 op (LT4).	406
LT5 Luonnontieteiden osaamisen syventäminen, 2 op (LT5).	407
7.25. Opiskelijakuntatoiminta (OKT).	407
Opiskelijakuntatoiminta, 2 op (OKT).	407
7.26. Tutortoiminta (TUT).	408
Tutortoiminta, 2 op (TUT1).	408
7.27. Muualla suoritetut opinnot (MSO).	409
Henkilöauto-ajokortti, 1 op (AJK).	409
Anniskelupassi, 1 op (ANP).	410
Ensiapu 1, 1 op (EA1).	410
Ensiapu 2, 1 op (EA2).	410
Ensiapu 3, 2 op (EA3).	410
Golfin Green Card, 1 op (GGC).	410
Hygeniaosaaminen, 1 op (HYG).	411
Hyväksiluettavat opinnot, 2 op (HYV).	411
Järjestyksenvalvojan peruskoulutus, 2 op (JVP).	411
Opintomatka, 2 op (OMK).	411
Urheiluakatemia 1, 2 op (UAK1).	411
8. Liitteet.	412
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	412

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	412
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	419
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	419
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	425
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	425
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	430
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	431

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Kokkolan kaupunki käynnisti lukiokoulutuksen paikallisen opetussuunnitelmatyön opetushallituksen päätettyä nuorille tarkoitetusta lukion opetussuunnitelman perusteista 7.11.2019. Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa päädyttiin kaupunkikohtaisen opetussuunnitelman laadintaan sekä suomen- että ruotsinkielinen lukiokoulutus huomioon ottaen.

Paikallisen opetussuunnitelmatyön valmistelun koordinoinnista vastasivat lukioiden rehtorit. Aineryhmätyöskentelyä varten nimettiin eri oppiaineisiin aineryhmätyöskentelystä vastaava lehtori. Paikallista opetussuunnitelmaa valmisteltiin rehtoritiimissä, aineryhmissä ja yhteistyössä sivistyskeskuksen edustajien kanssa. Opetussuunnitelman valmistelutyötä tehtiin suunnittelu- ja koulutuspäivillä sekä yhteissuunnitteluajalla.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen paikalliseen opetussuunnitelmaan ei sisällytetty Kokkolassa harvinaisimpia kielten ja uskontojen oppimääriä. Mikäli niiden opetuksen järjestämiseen ilmenee tarvetta, noudatetaan niiden opetuksen järjestämisessä valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.

Opetussuunnitelman valmisteluprosessin aikana pyydettiin kommentteja ja palautetta opiskelijoilta, huoltajilta, opettaja- ja henkilökunnilta, yhteistyötahoilta, johtokunnilta sekä kuntalaisilta. Toimijoita osallistetaan opetussuunnitelman valmisteluprosessiin ja palautetta kerättiin erilaisin kyselyin.

Kokkolan kaupungin opetus- ja kasvatustalouden lautakunta käsitteli ja hyväksyi lopullisen opetussuunnitelman kokouksessaan keväällä 2021. Opetussuunnitelma toteutumista arvioidaan lukuvuosittain ja sen sisältöä voidaan muuttaa koulutuksenjärjestäjän päätöksellä tarvittaessa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto

- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määrittellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoollon suunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetus suunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus

kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Kokkolassa arvostetaan jokaisen opiskelijan yksilöllisyyttä ja tuetaan jokaisen vahvuuksia ja itsetuntemuksen kehittymistä, itsensä kunnioittamisen ja arvostamisen taitoja sekä myötätuntoa muita ja itseään kohtaan. Kokkola on monikulttuurinen yhteisö, jossa erilaisista taustoista ja kieliryhmittymistä tulevat ihmiset oppivat yhteistyöhön yhdenvertaisesti kestävä elämäntavan turvaamiseksi. Kokkolan lukiokoulutuksessa ymmärretään opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet.

Kokkolassa vaalitaan yhteisiä hyvän elämän arvoja, keskinäistä välittämistä ja huolenpitoa sekä avoimuutta. Toimintakulttuurissa vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta, toimijuutta, yhteisöllisyyttä ja tahtoa käyttää lukiokoulutuksessa opittavia tietoja. Hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämäntilanteiden taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä.

Opiskelijan identiteetti ja oppimisen taidot rakentuvat kielen avulla. Ensikieli eli äidinkieli on puhujansa tärkein tunnekieli, jonka päälle rakennetaan eri oppiaineissa tarvittavia taitoja. Jokainen opettaja on aineenopetuksen lisäksi myös kielen opettaja.

Kokkola on Suomen pohjoisin kaksikielinen kaupunki. Kaksikielisyys vahvistaa alueemme pohjoismaista ulottuvuutta, jolla on merkitystä myös globaalien yhteyksien ylläpitämisessä ja mahdollistamisessa. Kokkolan lukiokoulutuksessa osallistutaan kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin ja hyödynnetään myös oman alueen ns. kotikansainvälisiä mahdollisuuksia maailmankansalaisuuteen kasvattamisessa.

Kokkolassa vaikuttavat keskipohjalaisen ja pohjalaisen kulttuurien piirteet, jotka heijastuvat Kokkolan lukiokoulutuksen toimintakulttuuriin. Kokkolalainen yritteliäisyys, sisukkuus, vastuunkanto ja rehellisyys näkyvät lukion toiminnassa.

2.2.1. Erityisen koulutustehtävän arvoperusta

Luonnontieteen ja teknologian erityislinjan kurssien toteutuksessa ja koulun toiminnassa huomioidaan yhteistyö kansallisen LUKEMA-verkoston, korkea-asteen oppilaitosten ja yritysten kanssa. Toiminnalla tuetaan opiskelijoiden luovuuden ja vastuullisuuden kehittymistä ja luodaan kiinnekohtia opetuksen ja työelämän välille. Merkityksellisyden oivaltaminen kasvattaa opiskelun motivaatiota.

Opetusmenetelmät tukevat opiskelijoiden vastuullisuutta, aktiivista osallisuutta ja yhteistyötaitoja. Opiskelijoita ohjataan omaksumaan ja huomioimaan kestävä kehityksen periaatteita.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen opintojaksojen laajuus on määritelty oppiaineiden opintojaksojen kuvauksissa luvussa 6. Oppiaineiden opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa. Oppiaineen opintojaksojen suoritusjärjestyksestä voidaan antaa suosituksia.

3.1.1. Erityisen koulutustehtävän opintojen rakenne

Luonnontiede- ja teknologiapainotteinen koulutus koskee vuosittain 60 uutta Kokkolan suomalaisessa lukiossa opintonsa aloittavaa opiskelijaa. Koulutukseen haetaan yhteishaussa täyttämällä Opintopolun hakulomake ja lukion ainevalintakortti. Koulutuksen lukuaineiden keskiarvorajana on 7,0.

Erityisen koulutustehtävän mukainen opetustarjonta sisältää opetussuunnitelman paikallisia kursseja luonnontieteellisissä oppiaineissa (matematiikka, kemia, fysiikka, tieto- ja viestintätekniikka, biologia ja maantiede). Kurseilla tarjotaan myös oppiainerajat ylittäviä opintoja. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus yksilöllisiin opintopolkuihin kiinnostuksen ja suuntautuneisuuden perusteella.

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 12 kurssia KSL:n opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään valtakunnallisen tuntijaon mukaisista pakollisista kursseista kahdeksan kurssia. Opintojen tulee sisältää vähintään 5 valtakunnallista syventävää luonnontieteellisten oppiaineiden (MA, FY, KE, BI, GE) kurssia ja vähintään 7 erityisen koulutustehtävän opetussuunnitelmassa määriteltyä paikallista kurssia.

Erityisen koulutustehtävän kurssit arvioidaan suoritusmerkinnöin, elleivät lukiokoulutuksen valtakunnalliset perusteet, Kokkolan kaupungin nuorten- ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma tai erityisen koulutustehtävän opetussuunnitelma määrää toisin.

Erityisen koulutustehtävän kurseja ei voi suorittaa itsenäisesti opiskellen, elleivät Kokkolan kaupungin nuorten- ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma tai erityisen koulutustehtävän opetussuunnitelma määrää toisin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Kokkolan lukiokoulutuksessa opiskellaan vuorovaikutuksessa opettajien ja muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat oppivat myös toisiltaan. Hyvä työskentelyilmapiiri edesauttaa oppimista. Opiskelijat oppivat tekemään yhdessä ja kokevat yhdessä tekemisessä oppimisen iloa, mistä he hyöttyvät tulevaisuudessa.

Kokkolassa kannustetaan opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Opiskelija saa rehellistä ja rakentavaa palautetta opintojensa aikana, mikä auttaa häntä kehittämään opiskelutaitojaan. Palautteen avulla tuetaan myös opiskelijan itsetunnon vahvistumista. Opiskelijan itseohjautuvuutta tuetaan tarkoituksenmukaisesti opintojen aikana. Itseohjautuvuutta tukevat opiskelijan tekemä itsearviointi ja opintojen aikana saatu vertaisarviointi.

Kokkolassa kiinnitetään huomiota kielitieteeseen opetukseen. Eri aineiden opettajat ovat oman tieteenalansa kielen opettajia. Lukiokoulutuksen tavoitteena on varmistaa eri tieteenalojen keskeisten käsitteiden ymmärtäminen ja niiden käytön hallitseminen. Kokkolassa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen jo opintojen alkuvaiheissa.

Koulutuksen tavoitteena on niin vahvat kommunikaatiotaidot, että opiskelija rohkenee ja kykenee eri tilanteissa, erilaisia viestintävälineitä hyödyntämällä ja monenlaisissa ryhmissä luontevaan ja aitoon vuorovaikutukseen.

Opintojen aikana tarjotaan mahdollisuuksia tutustua lähialueen eri alojen toimijoiden toimintaan, ja näin opiskelija voi rakentaa omia tavoitteita opintojensa suhteen. Luontevia vuorovaikutustilanteita pyritään järjestämään paikallisten asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden, kuten Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen, AMK Centrian, Kokkolan kaupunginkirjaston, Kokkolan kaupunginteatterin ja paikallisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, kuten Villa Elban, Kokkolan Unicefin. Yhteistyössä edellä mainittujen tahojen kanssa opiskelijoille pyritään järjestämään oppimista tukevia elämyksellisiä kokemuksia.

Kokkolassa innostetaan opiskeluun ja vahvistetaan uskoa opiskelijan omiin mahdollisuuksiin, arvostetaan jokaisen opiskelijan yksilöllisyyttä ja tuetaan jokaisen vahvuuksia ja itsetuntemuksen kehittymistä, itsensä kunnioittamisen ja arvostamisen taitoja sekä myötätuntoa muita ja itseään kohtaan.

Kokkola on monikulttuurinen yhteisö, jossa erilaisista taustoista ja kieliryhmittymistä tulevat ihmiset oppivat yhteistyöhön yhdenvertaisesti kestävästä elämäntavan turvaamiseksi. Kokkolan lukiokoulutuksessa ymmärretään opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisulla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Kokkolan lukiokoulutuksessa harkitaan yhtenäistä jaksojärjestelmää kaikissa nuorten lukiokoulutusta järjestävissä yksiköissä. Tällä tavoin eri opiskeluympäristöt olisivat kaikkien opiskelijoiden saatavilla. Opiskeluympäristöt tukevat oppimisessa tarvittavan kommunikaation toteutumista ja kommunikaatiotaitojen oppimista.

Kokkolassa lukiokoulutuksen tilat ovat ajanmukaiset ja saavutettavat. Tiloissa mahdollistuu monenlaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Tilat ovat muunneltavissa erilaisia tarpeita ja tilanteita varten. Opiskeluympäristöt inspiroivat fyysiseen ja psyykkiseen aktiivisuuteen. Opiskeluympäristöt ovat aistikkaita ja ergonomisia.

Oppimisympäristöt ovat sekä sähköisiä että lukion tarpeita varten rakennettuja. Lukiokoulutuksessa käytetään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa monipuolistamaan ja täydentämään opiskelua.

Opiskelu- ja oppimisympäristöt laajenevat myös koulutilojen ulkopuolelle siten, että paikallisten oppilaitosten, taide- ja kulttuuritilojen tarjoamat oppimisympäristöt ovat käytössä. Näitä ovat Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Centria-ammattikorkeakoulu, kaupunginkirjasto, Kokkolan museot, Kokkolan kaupunginteatteri, Nuorisokeskus Villa Elba, Keski-Pohjanmaan konservatorio sekä muut paikalliset ja alueelliset toimijat.

Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia oppimiseen autenttisissa paikallisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä tai esim. kaupungin organisaatioissa. Tällä tavoin tulevaisuuden työelämän tarpeet voivat konkretisoitua opiskelijoille.

Kokkolan lukiokoulutuksessa hyödynnetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, jotka kehittävät opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja. Opiskelijoita ohjataan riittävän haastavien tehtävien ratkaisemiseen. Opiskelijalle tarjotaan oppiainerajat ylittäviä opintoja.

Opiskelumenetelmien valinnassa kiinnitetään huomiota siihen, että ne ovat kulloinkin tarkoituksenmukaiset, ja samalla huolehditaan yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien toteutumisesta. Opiskelumenetelmien avulla pyritään luomaan myönteisiä oppimiskokemuksia, jotka ovat liitettävissä opiskelijan omaan elämään ja ympäröivään yhteiskuntaan.

Toiminnalliset opiskelumenetelmät ja aktiivisuustauot auttavat opiskelijoita jaksamaan paremmin opinnoissaan ja sitouttavat heitä omaehtoisen hyvinvoinnin ylläpitoon ja edistämiseen. Opiskelijan yhteistyötaitot kehittyvät Kokkolan lukiokoulutuksessa, ja tavoitteena on oppia tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten ja tahojen kanssa.

3.3.1. Erityisen koulutustehtävän opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Erityisen koulutustehtävän linjan opintojaksoilla käytetään eri opiskelumenetelmiä ja –ympäristöjä monipuolisesti. Opintojaksoilla ylittyvät oppiaineiden väliset rajat ja opiskelijat ovat hyvin aktiivisessa roolissa kurssien aikana. Näitä jaksoja suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä yritysten ja korkea-asteen oppilaitosten kanssa. Opintojaksoilla on myös paljon kokeellista työskentelyä ja tiedon analysointia. Opiskelijoiden itseohjautuvuus, tiedonhankintataidot, vuorovaikutus- ja itsearviointitaidot kehittyvät.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen

opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Lukion opetussuunnitelman yleisen osan toimintakulttuurin teemoilla on tärkeä merkitys Kokkolan lukiokoulutuksen toimintakulttuurissa ja se näkyy yhteisön kaikessa toiminnassa. Kokkolan lukioissa hyödynnetään opiskelijoiden, opettajakunnan ja henkilöstön osallistumista ja osaamista tukemassa yhteisön hyvinvointia, kohtaamista, yhteisöllisyyden kokemista, tekemistä, keskittymistä sekä jaksamista ja hyvinvointia.

Opiskelijoille tarjotaan tietoja ja taitoja, mitkä mahdollistavat edellytykset jatko-opintoissa selviytymiseen. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus syventää sekä hyödyntää tietojaan ja taitojaan. Lukio tukee opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehittymistä, oppimista ja myönteistä asennetta.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan yhteiseen toimintaan toteuttamalla ja edistämällä tapahtumakulttuuria. Toteutettavat tapahtumat ja teemapäivät keskittyvät hyvinvoinnin lisäämiseen, turvallisuuteen tai kestävään tulevaisuuteen. Näitä tilaisuuksia ovat esimerkiksi juhlat, kulttuurivierailut ja -tapahtumat, liikuntatilaisuudet ja yhteiskunnallinen toiminta. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia liikuntamahdollisuuksia koulun tiloissa koulupäivän aikana.

Kokkolan lukiokoulutus integroituu osaksi kaupunkiympäristöä ja sen toimijoita, millä tuetaan ja edistetään oppilaitosten ja opiskelijoiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Lukio tukee ympäristötietoisuutta arjen teoilla ja valinnoilla.

Lukiokoulutus arvostaa ja tukee kulttuurien moninaisuutta ja kielitietoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan kansainvälisyyteen ja hyödyntämään olemassa olevia kansainvälisen toiminnan mahdollisuuksia. Koulussa osallistutaan kansainvälisiin projekteihin ja järjestetään opintomatkoja kotimaahan ja ulkomaille. Lukio tarjoaa vaihto-opiskelumahdollisuuden omille ja ulkomaalaisille opiskelijoille.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Kokkolan lukiokoulutuksessa kodin ja oppilaitoksen välinen yhteistyö järjestään niin, että opiskelija saa tukea sekä opiskeluun että hyvinvointiin koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Lähtökohtana yhteistyössä on aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioon ottaminen sekä huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö lukioissa toteutetaan siten, että opiskelijan hyvinvoinnin ja opiskelun tukeminen toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla:

- Peruskoulunsa päättävien oppilaiden huoltajille järjestetään vanhempainiltoja, joissa esitellään lukioiden toimintaa.
- Lukiossa järjestetään vanhempien- ja huoltajieniltoja.
- Lukion aloittavat opiskelijat saavat painetun opinto-oppaan.
- Koteja tiedotetaan ajankohtaisista asioista.
- Huoltajia kuullaan tarvittaessa koulun toimintaan liittyvissä asioissa.
- Lukiossa on vanhempainyhdistys tai -raati, joka edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä.
- Huoltajat voivat seurata alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden poissaolomerkintöjä sähköisen järjestelmän avulla.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakoulu yhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytetään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin.

Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintojen uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintopakettia ja opiskelijan ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakoulu yhteistyö

Lukio tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden korkea-asteen opintojen suorittamiseen. Korkea-asteen opintojen suorittamista valmistellaan yhteistyössä Yliopistokeskus Chydeniuksen ja Centria-ammattikorkeakoulun edustajien kanssa. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus valita korkea-asteen opintoja erilliseltä korkea-asteen tarjottimelta tai muilta korkea-asteen tahoilta.

Kokkolan lukiokoulutus tekee yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimijoiden, kuten nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimijoiden edustajien sekä eri viranomaistahojen, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Työelämä

Kokkolan kaupungin lukiokoulutus edistää aktiivista vuoropuhelua paikallisen työelämän kanssa ja huomioi työelämän teemoja opetuksessa. Yhteistyö paikallisten yritysten kanssa on jatkuvaa, tavoitteellista ja sitä suunnitellaan yhteistyössä. Lukiossa on tarjolla yrittäjyyteen liittyviä opintoja sekä mahdollisuuksia kehittää yrittäjämäisiä valmiuksia.

Kansainvälisyys

Kokkolan kaupungin lukiokoulutus on aktiivisesti mukana kansainvälisyystoiminnassa. Lukio edistää kotikansainvälisyyttä ja monikulttuurisia kohtaamisia. Kaiken kansainvälisen toiminnan tavoitteena on suvaitsevaisuuden lisääminen ja erilaisuuden arvostaminen.

Lukiokoulutuksen kansainvälisyysuunnitelman tavoitteina ovat kansainvälisyystoiminnan monipuolisuus ja opiskelijoiden osallistaminen kansainvälisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Tavoitteina on kiinnostuksen herättäminen, tietoisuuden lisääminen eri kulttuureista ja maailmankuvan laajentaminen.

Lukion lukuvuosisuunnitelmassa päätetään lukuvuoden aikana toteutettavat kansainväliset leirikoulut, opintomatkat, ystävyyskouluvierailut ja muu kansainvälinen toiminta.

3.6.1. Erityinen koulutustehtävä - yhteistyö korkeakoulujen kanssa, työelämäyhteydet ja kansainvälisyys

Luonnontieteen ja teknologian erityislinjan kursseilla tehdään yhteistyötä mm. ammattikorkeakoulu Centrian, yliopistokeskus Chydeniuksen, Kokkolan luonnonvarakeskuksen ja geologisen tutkimuskeskuksen kanssa. Yhteistyökumppanit tarjoavat asiantuntijuutta ja monipuolisempaa tutkimusvälineistöä täydentämään kurssisältöjä ja opetusta.

Kokkola Industrial Park (KIP) on merkittävä teollisuuskeskittymä Suomessa ja erityislinjan opinnoissa hyödynnetään yhteistyötä näiden yritysten kanssa. Erityisesti Boliden Oy on aktiivisesti mukana toiminnassa. Yrityksen asiantuntijat vierailevat kursseilla luennoimassa ja opiskelijat pääsevät tutustumaan yritykseen paikan päällä. Lisäksi erityislinjan opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus työelämään tutustumisjaksoon teollisuusalueella. Jakso sisältää esimerkiksi tutustumista modernin teknologiateollisuuden ammatteihin mielenkiintoisten uratarinoiden kautta. Jaksolla opiskelijat saavat tietoa mm. siitä miten ison kansainvälisen yhtiön talousosasto toimii ja mitä yhtiön tutkimusosastolla selvitetään. Opiskelijat saavat mahdollisuuden kehittää omia työelämätaitojaan ja heitä mm. opastetaan hyvän työhakemuksen tekemiseen.

Erityislinjan kursseilla tutustutaan ja vieraillaan myös muissa Kokkolan alueen ja maakunnan yrityksissä ja yhteistyöverkosta pyritään koko ajan laajentamaan eri toimijoiden kesken.

Kansallinen Lukema-verkosto on yhteisö, jonka toimintaa koordinoidaan kahden valtakunnallisen kehittämistehtävän (Harppi ja Jälki) puitteissa. Kehittämistehtävien avulla tuotetaan muun muassa erilaisia tapahtumia, opintomatoja sekä materiaalia opetuksen tueksi yhteiselle Lukema-verkostolle. Kokkolan suomalaisen lukion erityislinjan opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua LUKEMA-verkoston järjestämille Suomeen ja ulkomaille suuntautuille opintomatoille.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaa yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
  - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen paikalliseen opetussuunnitelman liitteeksi on laadittu ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen.

Kokkolan lukiokoulutuksen ohjaussuunnitelma LOPS 2021

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeutus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen järjestäminen

Erityisopettaja kertoo erityisopetuksesta ja tuesta lukio-opintojen alussa. Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukion lukuvuosi- ja opinto-oppaassa,

vanhempainilloissa, Wilma-tiedotteiden ja –viestien välityksellä sekä kotisivuilla. Ryhmänohjaaja, aineenopettajat ja opinto-ohjaaja ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ja tarvittaessa opiskelija ohjataan erityisopettajalle. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa tarvittavien jatkoselvitysten ja lausuntojen hankkimisessa esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyhakemusta varten.

Tukitoimien tarvetta arvioidaan säännöllisesti lukio-opintojen aikana. Opiskelijan aloittaessa lukio-opinnot siirretään opintojen järjestämisen kannalta välttämätön tieto edellisestä oppilaitoksesta (niveltvaiheen tiedonsiirto). Erityisopettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat niveltvaiheen tiedonsiirrosta ja siirtävät välttämättömät tiedot ryhmänohjaajalle ja aineenopettajalle.

Erityisopettaja järjestää kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille luku- ja kirjoitustaidon arvioinnin (lukiseula) lukuvuoden alussa. Lukiseulan tulosten perusteella erityisopettaja voi suositella opiskelijalle lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestin tekemistä. Tarvittaessa voidaan arvioida tuen tarvetta muutenkin, esimerkiksi matematiikan taitojen osalta. Tarpeen mukaan opiskelija voidaan ohjata laajempia oppimisvalmiuksia kartoittaviin tutkimuksiin.

Tukitoimet kirjataan Wilmaan osaksi henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Lomakkeen tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla. Tukitoimet kirjataan yhteistyössä opiskelijan, erityisopettajan ja / tai aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan tarvitsemat tukitoimet määritellään ja toteutetaan opiskelijakohtaisesti. Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Tuen toteuttamisesta vastaavat aineenopettaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja sekä tarvittaessa tehdään yhteistyötä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa.

Erityisopettaja ja aineenopettajat seuraavat ja arvioivat yhdessä opiskelijan kanssa säännöllisesti tuen toteutumista, tarpeellisuutta ja riittävyttä. Seurantaan ja arviointiin osallistuvat tarpeen mukaan myös ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja sekä muu koulun ja opiskeluhuollon henkilöstö sekä huoltaja. Mahdolliset muutokset kirjataan henkilökohtaisen opintosuunnitelman tukitoimiin.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskelu ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoolltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoolllostta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolllossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoolltopalveluista vastaavien työntekijöiden

tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskeissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä

lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhooltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhooltoryhmien toiminta on osa opiskeluhoollon kokonaisuutta. Opiskeluhooltoryhmiä ovat 1) opiskeluhoollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhooltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhooltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen paikallisen opetussuunnitelman liitteeksi on laadittu opiskelijahuoltosuunnitelma, jossa kuvataan opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.

4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollon sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoillon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoillon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoillon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoilossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhooltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoillon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoillon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoillon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveystiedon ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoollon toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollon
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoollon suunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoollon suunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen paikallisen opetussuunnitelman liitteeksi on laadittu opiskelijahuoltosuunnitelma, jossa kuvataan opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin

ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Opiskelijoille ja opettajille ja muulle koulun henkilöstölle on taattava työrauha ja turvallinen kouluympäristö. Työrauhan vaaliminen on koko kouluyhteisön yhteinen tehtävä.

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti.

Opettajan tulee puuttua työrauharikkomuksiin huomauttamalla opiskelijaa tämän käytöksestä. Jos työrauha ei palaudu, opettaja voi poistaa opiskelijan määräaikaista luokkatilasta. Alaikäisen opiskelijan kohdalla luokasta poistaminen tiedotetaan myös vanhemmille Wilma merkinnällä. Opetustilasta poistamisesta tulee raportoida myös opiskelijan ryhmänohjaajaa ja rehtoria.

Jos työrauharikkomukset ovat toistuvia, tulee asian käsittely siirtää rehtorille ja opiskelijahuollosta vastaaville henkilöille. Toistuva työrauharikkominen voi johtaa muihin kurinpitomenetelmiin, kuten kirjalliseen varoitukseen ja määräaikaiseen erottamiseen.

Opettajalla ja rehtorilla yksin tai yhdessä on oikeus poistaa opiskelija luokasta tai oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta, joka ei noudata suullista poistumismääräystä. Vastarintaa tekevä opiskelija voidaan poistaa käyttäen sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, jotka ovat puolustettavia hänen ikänsä sekä tilanteen vakavuus ja kokonaisarviointi huomioon ottaen. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin on annettava tapahtuneesta kirjallinen selvitys koulutuksen järjestäjälle. Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.

Oppitunnin toistuvasta häirinnästä annetaan opiskelijalle kirjallinen varoitus. Ennen kirjallisen varoituksen antoa alaikäisen opiskelijan huoltajia informoidaan asiasta ja heille taataan mahdollisuus osallistua opiskelija kuulemistilaisuuteen. Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla toimitaan samalla tavoin, jos hän antaa luvan kyseiseen kuulemisen järjestämiseen. Kirjallisen varoituksen antaa rehtori.

Opiskelija tehdessä vakavan rikkomuksen tai rikoksen kouluyhteisöä, toista opiskelijaa, opettajaa tai koko kouluyhteisöä kohtaan voidaan hänet erottaa määräajaksi lukiosta, enintään kuitenkin

lukuvuodeksi. Erottamispäätöksen tekee opetus- ja kasvatustieteiden lautakunta. Ennen päätöstä täytyy opiskelijalle taata kuulemistilaisuus. Kuulemistilaisuuteen voivat osallistua alaikäisen opiskelijan vanhemmat. Päätöksestä tiedotetaan sosiaaliviranomaisia.

Koulutyön turvaamiseksi rehtori voi rajoittaa opiskelijan osallistumista päivittäiseen koulutyöhön enintään kolmen päivän ajan. Ennen turvaamistoimien alkamista rehtorin tulee kuulla opiskelijaa. Opiskelijan vanhemmat voivat osallistua tilaisuuteen ja/tai heille tulee ilmoittaa kyseinen päätös. Päätöksestä tiedotetaan sosiaaliviranomaisia.

Opettajalla on oikeus takavarikoida opiskelijalta vaarallinen esine tai sellainen esine, joka haittaa yleistä työrauhaa. Kyseinen esine on palautettava opiskelijalle viimeistään työpäivän päätyttyä. Jos kyseessä on turvallisuutta vaarantava ase tai tavara, huumausaineet, kuten terä- ja ampumase sekä sumutteet, on ne luovutettava välittömästi poliisille.

Ennen luovuttamista esine säilytetään rehtorin kansliassa turvallisessa paikassa. Jos kolmen (3) kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta esinettä ei noudeta, voidaan se todisteellisesti hävittää. Rehtorin tulee kirjata esineiden ja aineiden luovuttaminen sekä hävittäminen, kuten myös opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen.

Oppilaitoksen alueella ei saa käyttää alkoholia, huumausaineita ja tupakkaa. Koulun henkilöstöllä on oikeus poistaa, ei hävittää niitä. Jälkimmäinen tehtävä kuuluu poliisiviranomaisen tehtäväkuvaan. Koulun henkilökunta valvoo lain noudattamista. Päihteiden tai huumausaineiden vaikutuksen alaista opiskelijaa ei päästetä oppitunnille, vaan asia ilmoitetaan rehtorille sekä edelleen säädösten mukaisesti huoltajille, poliisi- ja sosiaaliviranomaisille. Rehtorilla ja opettajalla on todistajien läsnäollessa oikeus tarkistaa opiskelijan omaisuutta, kuten opiskelijakaappi tai laukku, mikäli on aiheutta epäillä niiden sisältävän kiellettyjä aineita tai esineitä.

Opiskelijoille ja hänen huoltajilleen informoidaan koulun säännöistä ja toimintatavoista lukuvuoden alussa. Lukioissa pyritään ennalta ehkäisevään toimintaan, joka mahdollistaa turvallisen koulukulttuurin.

Henkilöstön osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä suoritetaan henkilöstön perehdyttämisen yhteydessä. Tämän lisäksi asiaa läpikäydään vuosisuunnitelman laadinnan yhteydessä. Suunnitelman, järjestyssääntöjen ja laissa säädettyjen kurinpitokeinojen keskeisistä sisällöistä tiedotetaan opiskelijoille ryhmänohjaustunneilla, vanhemmille vanhempainilloissa. Esimiehen perehdytyksen lisäksi henkilöstöllä on oma vastuu osaamisen varmistamisessa.

Keskeisinä yhteistyökumppaneina ovat eri viranomaistahot ja huoltajat. Kokkolan lukiokoulutuksella on oma koulupoliisi.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyt alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus-oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelija-toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Kokkolan lukiokoulutuksessa järjestetään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetusta. Lukioon valmistavassa koulutuksessa suoritettavat opinnot luetaan hyväksi lukio-opinnoissa. Kokkolassa tuetaan opetuksessa opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä sekä oman kielen ja kulttuuritaustan arvostusta. Lukiokoulutuksessa tuetaan monikielisten opiskelijoiden kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Muiden kuin valtakunnallisten pakollisten ja syventävien opintojaksojen opintojaksot arvioidaan Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksessa suoritusmerkinnöin. Näistä opintojaksoista käytetään paikallisten opintojaksojen nimitystä.

Kesken olevasta opintojakson suorituksesta annetaan merkintä M (suomenkielinen lukiokoulutus) tai F (ruotsinkielinen lukiokoulutus). Kesken oleva opintojakso voidaan täydentää suoritetuksi viimeistään seuraavan lukuvuoden aikana.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksessa hyväksytyjä ja hylättyjä arvosanoja voi uusia rajoituksetta erikseen ilmoitettuina uusintoihin varattuina ajankohtina.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksyty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksessa on mahdollisuus itsenäisten opintojaksojen suorittamiseen. Opiskelijoita suositellaan suorittamaan oppiaineen ensimmäinen opintojakso lähiopetuksessa.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan ei kirjata opintojaksoja, jotka veloitetaan opiskeltaviksi itsenäisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän

tulee määrääjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Kokkolan kaupungin lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa ei määritellä esteitä opintojen etenemiselle eikä määrätä opintojaksojen suoritusjärjestyksestä.

Huoltajilla on mahdollisuus seurata huollettavansa opintomenestystä ja poissaoloja Wilma-käyttöjärjestelmässä opiskelijan ollessa alaikäinen. Täysi-ikäinen opiskelija voi antaa luvan huoltajilleen Wilman käytön jatko-oikeudesta.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettujen 11 §:ssä tarkoitettujen opintojen hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa

numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen opintojen luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppiaineen opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppiaineesta, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä

käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyvä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämänskatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimäärästä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman

perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettavat lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettavat opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suorituserittelyinä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettavat opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylätyt opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteenä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arviointiin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittämissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävä toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

6.1.1. Erityisen koulutustehtävä - laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Luonnontieteiden ja teknologian kursseilla opiskelijat voivat keskittyä vahvistamaan oman mielenkiinnon kohteena olevan tieteenalan osaamista, oppivat luottamaan omaan kehittymiseen ja harjaantuvat oppimaan yhdessä. Luottamus siihen, että globaalejakin ongelmia voidaan lähestyä ratkaisukeskeisesti, kasvaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja erilaisten toimijoiden kanssa. Ulkomaille tehtävät opintomatkat vahvistavat kieli- ja kulttuurirajat ylittäviä vuorovaikutuskokemuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erityislinjan kurssit ovat usein monitieteisiä ja havainnollistavat opiskelijalle eri oppiaineiden välisiä yhteyksiä. Monipuolisilla opetusmenetelmillä rohkaistaan opiskelijoita poikkitieteelliseen ajattelutapaan ja luovaan ajattelun kehittämiseen. Monitieteistä lähestymistapaa tuetaan toteuttamalla opintokäyntejä yrityksiin ja tekemällä yhteistyötä ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erityislinjan opiskelijoille pyritään tarjoamaan työharjoittelupaikkoja yrityksiin, joiden toimialassa korostuvat luonnontieteet ja teknologia. Myös erilaisten jatko-opintomahdollisuuksien esittelyllä rohkaistaan opiskelijoita suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan. Näin vahvistetaan nuoren uskoa omaan kykyihinsä ja autetaan häntä muodostamaan tavoitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja sinnikkyyttä arvostava suhtautuminen tulevaisuuteensa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erityislinjan kursseilla opiskelija joutuu perehtymään kestävän kehityksen periaatteisiin, globaaleihin ihmiskuntaa ja maapallon kestäväksi uhkaaviin ongelmiin. Hän myös tutustuu tietoihin ja taitoihin, joilla näitä ongelmia voidaan ratkaista, ehkäistä tai ainakin kohentaa. Ongelmien ratkaisuun perehdytään niin yksilötasolla kuin kansainvälisestikin. Opiskelijoiden ekososiaalista sivistystä kasvatetaan nojaamalla tieteelliseen tietoon mm. luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuminen kestäväan kehitykseen ja globaaleihin ongelmiin lisää myös tietämystä eri kulttuureista. Eettisesti vastuullinen kansalaisuus ja kuluttaminen tulee esille useilla erityislinjan kursseilla ja opiskelijat oppivat tiedostamaan eri vaikutusmahdollisuuksia ja kasvamaan vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Ä11 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (Ä11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (Ä11), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla käsiteltävät tekstit liittyvät nuorten elämään ja niiden tarkastelun avulla vahvistetaan opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun hän lukee ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta kertovia kaunokirjallisia ja mediatekstejä sekä pohtii oman toimintansa merkitystä ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijan luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät erilaisten mediateksteihin ja kaunokirjallisuuteen liittyvien tehtävien avulla. Jaksolla opiskelija lukee vähintään yhden kauno- tai tietokirjan ja kirjoittaa muun muassa referaatin.

ÄI2 Kielitietoisuus ja ryhmäviestintä, 2 op (ÄI2_ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Paikallinen lisäys

- syventää oman äidinkielen arvostusta.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

- oman äidinkielen arvostaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Jaksolla tarkastellaan kieleen ja identiteettiin liittyviä asioita ja opiskelijan kulttuurien tuntemus ja ymmärrys globaalin maailman ilmiöitä kohtaan kasvaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät, ja hän oppii ymmärtämään merkityksien rakentumista vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutustaitojen vahvistuminen kehittää opiskelijan opiskelutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi opiskeluaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla. Opintojakson aikana opittavia taitoja, kuten vuorovaikutustaitoja ja kulttuureihin liittyvien ilmiöiden ymmärtämistä, arvioidaan suullisten ja kirjallisten näyttöjen perusteella. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee kielen ja kulttuurin merkitystä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle. Jakson aikana opiskelijan ryhmäviestinnän, lukemisen ja kirjoittamisen taidot kehittyvät. Jaksolla opiskelija lukee vähintään yhden teemoihin liittyvän kauno- tai tietokirjan.

ÄI3 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Paikallinen lisäys

- katsoo näytelmän tai vierailee teatterissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

- teatterivierailu tai teatteriesityksen katsominen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa kirjallisuutta lukiessaan kokemuksia elämän erilaisista tilanteista ja voi kokea samastumisen tunteita ja saada vertaiskokemuksia päähenkilöiden elämästä. Tämä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opintojakson aikana opittuja taitoja arvioidaan suullisten ja kirjallisten näyttöjen perusteella analysoimalla proosaa, draamaa ja lyriikkaa. Opiskelija arvioi taitojensa kehittymistä itse. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakson aikana opiskelija syventää kaunokirjallisuuden lajien tuntemustaan analysoimalla proosaa, draamaa ja lyriikkaa. Jakson aikana opiskelija lukee kaunokirjallisen teoksen.

ÄI4 Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla vahvistuvat aktiivisen kansalaisen tarvitsemat vuorovaikutus- ja argumentointitaidot. Samalla opiskelija tarkastelee vaikuttamisen keinoja ja oppii ymmärtämään, miten hän voi vaikuttaa yhteisiin asioihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun hän saa tietoa, mitä sananvapaus oikeuttaa ja mitä se ei oikeuta. Opiskelijan kriittinen lukutaito vahvistuu vaikuttavien mediatekstien analysoimisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi itse aktiivisen kansalaisen taitojensa kehittymistä opettajan ohjauksessa opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa korostuu tuntiaktiivisuus ja aktiivinen työskentely. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja. Hän oppii havaitsemaan, miten yksilöön vaikutetaan ja miten voi vaikuttaa yhteiskunnassa. Jaksolla opiskelija lukee teemoihin soveltuvan teoksen.

ÄI5 Kirjallisuus eri aikoina, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Paikallinen lisäys

- *vierailee teatterissa tai katsoo näytelmän.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*

- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

- teatterivierailu tai teatteriesitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu nykykulttuurin ja kirjallisuuden perinteen tarkastelun myötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa korostuu tuntiaktiivisuus ja aktiivinen työskentely. Opiskelija arvioi oman kulttuurisen ymmärryksen kehittymistä opintojaksolla opettajan ohjauksen avulla. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija erittelee, tulkitsee ja tuottaa erityyppisiä tekstejä. Jaksolla keskitytään eri aikakausiin liittyviin ilmiöihin ja käsitys Suomen ja maailman kirjallisuudesta syvenee. Jaksolla opiskelija lukee vähintään yhden klassikkoteoksen.

ÄI6 Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (ÄI6_ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallisen osaamisen taidot vahvistuvat kirjoittamisprosessissa ja samalla opiskelijan tiedonhankinnan taidot sekä mediataidot kehittyvät.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla vahvistuvat monitieteisen ja luovan osaamisen taidot kirjoitustehtävissä, joissa kirjoittajan omaa pohdintaa tukevat aineistojen tiedot ja äänet. Opiskelijan luovan osaamisen taidot vahvistuvat kirjoitelmien laatimisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson suullisissa tehtävissä vahvistuvat vuorovaikutustaidot ja erilaisiin esiintymistilanteisiin liittyvät taidot.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi työskentelyään ja taitojaan opettajan ohjauksen mukaan opintojakson aikana. Opiskelija antaa ja saa vertaispalautetta. Laaja-alaisen osaamisen kehittymistä arvioidaan itsearviointin avulla. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus ja aktiivinen työskentely. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää aineistopohjaisen kirjoittamisen taitojaan ja vahvistaa omaa ääntään kirjoittajana. Opintojaksolla opiskelija vahvistaa puheviestintätaitojaan. Jaksolla opiskelija lukee jakson teemoihin sopivan teoksen.

ÄI7 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventää puheviestinnän taitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan aktiiviseen osallistumiseen opintojakson tehtäviin. Opiskelija arvioi puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Ä18 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventää ajattelun taitojaan ja tiedon sekä oman pohdinnan yhdistämisen taitojaan kirjallisten tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija tutustuu ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

ÄI9 Tekstitaitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään aiheiltaan ja tekstilajeiltaan erilaisten tekstien analysointi- ja tulkintataitoja, jotka vahvistavat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan kulttuuriosaaminen vahvistuu opintojakson tehtävissä, joissa kulttuuriset piirteet vaikuttavat tekstien analyysiin ja tulkintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opiskelija reflektoi oppimistaan itsearvioinnin avulla. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

ÄI10 Kirjallisuuden ja kuvan analysointi ja tulkinta, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija soveltaa kaunokirjallisuuden käsitteitä analysoidessaan kaunokirjallisia tekstejä ja kuvia.
- Opiskelija valmistautuu äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskokeeseen.
- Opiskelija tarkastelee liikkuvan kuvan ilmaisukeinoja.
- Opiskelija harjaantuu kirjallisuus pohjaisen tekstin tuottamiseen ja erittelyyn.
- Opiskelija vahvistuu kuvanlukutaidossaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kaunokirjallisuuden käsitteet ja kirjallisuuden tarkastelutavat
- kaunokirjalliseen aineistoon ja kuviin pohjaavat analyttiset kirjoitelmat
- kuvan ja liikkuvan kuvan analysointi
- tekstianalyttiset tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän analysoi ja tulkitsee kirjallisuuden tekstejä ja kuvia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja vahvistaa kuvanlukutaitoaan. Jaksolla tarkastellaan liikkuvan kuvan ilmaisukeinoja. Tulkinta- ja analyysitehtävien avulla harjaannutaan kirjallisuuspohjaiseen tekstin tuottamiseen ja erittelyyn. Opintojakso soveltuu opintojaan päättävälle ja ylioppilaskirjoituksiin valmistautuvalle.

ÄI11 Kielenhuollon kertaus, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa kielenhuollon perussääntöjen osaamistaan.
- Opiskelija huoltaa tuottamaansa kieltä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kielenhuollon säännöt
- kielenhuoltoharjoitukset
- oman tekstin huoltaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kerrattavien yhteisten kirjoittamiseen liittyvien sääntöjen hallitseminen vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija vahvistaa taitojaan kirjoittaa asiatyylisiä tekstejä. Opintojaksolla opiskelija kertaa kielenhuollon säännöt ja valmistautuu ylioppilaskokeen kirjoitustehtäviin.

ÄI12 Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kirjallista ilmaisuvälistään.
- Opiskelija monipuolistaa kirjallisen ilmaisun keinojaan harjaantumalla käyttämään erilaisia tyylejä ja tekstilajeja.
- Opiskelija harjaantuu analysoimaan ja arvioimaan sekä omia tekstejään että muiden kirjoittajien tekstejä niin sisällön, tyylin kuin kielenkin tasolla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kielen ilmaisuvoimaisuus eri tekstilajeissa
- kerrontatekniset keinot
- itsenäinen kirjoitusprosessi ja sen itsearvio
- tekstien kommentoiminen
- erilaiset kirjoitustyylit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija toteuttaa luovuuttaan ja vahvistaa monitieteistä osaamistaan opintojakson luovan kirjoittamisen tehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kehittää kirjoitustaitoaan ja harjoittelee eri tyyleillä ja tekstilajien kirjoittamista sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan tuottamaansa tekstejä.

ÄI13 Kirjallisuudiplomi, 4 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ja monipuolistaa käsitystään kaunokirjallisuudesta lukemalla eri lajeja edustavaa kirjallisuutta eri aikakausilta ja eri aihepiireistä.
- Opiskelija oppii tulkitsemaan teoksia omasta ja teoksen kontekstista käsin sekä ymmärtämään fiktiota monipuolisesti.
- Opiskelija saa uusia lukukokemuksia sekä oppii itsenäisesti ja kriittiseksi kaunokirjallisuuden lukijaksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- 10 kaunokirjallisen teoksen lukeminen ohjeiden mukaan eri tyylikausilta
- 10 kaunokirjallisen teoksen lukeminen ohjeiden mukaan eri teemoista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuritaidot kehittyvät eri aikakausia edustavien kaunokirjallisten teosten lukemisen myötä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu sovittuun teemaan liittyvien kaunokirjallisten teosten lukemisessa ja tarkastelussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suoritus edellyttää lukupäiväkirjan tms. täydentämistä ja palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija lukee itsenäisesti eri aikakausilta ja sovittuun teemaan liittyvää kirjallisuutta. Opintojakson aikana opiskelija lukee itsenäisesti 20 kaunokirjallista teosta. Suoritustavat ja tarkemmat ohjeet saa äidinkielen ja kirjallisuuden opettajalta ja Kokkolan kaupunginkirjaston sivustolta: <https://www.kokkola.fi/vapaa-aika/kirjasto/lapset-ja-nuoret/lukion-kirjallisuudiplomi/>

ÄI14 Draaman perusteet, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan vuorovaikutustaidot ja oma ilmaisu kehittyvät.
- Opiskelija osallistuu ryhmän hyvän yhteishengen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen.
- Opiskelijan itsetunto vahvistuu ja ryhmätyöskentelytaidot kehittyvät.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaiset ilmaisharjoitukset, kuten keskittymis-, kontakti-, liike- ja ääniharjoitukset
- esiintymisjännityksen vähentäminen ja vuorovaikutustilanteissa tarvittavan rohkeuden lisääminen
- esiintyminen omalle ryhmälle
- teatterivierailu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät erilaisissa draamatehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja oppimispäiväkirjan palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija harjoittelee vuorovaikutustaitojaan ja vahvistaa omaa ilmaisuaan. Samalla hänen itsetuntonsa vahvistuu ja ryhmätyötaitonsa kehittyvät.

ÄI15 Draamaa ja esiintymistä, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan näyttämöllinen ajattelu kehittyi.
- Opiskelijan oma ilmaisu syvenee, ilmaisun keinovalikoima laajenee, esiintymisvarmuus vahvistuu ja opiskelija saa esiintymiskokemusta.
- Opiskelijat valmistavat pienimuotoisen esityksen, joka esitetään ulkopuoliselle yleisölle.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oman ilmaisun syventäminen, ilmaisun keinojen laajentaminen, esiintymisvarmuuden ja esiintymiskokemuksen saaminen
- näyttämöllinen ajattelu
- draamallisen tilanteen rakentuminen, erityisesti improvisaatioteatterin menetelmät
- pienimuotoinen draamaesitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Draaman opiskelu vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista. Hän oppii itsestään, muista ryhmän jäsenistä ja maailmasta draamatehtävien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja oppimispäiväkirjan palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutkii maailmaa ja itseään sen osana draaman avulla. Hänen luovuutensa vahvistuu ja itseluottamuksensa kasvaa. Opiskelija saa esiintymiskokemusta erilaisten draamatehtävien myötä.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessä
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulien luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta*

- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana vahvistuvat opiskelijan kielitietoisuus, vuorovaikutus- ja monilukutaidot, jotka tukevat opiskelijan identiteetin kehittymistä ja hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun hän lukee ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta kertovia kaunokirjallisia ja mediatekstejä sekä pohtii oman toimintansa merkitystä ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija lukee erilaisia tekstejä, kuten kulttuurin tarkasteluun soveltuvan kaunokirjallisen teoksen. Jaksolla opiskelija kirjoittaa eri tarkoituksiin soveltuvia tekstejä ja harjoittelee aineiston hyödyntämistä omassa tekstissään. Kielen rakenteen tarkastelussa keskitytään verbien taivutukseen.

S22 Kielitietoisuus ja ryhmäviestintä, 2 op (S22_S23)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämässä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys,*

kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet

- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija vahvistaa omaa kulttuuri-identiteettiään suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin. Opintojakson aikana opiskelijan oman äidinkielen arvostus vahvistuu.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät. Opiskelija oppii ymmärtämään merkityksien rakentumista vuorovaikutustilanteissa. Opiskelijan mediaatiotaidot eli rakentavan vuorovaikutuksen taidot vahvistuvat. Vuorovaikutustaitojen hallitseminen tukee opiskelijaa oppimisessa kaikissa oppiaineissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opiskelija pohtii oman äidinkieltensä merkitystä ja oman suhtautumisensa muuttumista opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle. Jaksolla opiskelija syventää rakentavan vuorovaikutuksen taitojaan eli mediaatiotaitojaan ja lukee suomenkielisen kaunokirjallisen teoksen.

S23 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Paikallinen lisäys

- katsoo näytelmän tai vierailee teatterissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Paikallinen lisäys

- teatterivierailu tai teatteriesityksen katsominen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa kirjallisuutta lukiessaan kokemuksia elämän erilaisista tilanteista ja voi kokea samastumisen tunteita ja saada vertaiskokemuksia päähenkilöiden elämästä. Tämä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opiskelijaa tekee opintojakson sisällöistä omaan elämäänsä liittyviä havaintoja ja pohtii hyvinvointiosaamisensa kehittymistä. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija lukee eri kaunokirjallisuuden lajeja edustavia tekstejä ja lukee suomenkielisen kaunokirjallisen teoksen. Opintojakson aikana vierailaan teatterissa tai katsotaan teatteriesitys.

S24 Tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla vahvistuvat aktiivisen kansalaisen tarvitsemat vuorovaikutus- ja argumentointitaidot. Samalla opiskelija tarkastelee vaikuttamisen keinoja ja oppii ymmärtämään, miten hän voi vaikuttaa yhteisiin asioihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun hän saa tietoa, mitä sananvapaus oikeuttaa ja mitä se ei oikeuta. Opiskelijan kriittinen lukutaito vahvistuu vaikuttavien mediatekstien analysoimisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja rohkaistuu esittämään oman mielipiteensä ja oppii perustelemaan niitä. Jakson aikana opiskelija lukee suomenkielisen kaunokirjallisen teoksen.

S25 Kirjallisuus eri aikoina, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Paikallinen lisäys

- vierailee teatterissa tai katsoo teatteriesityksen.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

- teatteri tai teatteriesitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tarkastelee tekstejä yhteiskunnan, ympäristön ja aikakauden näkökulmista, mikä lisää opiskelijan kulttuureihin liittyvien piirteiden ymmärtämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen,

miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa Suomen kirjallisuuden vaiheista ja siitä, miten Suomen kirjallisuus sijoittuu maailmankirjallisuuteen ja miten maailmankuva muodostuu kirjallisuuden avulla. Jakson aikana opiskelija lukee suomenkielisen teoksen. Opintojaksolla opiskelija kiinnittää huomiota oman kirjoittamisensa tyyliin.

S26 Kirjoittaminen ja esiintymistaidot, 2 op (S26_S27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla vahvistuvat monitieteisen ja luovan osaamisen taidot kirjoitustehtävissä, joissa kirjoittajan omaa pohdintaa tukevat aineistojen tiedot ja äänet. Opiskelijan luovan osaamisen taidot vahvistuvat kirjoitelmien laatimisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallisen osaamisen taidot vahvistuvat kirjoittamisprosessissa ja samalla opiskelijan tiedonhankinnan taidot sekä mediataidot kehittyvät.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson suullisissa tehtävissä vahvistuvat vuorovaikutustaidot ja erilaisiin esiintymistilanteisiin liittyvät taidot.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija osallistuu vuorovaikutustilanteisiin ja tekee puhe- ja kuuntelutehtäviä sekä rohkaistuu puhumaan suomea erilaisissa tilanteissa. Opintojaksolla opiskelija harjoittelee aineistojen käyttämistä pohtivissa kirjoitelmissa.

S27 Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutukseen liittyvät taidot kehittyvät. Opiskelija oppii ymmärtämään eri tilanteissa sopivan vuorovaikutuksen merkitystä sekä kehittää ja vahvistaa omia vuorovaikutustaitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettaja arvioi opiskelijan ryhmäviestintätaitoja, esiintymistaitoja ja esitelmän rakentamisen taitoja sekä sanallisesti että numeroarvioinnilla. Arvioinnin tukena käytetään Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa soveltuvin osin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija tekee puhumisen ja kuuntelemisen harjoituksia ja syventää vuorovaikutukseen liittyviä taitojaan, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä.

S28 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista

- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventää ajattelun taitojaan ja tiedon sekä oman pohdinnan yhdistämisen taitojaan kirjallisten tehtävien avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hänen kirjoittamisen taitonsa kehittyvät ja hän voi kirjoittamalla osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyyteen ja ympäristöosaamiseen liittyvät taidot vahvistuvat kirjoitustehtävissä, joissa opiskelija pohtii ja tarkastelee eettisten sekä kestävän kehityksen periaatteiden mukaan maailman ilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija lukee asia- ja kaunokirjallisia tekstejä, joita hän käyttää aineistoina omissa kirjallisissa tuotoksissaan. Jakson aikana opiskelija kirjoittaa myös erilaisia lyhyitä asiointitekstejä.

S29 Tekstitaitojen syventäminen, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventää tekstien analysointi- ja tulkintataitojaan, jotka liittyvät eri tieteenaloihin ja arjen ilmiöihin. Samalla opiskelijan ajattelun taidot ja luova osaaminen kehittyvät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan kulttuuriosaaminen vahvistuu opintojakson tehtävissä, joissa kulttuuriset piirteet vaikuttavat tekstien analyysiin ja tulkintaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään aiheiltaan ja tekstilajeiltaan erilaisten tekstien analysointi- ja tulkintataitoja, jotka vahvistavat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi omaa työskentelyään sekä saa ja antaa vertaispalautetta opettajan ohjauksen mukaisesti. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla opiskelija lukee, kuuntelee ja katsoo erilaisia tekstejä sekä tekee niihin liittyviä ymmärtämiseen ja analysoimiseen liittyviä tehtäviä. Samalla hän kertaa keskeisiä teksteihin liittyviä käsitteitä.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa

tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia

kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon

opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

BI1 Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

- eliökunnan luokittelussa otetaan huomioon paikallisia lajiesimerkkejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alaisista osaamisen tavoitteista toteutuu erityisesti hyvinvointiosaaminen. Biologiassa korostuu yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Yksilöiden erilaisuutta ja ympäristön monimuotoisuutta opiskellaan eri ekosysteemien ja eliökuntien biodiversiteettitasoilla. Konkreettisesti tämä näkyy mahdollisina maastotunteina, vierailuina luontomuseoihin ja lajintuntemuksen harjoittelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa biologian opinnoissaan valmiuksia työskennellä yhteiskunnan eri aloilla ja tutustuu biologian alan eri ammatteihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin biologian arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa elämän edellytyksistä ja kaikille eliöille tunnusomaisista piirteistä. Opintojakson keskeinen teema on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Opintojaksolla opiskelija tutustuu biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa luonnontieteellisen ajattelun mukaisesti.

BI2 Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2_BI3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*

- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Paikallinen lisäys

- osaa kuvailla paikallisia esimerkkejä ekosysteemeistä.
- tunnistaa paikallisia ympäristöongelmia ja niiden ratkaisukeinoja.
- osaa havainnoida paikallisen ympäristön tilaa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

- maankohoamisrannikon sukkessio
- ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja paikallisesti
- opintojakso voi sisältää paikallista ympäristön tilaa käsittelevän tutkimuksen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän opiskelee ympäristön monimuotoisuudesta eri biodiversiteettitasojen ekosysteemeistä ja eliökunnista ja saa tietoa yksilöiden erilaisuuksista sekä vieraillee luontomuseossa, osallistuu maastotunneille ja harjoittelee lajintuntemusta. Opiskelijan ymmärrys aineiden kiertokulusta ekosysteemissä ja ihmisen vaikutuksista siihen vahvistuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa biologian opinnoissaan valmiuksia työskennellä yhteiskunnan eri aloilla ja tutustuu biologian alan eri ammatteihin sekä saa tietoa ekologian perusteista, mikä antaa valmiuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin sekä paikallisesti että globaalisti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään ekosysteemin toimintaa ja tekee ympäristötutkimuksen, mikä lisää eettisyys ja ympäristöosaamista ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Hän saa tietoa kestävästä elämäntavasta ja oppii toimimaan vastuullisesti ympäristön hyvinvoinnin kannalta, esimerkiksi kierrätys- ja kulutuskäyttäytymisessään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ja tekee ympäristötutkimuksen. Samalla opiskelija oppii suhtautumaan kriittisesti median sisältöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin biologian arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Samalla hän saa tietoa ekologisista ympäristöongelmista. Opintojaksolla opiskelija tekee itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai kehittämisprojektin.

BI3 Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisol*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee kokeellista työskentelyä ja mikroskopiaa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu elämän perusreaktioihin, kuten geenien toimintaan, perinnöllisyyteen, fotosynteesiin ja soluhengitykseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin biologian arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa solun rakenteesta ja toiminnasta, kuten geenien toiminnasta, solujen lisääntymisestä ja periytymisen perusteista. Opintojaksolla opiskelija voi tehdä kokeellista työskentelyä ja oman tutkimuksen.

BI4 Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosis, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän kehittää tieteellistä ajatteluaan opiskelemalla biologian käsitteistöä ja löytää yhtymäkohtia esimerkiksi terveystiedon ja kemian tieteenalojen kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija hyvinvointiosaaminen ja itsetuntemus vahvistuvat, kun hän saa tietoa yksilöiden erilaisuuden taustalla vaikuttavista biologisista tekijöistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin biologian arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta ja tarkastelee ihmisen elintoimintoja, lisääntymistä sekä perimän ja ympäristön merkitystä terveyteen. Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ihmiselimestön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

BI5 Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geeniteknikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*

- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

- mahdolliset tutustumiskäynnit paikallisiin kohteisiin, esim. olutpanimoihin, jätevedenpuhdistuslaitokseen ja hygieniakeskukseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän oppi tekemään kestäviä valintoja elämässään, esimerkiksi pakkausmateriaalien valinnassa. Opiskelija oppii soveltamaan biologista tietoa eettisyyttä vaativissa pohdinnoissa, jotka liittyvät esimerkiksi geenien muokkaukseen ja kloonaukseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän ymmärtää, mitä mikrobit ovat ja miten ne toimivat, ja saa tukea lääke- ja rokotusvalintoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten yhteiskunnassa hyödynnetään biotieteiden sovelluksia, ja siten hän pystyy ottamaan kantaa moniin ajankohtaisiin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin biologian arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa siitä, millaisia merkityksiä biologisella tutkimuksella on tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija saa tietoa geeniteknologian ja mikrobiologian erilaisista sovelluksista lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Opintojaksolla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän tutkimuksen.

BI6 Biologian kertaus, 2 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojaan biologian keskeisistä sisällöistä.
- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskokeeseen ja saa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- biologian opintojaksojen 1-5 keskeiset sisällöt
- erityyppiset ylioppilastehtävät ja niihin vastaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksojen 1-5 keskeisten sisältöjen kertaaminen ohjaa opiskelijaa kokonaisuuksien hahmottamiseen sekä syventää opiskelijan taitoja käsitellä, ymmärtää, analysoida ja tuottaa biologista tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää tietojaan biologian keskeisistä osa-alueista ja valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin sekä saa lisävalmiuksia jatko-opintoja varten. Opintojaksolla hän kertaan biologian opintojaksojen 1-5 keskeisiä sisältöjä ja harjoittelee ylioppilastehtäviin vastaamista.

BI7 Biologian kokeelliset työt, 2 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kokeellisiin työtapoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- mikroskopoinnit, laboroinnit ja kenttätutkimukset
- pienimuotoiset tutkimusraportit biologian eri osa-alueilta solubiologiasta ekologiaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa biologian tavoista rakentaa tietoa, ja hän harjaantuu tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn esimerkiksi mikroskopointien, laborointien ja maastotutkimusten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua, raporttien ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tekee kokeellisia tutkimuksia, kuten mikroskopointeja, laborointeja sekä kenttätutkimuksia. Samalla hän tutustuu biologisen tutkimuksen eri vaiheisiin ja harjoittelee pienimuotoisten tutkimusraporttien tekemistä biologian eri osa-alueilta solubiologiasta ekologiaan. Opintojaksolla tarvitaan BI1- ja BI2-opintojaksojen tietoja ja taitoja.

BI8 Lajintuntemus, 2 op (BI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu suomalaisten ekosysteemien lajistoon, kuten putkilokasveihin, lintuihin, muihin selkärangkaisiin, perhosiin ja muihin hyönteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lajiston tunnistamista elävien eliöiden, museonäytteiden ja muun materiaalin avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän syventää biologisen monimuotoisuuden tuntemustaan ja oppii ymmärtämään maapallon moninaisuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän osallistuu maastotunneille, vierailee luontomuseossa ja harjoittelee lajintuntemusta yhdessä muiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja keskeisen lajintuntemuksen hallintaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu taksonomian ja lajintuntemuksen peruseriaatteisiin. Jakson aikana opiskelija oppii tunnistamaan Suomen tyypillistä eliölajistoa ja tekee retkiä lähiympäristöön.

BI9 Ihmisen genetiikka, 2 op (BI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojaan ihmisen perimän rakenteesta ja toiminnasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perinnölliset sairaudet, perimän tutkimusmenetelmät ja perinnöllisyysneuvonta
- risteytystehtävät ja perinnöllisyystieteen kertaaminen ylioppilaskirjoituksia varten

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja itsetuntemus vahvistuvat, kun hän saa lisää tietoa yksilöiden erilaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Suoritusmerkintä edellyttää aktiivista osallistumista ja vaadittavien tehtävien tekemistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää tietojaan ihmisen perimän rakenteesta ja toiminnasta. Hän perehtyy perinnöllisiin sairauksiin, perimän tutkimusmenetelmiin ja perinnöllisyysneuvontaan. Opiskelija harjoittelee risteytystehtäviä, joiden avulla kerrataan ylioppilaskirjoitusten perinnöllisyystieteen tehtäviä varten. Opintojaksolla tarvitaan opintojaksojen BI1 ja BI3 tietoja ja taitoja.

7.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteista. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestäväen tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan

perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdinnan arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

ET1 Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäntarkastuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämäntarkastukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämäntarkastamus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntarkastuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, arvioi eettisiä kysymyksiä kriittisesti, harjoittelee argumentointi- ja vuorovaikutustaitoja sekä oppii jäsentämään omaa elämäntarkastustaan etiikan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu erilaisiin hyvän elämän malleihin ja pohtii niitä sekä oman identiteettinsä että elämänkatsomuksensa näkökulmista. Opintojakson avainkäsitteitä ovat minuus, identiteetti, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva.

ET2 Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Paikallinen lisäys

- tutustuu nuoren vaikuttamismahdollisuuksiin Kokkolan seudulla.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipерäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan

erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään

- *taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*
- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen ja ymmärrys yhteiskunnasta vahvistuvat, kun hän saa tietoa ihmisoikeuksista, demokratiasta ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee, miten suhtaudutaan kriittisesti yhteiskunnan eri toimijoihin, kuten päätöksentekijöihin ja mediaan. Opintojaksolla opiskelija saa tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista, demokratiasta, ihmisoikeusajattelusta ja globaalien oikeudenmukaisuuden perusteista.

ET3 Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistö-kulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntutkimukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan kulttuuri- ja globaali-osaamista vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan vihapuhetta, tietämään, mikä on vastuullista sananvapautta, ja ymmärtämään kulttuurin merkitystä ja sen moninaisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kulttuurin tutkimuksen perusteisiin tutustuminen vahvistaa opiskelijan monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija pohtii kulttuurin merkitystä ihmisyydelle. Opintojakson aikana hän tutustuu kulttuuritutkimuksen perusteisiin, kulttuuriperinnön merkitykseen yksilön ja yhteisön elämässä, monikulttuurisuuteen ja kulttuurisen yhdenvertaisuuden kysymyksiin.

ET4 Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten arvojen ja katsomusten ymmärtäminen sekä omaan elämäkatsomukseen vaikuttavien tekijöiden erittelyminen ovat taitoja, jotka tukevat vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu katsomukselliseen käsitteistöön ja historiaan sekä katsomusten moninaisuuteen.

ET5 Uskonnot ja uskonnottomat, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapaususkonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kyky lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia katsomuksia tukee opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnottutkimuksen perusteisiin ja käsitteistöön tutustuminen vahvistaa monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään uskonnollisia ilmiöitä. Opintojakson aikana hän tutustuu maailmanuskontoihin ja uskonnottomuuteen maailmankatsomuksena.

ET6 Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntavokseen*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ilmastonmuutoksen vaikutuksien ymmärtäminen ja kestävä tulevaisuuden rakentamiseen liittyvien valmiuksien kehittäminen vahvistavat opiskelijan eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tulevaisuuden tutkimuksen perusteisiin ja teknologian kehitykseen perehtyminen tukevat opiskelijan monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutkii ihmiskunnan ja maailman tulevaisuuden näkymiä tieteellis-teknologisesta, yhteiskunnallisesta ja kestävä kehityksen näkökulmista.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyksiä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperaisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä

- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan vuorovaikutusosaamista kehittämällä kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu filosofian maailmaan. Jakson aikana hän tutustuu filosofian luonteeseen ja keskeisiin kysymyksiin sekä harjoittelee kriittisyyttä ja argumentointia.

FI2 Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*

- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arviotaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalitarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettiset pohdintataidot kehittyvät, kun hän pohtii yksilöä, yhteiskuntaa ja ympäristöä koskevia kysymyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat tukevat hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu filosofiseen etiikkaan. Opintojaksolla hän tutkii tunnettuja moraaliteorioita, erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä ja ajattomia sekä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä.

FI3 Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Paikallinen lisäys

- tutustuu nuoren vaikuttamismahdollisuuksiin Kokkolan seudulla.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisyhteiskunta ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun häntä kannustetaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteiden ymmärtäminen lisää opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu yhteiskuntaan liittyviin kysymyksenasetteluihin filosofian näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee oikeudenmukaisuutta, valtaa, ajankohtaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä ja yhteiskuntajärjestyksen sekä yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaoloa ja oikeutusta.

FI4 Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteorioiden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan monitieteinen ja luova osaamisensa vahvistuu, kun hän oppii jäsentämään ja erittelemään tieteellistä tutkimusta sekä oppii hahmottamaan tieteellisen päättelyn ja selittämisen luonnetta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii erottamaan mielipiteitä tosiväittämistä ja ymmärtämään tosiväittämien perustelemisen tarvetta. Opiskelija oppii ymmärtämään, millainen rooli kielellä on merkitysten luomisessa ja miten kielen avulla luodaan merkityksiä todellisesta maailmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija pohtii filosofian tietoteoreettisia kysymyksiä: Mitä tieto on? Mitä voimme tietää? Mitä todellisuus on? Mitä totuus on? Mitä tieteellinen tieto on?

FI5 Kohti ylioppilastutkintoa, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksia varten ja kertaan lukion filosofian opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelijan filosofista osaamista syvennetään ajankohtaisten ilmiöiden tarkastelulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion filosofian oppimäärän kertaaminen ja ylioppilaskirjoitusten erilaisten tehtävyyppien harjoittelu ja hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofialle ominaisten käsitteiden, teorioiden ja tutkimuksien tarkasteleminen vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista. Opiskelijan filosofinen ajattelu ja rohkeus tietojen ja taitojen soveltamiseen vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertaan lukion filosofian oppimäärää ja valmistautuu vastaamaan ylioppilaskirjoituksissa erityyppisiin kysymyksiin.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen

jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

FY1 Fysiikka luonnontieteenä, 2 op (FY1_FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikallisen teollisuuden energia- ja kiertotalouteen
- tutustuu fysiikan tutkijan tai opiskelijan työnkuvaan.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Paikallinen lisäys

- paikallisen teollisuuden energia- ja kiertotalous
- fysiikan tutkijan tai opiskelijan työnkuva

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Näin syntyvän ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla, mikä vahvistaa hänen eettisyys- ja ympäristöosaamisuttaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan fysiikkaan tieteenalana. Jaksolla saadaan tietoa aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyvistä peruskäsitteistä ja opitaan suorittamaan yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, sekä esittämään ja tulkitsemaan niiden tuloksia. Lisäksi opintojaksolla pohditaan fysiikan merkitystä energiatalouden kannalta.

FY2 Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväan tulevaisuuden rakentamisessa*

- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikallisiin yrityksiin ja energiantuotannon menetelmiin mahdollisuuksien mukaan.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

- paikalliset yritykset ja energiantuotannon menetelmät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tällä tavalla opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja. Näin opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, esimerkiksi energiantuotannossa, rakentamisessa ja kotien energiankäytössä. Tutustumalla kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu paikalliseen energiatalouteen ja saa valmiuksia osallistua paikalliseen päätöksentekoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa lämpöopin perusilmiöistä ja niiden merkityksestä arkielämän ja yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta. Samalla opitaan tutkimaan lämpötilaa, painetta ja kaasujen tilanmuutoksia sekä laskennallisesti että kokeellisesti. Lisäksi pohditaan lämpöä, työtä ja hyötysuhdetta energiantuotannon eri ratkaisuissa.

FY3 Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin hyvinvointiteknologioita tuottaviin yrityksiin.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

- paikalliset hyvinvointiteknologiaa tuottavat yritykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä tutkitaan liikeanturin avulla ja samalla käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittauksien käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tarkastelee fysiikan lakien toteutumista turvallisuuteen liittyvässä teknologiassa. Liikenteen turvallisuusnäkökohtia tarkastellaan yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät opintojaksolla ryhmitöissä, joissa tutkitaan fysiikan ilmiöitä. Saatujen tuloksien esittämisessä vahvistuvat opiskelijan esiintymistaito ja -varmuus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja niitä selittäviä malleja. Samalla opitaan ymmärtämään Universumin perusvuorovaikutuksia voiman aiheuttajina ja energian ja liikemäärän säilymisen periaatteita.

FY4 Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ja harjaantuu tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla, esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Samalla tarkastellaan äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän avulla opiskelija omaksuu hyvinvointia tukevia tapoja kuunnella musiikkia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan jaksollisen liikkeen ja aalto-opin peruskäsitteet ja näiden sovelluksia esimerkiksi musiikissa. Näitä ovat ympyräliike, gravitaatiovuorovaikutus ja harmoninen voima. Jaksolla opiskellaan aaltoliikkeen syntyä ja etenemistä.

FY5 Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu eri sähköoppiin liittyviin ammatteihin ja jatko-opintovaihtoehtoihin.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*

- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

- sähköoppiin liittyvät ammatit ja jatko-opintovaihtoehdot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät opintojaksolla ryhmissä tehtävissä kokeellisissa töissä, joissa tutkitaan fysiikan ilmiöitä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä tavalla opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan sähkön peruskäsitteisiin ja niiden sovelluksiin yhteiskunnassa. Sähköilmiöitä ja tasavirtapiirejä tutkitaan sekä kokeellisesti että laskennallisesti suureyhtälöiden avulla. Tutustutaan sähköön liittyviin fysiikan peruslakeihin.

FY6 Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä*

- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Paikallinen lisäys

- tutustuu sähkön paikalliseen tuotantoon ja jakeluun.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneetikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneetikentässä*
- *virtajohtimen magneetikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

- sähköntuotanto ja -jakelu paikallisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kykenee opintojakson jälkeen osallistumaan sähköenergian tuotantoa käsittävään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Opiskelija harjaantuu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Näin opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän huomaa, että säteilyyn vaikuttaa säteilyn taajuus ja intensiteetti ja se, ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista. Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monilukutaito kehittyy, kun hän selvittää erilaisten sähkömagneettisten säteilyjen turvallisuusrajoja. Kun opiskelija vertaa laskennallisesti erilaisia sähkömagneettista säteilyä tuottavia lähteitä, hän vahvistaa taitojaan arvioida tiedon luotettavuutta ja hänen monitieteinen ja luova osaamisensa vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan sähkömagneettisen induktion peruskäsitteet ja sähkömagneettisen säteilyn spektri. Lisäksi opiskelija saa tietoa sähkömagnetismiin perustuvien sovellusten merkityksestä nyky-yhteiskunnassa.

FY7 Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Paikallinen lisäys

- *tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisessa terveydenhuollossa käytettäviin fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin uramahdollisuuksiin.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

- *paikallisen terveydenhuollon fysiikan sovellukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kykenee opintojakson jälkeen osallistumaan kasvihuoneilmiötä, ydinvoimaa ja radioaktiivisten lähteiden säteilyä koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tulkitsemaan tätä keskustelua fysiikan näkökulmasta. Näin opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Hyvinvointiosaamista vahvistaa, että opiskelija ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia ja miten lääketieteellisissä toimenpiteissä huolehditaan turvallisuudesta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietää fysiikan tieteellisen tutkimuksen vaikutuksesta nyky-yhteiskunnan toimintaan. Samalla opiskelija saa tietoa maailmankaikkeuden kehityksestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu modernin fysiikan historiaan ja keskeisiin käsitteisiin, kuten aaltohiukkasdualismiin ja kvanttiin. Opiskelija saa selkeän kuvan näiden käsitteiden avulla kuvattuihin ilmiöihin perustuvista sovelluksista, esimerkiksi säteilyturvallisuudessa ja kosmologiassa.

FY8 Fysiikan kertaus, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa fysiikan lukion oppimäärän sisältöjä ja syventää niihin liittyviä taitojaan.
- Opiskelija valmistautuu fysiikan ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- fysiikan opintojaksojen 1–7 keskeiset sisällöt
- erityyppiset fysiikan ylioppilaskokeen tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän harjoittelee tieto- ja viestintätekniisiä taitoja laskennallisten ja graafisten harjoitusten yhteydessä. Lisäksi opiskelija harjaantuu vastaamaan ylioppilaskokeen monitieteellisiin aineistotehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Opiskelija saa palautetta vastaustekniikasta ja oppimäärän asiasisältöjen hallinnasta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään tietoja fysiikan keskeisistä sisällöistä ja valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin sekä saadaan lisävalmiuksia jatko-opintoja varten.

FY9 Tähtitieto, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa kuvan maailmankaikkeuden rakenteista ja tähtitieteen tutkimusmenetelmistä.
- Opintojakson aikana tutustutaan lähiseudun tähtitieteelliseen kerhoon.
- Opiskelija saa kuvan tähtitieteen nykyisistä tutkimuskohteista. Opiskelija saa mielikuvan tähtitieteen nykyisistä tutkimuskohteista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- alkuräjähdyks
- tähtitieteen historia
- emissio- ja absorptiospektrit
- energian kvantittuminen
- peilit ja linssit
- tähtien elinkaari, alkuaineiden synty ja ydinreaktiot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pohtii elämän edellytyksiä avaruudessa ja vahvistaa samalla biologian ja maantiedon taitojaan, ja tämän avulla vahvistuu hänen monitieteinen ja luova osaamisensa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa ryhmätyöskentelytaitojaan erilaisissa projekteissa, ja samalla hänen vuorovaikutusosaamisensa vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tähtitiedon opintojaksolla opiskelija saa tietoa avaruudesta ja erilaisista taivaankappaleista ja niihin liittyvistä fysikaalisista ilmiöistä. Opiskelija tutustuu tähtitieteen historiaan, sen nykyisiin tutkimuskohteisiin ja sen monitieteelliseen luonteeseen.

FY10 Fysiikan mittaukset, 2 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu ryhmätyöskentelyssä ja oppii seuraamaan työohjetta.
- Opiskelija ymmärtää fysikaalisen lain muodostumisen tekemällä kokeita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- virheen määrittäminen
- graafinen esitys
- työn raportointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteellinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän suunnittelee fysikaalisen koejärjestelyn, toteuttaa sen ja raportoi siitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tehdään fysiikan ilmiöitä tutkivia kokeita. Jakson teema tai painotus valitaan opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden mukaan. Opintojakso valmentaa fysiikan ylioppilaskokeen tehtäviin sekä motivoi ja tukee opiskelijaa fysiikan jatko-opintoihin hakeutumiseen.

FY11 Kvanttimekaniikkaa ja suhteellisuusteoriaa yleistajuisesti, 2 op (FY12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään FY7-opintojaksolla saatujen aineen, säteilyn ja kvantittumisen teorioiden sisältöjen osaamista ja saadaan tietoa niiden sovelluksista.
- Opiskelija tutustuu fysiikan ajankohtaisiin tutkimuskohteisiin ja ilmiöihin.
- Opiskelija saa tietoa modernin fysiikan kehitysvaiheista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- suhteellisuusteoria
- Franckin ja Hertzin koe
- atomimallit
- modernin fysiikan ongelmat populaarikulttuurissa
- standardimalli
- ajan käsite fysiikassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija vahvistaa vuorovaikutustaitojaan opiskellessaan ryhmissä projektioppimisen menetelmien avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten fysiikan ongelmia kuvataan populaarikulttuurissa ja kirjallisuudessa. Samalla hän ymmärtää näiden kuvauksien yhteydet todellisuuteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää fysiikan ymmärtämistään ja oppii ymmärtämään modernia fysiikan maailmankuvaa. Opintojakson aikana saadaan tietoa muun muassa kaksosparadoksista ja kvanttimekaanisesta atomimallista.

FY12 Elektroniikka, 2 op (FY13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää taitojaan rakentaa virtapiirejä.
- Opiskelija oppii käyttämään yleisimpiä elektroniikan komponentteja, kuten ledejä, servoja ja erilaisia sensoreita.
- Opiskelija oppii kirjoittamaan yksinkertaisia ohjelmia mikrokontrollerille.
- Opiskelija saa suunnitella ja toteuttaa oman elektroniikan projektin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- digitaalinen ja analoginen signaali
- analogisen signaalin kirjoittaminen PWM:n avulla
- binääriluvut ja yksinkertaiset lineaariset kuvaukset
- serial-kommunikaatio tietokoneen ja mikrokontrollerin välillä
- erilaiset moottorit ja sensorit sekä niiden kytkennät
- bluetooth-yhteyden muodostaminen mikrokontrollerin ja matkapuhelimen välille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaamisensa vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään ohjelmoinnin yhteyden elektronisten kytkentöjen apuna sekä ratkaisee matemaattisia ongelmia erilaisia algoritmeja rakentaessaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään elektroniikan merkitystä yhteiskunnan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla rakennetaan ja ohjelmoidaan erilaisia elektronisia laitteita Arduino-mikrokontrollerien avulla. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa oman elektroniikka-projektin käyttämällä erilaisia sensoreita ja moottoreita.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävänsä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävänsä tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävänsä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävänsä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestäväen elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

GE1 Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää lähiympäristön alueellisia ongelmia, niihin varautumista ja sopeutumista.
- pohtii alueellisia myönteisiä muutoksia ympäristössä kestävän kehityksen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa

- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

- lähiympäristön ajankohtaiset muutokset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija seuraa eri medioita ja tunnistaa niissä esiin tuotuja luonnossa, ympäristössä ja ihmiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Tämä vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Maailman tilan ja muutosten tarkastelu antaa opiskelijalle valmiuksia muodostaa omaa maailmankuvaa. Tämä kehittää eettistä ajattelua ja tukee omaa ympäristöosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Maailman muutosten tarkastelu ja tulevaisuuden haasteiden pohdinta eri tasoilla vahvistavat opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin maantieteen arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee muuttuvaa maailmaa ja sen alueellisia ongelmia ja kehitysnäkymiä. Opintojakson aikana hän seuraa maailman uutisia ja tarkastelee globaaleja muutoksia luonnossa, ympäristössä ja ihmiskunnassa. Opintojaksolla opiskelija tarkastelee eri puolilla maailmaa tapahtuvia muutoksia ja sitä, miten kestävän kehityksen näkökulmasta niihin voidaan reagoida.

GE2 Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Paikallinen lisäys

- tunnistaa paikallisia luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä.
- osaa analysoida ja ymmärtää oman alueen luonnonmaisemien syntyprosesseja.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

- lähiympäristön luonnonmaantieteelliset ilmiöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lähiympäristön geomorfologisten muotojen ja maankohoamisilmiön sekä niihin liittyvien syy- ja seuraussuhteiden tarkastelu tukee opiskelijan monitieteellistä ja luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan globaaleja planetaarisia ilmiöitä ja niiden vaikutusta maapalloon ja eliöstöön. Tämä lisää opiskelijan ymmärrystä eri alueiden eroista ja ilmiöiden vaikutuksista paikallisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin maantieteen arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syventää ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemustaan. Opintojaksolla hän tutustuu luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoittelee geomedian avulla tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Jaksolla hän tutustuu luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

GE3 Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Paikallinen lisäys

- saa tietoa paikallisesta väestönkehityksestä ja elinkeinorakenteesta.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

- paikallinen väestönkehitys ja elinkeinorakenne sekä alueiden käytön suunnittelu ja toteutus paikallisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee hankkimaan, analysoimaan ja tulkitsemaan ihmismaantieteellistä geomediala, ja tämä vahvistaa hänen monitieteellistä ja luovaa osaamistaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Geomedialähteinä voidaan käyttää omasta lähiympäristöstä saatavilla olevaa aineistoa, kuten tilastoja, karttoja, aluesuunnitelmia ja ympäristöselvityksiä. Tämä antaa valmiuksia toimia aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä ja vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurien ja yhteiskunnan moninaisuuden tarkastelu vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässään, eettisissä pohdinnoissaan ja kestävässä kulutusvalinnoissaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin maantieteen arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ihmismaantieteen ilmiötä ja syventää ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemustaan. Hän saa tietoa väestönkasvusta, luonnonvarojen käytöstä ja riittävyyteen liittyvistä ongelmista sekä niiden ratkaisumahdollisuuksista. Opintojaksolla opiskelija tutustuu ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoittelee, miten geomedian avulla voidaan vertailla ihmistoimintaa eri alueilla.

GE4 Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Paikallinen lisäys

- osaa tarkastella paikallisia geomedia-aineistoja.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämiseksi*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

- lähialueen geomeedia-aineistot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija tekee tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jonka avulla opiskelijan sosiaaliset-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä vahvistuvat.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijalähtöisen tutkimuksen tekeminen harjaannuttaa opiskelijaa monitieteiseen ja luovaan ajatteluun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan tekemä osallistumis- ja vaikuttamisprojekti kannustaa ottamaan vastuuta yhteiskunnallisista asioista ja toimimaan aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Yhteiskunnallista osaamista tuetaan tutustumalla paikallisiin hankkeisiin ja alueen ympäristösuunnitteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu valtakunnallisiin maantieteen arviointikriteereihin. Arviointi perustuu opintojakson aikana tehtäviin suorituksiin, kotitehtäviin ja tuntiaktiivisuuteen. Opiskelija arvioi työskentelyään itse.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii aiemmilla opintojaksoilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamista tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Hän saa tietoa osallistuvasta suunnittelusta, maailmanlaajuisista kehitystrendeistä ja geomedian käytöstä tutkimuksessa sekä vaikuttamisessa.

GE5 Maantieteen kertaus, 2 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ja kertaan maantieteen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskokeeseen ja saa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- maantieteen opintojaksojen 1-4 keskeiset sisällöt
- erityyppiset maantieteen ylioppilaskokeen tehtävät ja niihin vastaaminen

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksojen 1-4 keskeisten sisältöjen kertaaminen ohjaa opiskelijaa kokonaisuuksien hahmottamiseen sekä syventää opiskelijan taitoja käsitellä, ymmärtää, analysoida ja tuottaa maantieteellistä tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää tietoja maantieteen keskeisistä sisällöistä ja valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin sekä saa lisävalmiuksia jatko-opintoja varten. Opintojaksolla hän kertaan maantieteen opintojaksojen 1-4 keskeisiä sisältöjä ja harjoittelee ylioppilastehtäviin vastaamista.

GE6 Kehitysmaantiede, 2 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu kehitysmaiden ominaisuuspiirteisiin aluemaantieteen näkökulmasta.
- Opiskelija tarkastelee maantieteen ajankohtaisia ilmiöitä kehitysmaiden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kehitys, kehitysmaa, hyvinvointi, pakolaisuus
- olosuhteet erilaisissa kehitysmaissa
- ajankohtaiset maantieteelliset ilmiöt kehitysmaiden näkökulmasta
- aiheeseen liittyvät ajankohtaiset kysymykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson opiskelijälähtöiset työskentelytavat tukevat opiskelijan hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija saa valmiuksia soveltaa maantieteen tietoja ja taitoja omassa arkielämässään, eettisissä pohdinnoissaan ja kestävässä kulutusvalinnoissaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kehitysmaiden ominaispiirteiden tarkastelu, niiden kulttuurien kirjoon tutustuminen sekä erilaisiin kehityksen mittareihin tutustuminen vahvistavat opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee kehitysmaiden ominaispiirteitä aluemaantieteellisestä näkökulmasta. Hän saa tietoa kehitys-, kehitysmaa-, hyvinvointi- ja pakolaisuus-käsitteiden merkityksistä sekä vertailee eri kehitysmaiden olosuhteita. Opintojakson aikana opiskelija työskentelee pienryhmissä, keskustelee ja pohtii ajankohtaisia kysymyksiä sekä toteuttaa tutkivan oppimisen menetelmiä.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykisytyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkityen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi

ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalautte auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

HI1 Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalien talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.
- Opiskelijan paikallisidentiteetti vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa

- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

- Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän opintojaksolla saa tietoa väestön ja ilmaston muutoksista ja kriiseistä selviämisestä sekä ongelmien ratkaisuksista ja sopeutumiskeinoista eri aikoina.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii arvostamaan tutkittua tietoa ja ymmärtää, miten muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnan kehitystä. Opintojaksolla tutustutaan yhteiskunnallistaloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Jaksolla harjoitellaan historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä ja saadaan tietoa paikallisesta historiasta.

HI2 Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Paikallinen lisäys

- *voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.*
- *Opiskelijan paikallisidentiteetti vahvistuu.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinaipaisesta moninaipaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

- *Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa sananvapaudesta ja poliittisen mielipiteen lausumisen oikeudesta. Historiallisen empatian kehittymisen myötä opiskelijan kyky eläytyä toisen asemaan vahvistuu, ja näin hänen vuorovaikutustaitonsa vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja niiden taustoja 1800-luvun lopulta nykypäivään sekä analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisista taloudellisista ja ideologista näkökulmista. Opiskelija syventää tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitojaan sekä tutustuu erilaisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin. Opiskelija saa tietoa paikallishistoriasta.

HI3 Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.
- Opiskelijan paikallisidentiteetti vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *ehyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

- Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan kehitystä. Samalla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan identiteetti rakentuu ja opiskelija havaitsee kansainvälisen moninaisuuden. Jaksolla tarkastellaan suomalaisuuden eri vaiheita. Opiskelija oppii ymmärtämään muuttuvan maailman epävarmuutta ja katsomaan laajasti nykyisiä tapahtumia historian näkökulmasta sekä saa tietoa hyvinvointiyhteiskunnan kehityksestä. Näin opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun opiskelijaa kannustetaan kunnioittamaan suomalaista kulttuuriperintöä ja hän oppii kriittisesti tarkastelemaan ja katsomaan sitä monesta eri näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla analysoidaan Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja ja hyödynnetään historiallisia lähteitä. Jaksolla tarkastellaan Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittymistä, yhteiskunnan rakenteen muutoksia ja poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia murroksia, myös paikallishistorian näkökulmasta.

HI4 Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.
- Opiskelijan paikallisidentiteetti vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

- Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa sananvapaudesta ja poliittisen mielipiteen lausumisen oikeudesta. Historiallisen empatian kehittymisen myötä opiskelijan kyky eläytyä toisen asemaan vahvistuu, ja näin hänen vuorovaikutustaitonsa vahvistuvat.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan identiteetti rakentuu ja maailmankuva kehittyy sekä opiskelija havaitsee kansainvälisen moninaisuuden. Näin opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Jaksolla tarkastellaan eurooppalaista kulttuuriperintöä, taidetta ja tiedettä sekä eurooppalainen ihmisen arkielämää ja suhdetta yhteiskuntaan.

HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.
- Opiskelijan paikallisidentiteetti vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

- Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan identiteetti rakentuu ja opiskelija havaitsee kansainvälisen moninaisuuden. Jaksolla tarkastellaan suomalaisuuden eri vaiheita. Näin opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan nykyisen Suomen alueen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa esihistoriasta autonomian ajalle asti. Jaksolla saadaan tietoa yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden välisestä vuorovaikutuksesta, arjen historiasta ja

ihmisten elämäntavoista sekä elinkeinoista historian eri vaiheissa sekä tutustutaan lähiympäristön historian lähteisiin ja tutkimusmenetelmiin.

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiategstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueen historiaan.
- Opiskelijan paikallidentiteetti vahvistuu.

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

- Kokkolan ja sen lähialueen paikallishistoria

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun opiskelija saa tietoa, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten niitä on perusteltu. Jaksolla tarkastellaan globalisaation historiaa, globaalin kansalaisuuden muotoutumista ja maailman verkottumista. Jakson aikana opiskelijaa kannustetaan kunnioittamaan suomalaista kulttuuriperintöä ja hän oppii kriittisesti tarkastelemaan ja katsomaan sitä monesta eri näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu mahdolliseen jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien muuttuessa. Jaksolla tarkastellaan länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

HI7 Kohti historian ylioppilaskirjoituksia, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii hahmottamaan laajoja aihekokonaisuuksia opintojaksorajat ylittäen.
- Opiskelija tunnistaa meneillään olevia historian ilmiöitä taustoineen.
- Opiskelija syventää osaamistaan vastata erilaisiin tehtäviin.
- Opiskelija tuntee ja tunnistaa ylioppilaskokeen erilaiset tehtävätyypit.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- historian opintojaksojen 1–3 keskeiset sisällöt
- laajoihin asiakokonaisuuksiin liittyvät tehtävät
- soveltuvat osat syventävistä opintojaksoista
- ylioppilaskokeen essee- ja aineistotehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksojen keskeisten sisältöjen kertaaminen ohjaa opiskelijaa kokonaisuuksien hahmottamiseen sekä syventää opiskelijan taitoja käsitellä, ymmärtää, analysoida ja tuottaa historiallista tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan historian keskeisiä sisältöjä ja harjoitellaan vastaamaan historian ylioppilaskoetehtäviin.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyys.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluysteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan

osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

KE1 Kemia ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1_KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestäväen elämäntavan edistämässä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikalliseen kemianteollisuuteen.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

- paikallinen kemianteollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii arvioimaan erilaisten arjen aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä, esimerkiksi tutustumalla jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen. Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän suunnittelee ja toteuttaa kokeita ja ottaa huomioon työturvallisuuden.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun opiskelija pohtii tietolähteen luotettavuutta ja kartuttaa ymmärrystään kemian merkityksestä yhteiskunnassa, kuten työelämässä ja jatko-opinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän tutustuu ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan, joissa käsitellään esimerkiksi ilmastonmuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa kemian merkityksestä yhteiskunnassa, atomin rakenteesta ja jaksollisesta järjestelmästä. Jaksolla tarkastellaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla. Samalla tutustutaan ainemäärä- ja konsentraatio-käsitteeseen.

KE2 Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan, joissa käsitellään esimerkiksi ilmastonmuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa hiiliyhdisteiden käytön eduista ja haitoista eri maanosissa ja kulttuureissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan orgaanisia yhdistetyyppejä, niiden rakenteita ja ominaisuuksia. Lisäksi opitaan valmistamaan erilaisia liuoksia.

KE3 Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Paikallinen lisäys

- vierailee ammattiopiston tai yliopiston kemian laboratoriossa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

- ammattiopiston tai yliopiston kemian laboratoriovierailu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tekee kokeita ja tutkii kemiallisia reaktioita, tekee havaintoja, käsittelee ja tulkitsee mittaustuloksia sekä esittää saamiaan tuloksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamista. Tuotosten esittäminen koko ryhmälle tukee esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla harjoitellaan reaktioyhtälöitä ja stoikiometrisia laskuja. Lisäksi saadaan tietoa epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioista.

KE4 Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikalliseen metalliteollisuuteen tai voi tehdä yhteistyötä paikallisten korkeakoulujen kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

- paikallinen metalliteollisuus ja paikalliset korkeakoulut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi opintojaksolla tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Opintojaksolla opiskelija pohtii kaivos- ja metalliteollisuuden hyötyjä ja ympäristövaikutuksia. Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija pohtii kemiaan liittyviä energiaratkaisuja väittelyissä, paneelikeskusteluissa tai opetuskeskusteluissa. Vuorovaikutusosaamista kehittää tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu pienryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään metalleja ja niiden valmistusta. Opiskellaan hapettumispelkistymisreaktioita, sähkökemian sekä reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet. Lisäksi opitaan reaktioissa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla.

KE5 Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoihin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä, happamoitumisen syitä, seurauksia ja vähentämistä. Näin opiskelija ymmärtää oman toimintansa merkityksen ekosysteemin hyvinvointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä, happamoitumisen syitä, seurauksia ja vähentämistä. Näin opiskelija ymmärtää oman toimintansa merkityksen ekosysteemin hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tarkastellaan kemiallisen reaktion nopeutta, reaktion tasapainoa ja happoemästasapainoa. Jaksolla käsitellään kemiaan liittyviä ilmiöitä, kuten tasapainovakioita, protolyysireaktioita, veden ionituloa ja pH:ta.

KE6 Kemian kertaus, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo lukion kemian oppimäärän sisältöjä ja syventää niihin liittyviä taitojaan.
- Opiskelija valmistautuu kemian ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kemian opintojaksojen 1–5 keskeiset sisällöt

- erilaiset kemian ylioppilaskokeen tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän harjoittelee tieto- ja viestintäteknologisia taitoja laskennallisten ja graafisten harjoitusten yhteydessä. Lisäksi opiskelija harjaantuu vastaamaan ylioppilaskokeen monitieteellisiin aineistotehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Opiskelija saa palautetta vastaustekniikasta ja oppimäärän asiasisältöjen hallinnasta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on parantaa opiskelijoiden valmiuksia osallistua ylioppilaskokeisiin. Opintojaksolla kerrataan lukion kemian keskeisiä asioita ja harjoitellaan ylioppilaskoetehtävien ratkaisemista. Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan valmiutta laskea kemian laskuja ja syvennetään aiemmilla opintojaksoilla opittua.

KE7 Kemian laborointi 1, 2 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija motivoituu kemian opintojen pariin ja saa peruslaborointitaidot.
- Opiskelija tunnistaa kemian työvälineitä ja osaa käyttää niitä.
- Opiskelija oppii työskentelemään turvallisesti laboratoriossa ja oppii seuraamaan työohjetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erotusmenetelmät
- kemiallisten ilmiöiden tutkiminen kvalitatiivisesti
- yksinkertainen titraus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehittää tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu työparin kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi opintojaksolla tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävässä ratkaisussa. Opintojaksolla opiskelija oppii kemikaalien ympäristövaikutuksista ja jätteiden lajittelusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tekee kokeita ja tutkii kemiallisia reaktioita, tekee havaintoja, käsittelee ja tulkitsee mittaustuloksia sekä esittää saamiaan tuloksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla harjoitellaan turvallista laboratoriotyöskentelyä, tutustutaan laboratorion välineistöön ja kokeillaan uusia työmenetelmiä sekä tutustutaan arkipäivän kemiaan. Opintojaksolla sovelletaan opiskelijan kemian tietoja ja taitoja jakson aikana tehtävissä kokeissa. Samalla kehitetään vuorovaikutusosaamista.

KE8 Kemian laborointi 2, 2 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää laboratoriotyöskentelytaitojaan.
- Opiskelija oppii raportoimaan tuloksista kvantitatiivisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset epäorgaaniset ja orgaaniset analyysit
- orgaaniset synteetit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tekee kokeita ja tutkii kemiallisia reaktioita, tekee havaintoja, käsittelee ja tulkitsee mittaustuloksia sekä esittää saamiaan tuloksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehittää tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu työparin kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennyttään seuraaviin osa-alueisiin: kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin epäorgaanisiin ja orgaanisiin analyyseihin sekä orgaanisiin synteeseihin. Jakson aikana pyritään vieraillemaan paikallisessa laboratorioissa.

KE9 Orgaanista kemiaa syventäen, 2 op (KE10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää osaamistaan orgaanisesta kemiasta.
- Opiskelija oppii ymmärtämään synteettisten polymeerien valmistuksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- orgaanisten yhdisteiden isomeria ja reaktiotyypit
- spektroskopiset menetelmät
- synteettiset polymeerit ja biopolymeerit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tekee kokeita ja tutkii kemiallisia reaktioita, tekee havaintoja, käsittelee ja tulkitsee mittaustuloksia sekä esittää saamiaan tuloksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii yhteiskunnassa merkittävien polymeerien valmistuksesta ja merkityksestä käytännössä, sekä vahvistaa tietojaan muista orgaanisista yhdisteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan opintojakson aikaisten suoritusten tekemistä. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään orgaanisen kemian osaamista. Opintojaksolla käsitellään mm. orgaanisten yhdisteiden isomeriaa ja reaktiotyyppejä sekä spektroskopisia menetelmiä. Jaksolla tarkastellaan synteettisiä polymeerejä, biopolymeerejä ja niiden ominaisuuksia ja merkitystä käytännössä.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa

valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan,

tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jalanjäljissä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

- paikalliset uskonnolliset yhteisöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lähi-idän uskontojen kulttuuriperinteen ja niiden yhteiskunnallisten vaikutuksien sekä juutalaisuuden ja islamin sisäisen moninaisuuden tarkastelu vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen tarkastelemalla Lähi-idän uskontojen yhteistä historiaa. Yksilön hyvinvointia tukee uskonnollisissa yhteisöissä ilmenevien kielteisten ilmiöiden tunnistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan uskontoon ilmiönä ja uskontotieteen perusteisiin. Jaksolla tutkitaan kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Opintojaksolla tutustaan uskontojen pyhinä pitämiin asioihin ja tämän myötä opitaan kunnioittamaan erilaisia katsomuksia. Opiskelija oppii käsittelemään ja ymmärtämään ajankohtaisia uskonnollisia ilmiöitä.

UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- *tuntee Kokkolan seudulla toimivat kristinuskoon perustuvat yhteisöt.*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*

- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Paikallinen lisäys

- paikalliset kristilliset yhteisöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan katsomuslukutaitoa ja kykyä osallistua uskonnoista ja katsomuksista käytävään dialogiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettistä osaamista vahvistetaan tarkastelemalla eri kirkkokuntien eettisiä arvojärjestelmiä, ja näin opiskelijan ymmärrys uskontojen ja katsomusten merkityksestä ekologisesti kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan kristinuskon eri suuntauksiin, kristinuskon maailmanlaajuiseen asemaan ja sen merkitykseen. Keskeisiä teemoja ovat kristinuskon synty, kehitys ja kristinuskon yhteiskunnalliset ja kulttuuriset vaikutukset eri maanosissa.

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista tukee maailmanuskontojen kulttuuri- ja yhteiskuntavaikutuksien tunnistaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettistä osaamista vahvistetaan tutustumalla maailmanuskontojen etiikkaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan luonnonuskontoihin, Aasian suuriin uskontoihin, kuten hindulaisuuteen ja buddhalaisuuteen, sekä uusiin uskonnollisiin liikkeisiin. Opintojaksolla syvennetään kulttuurien tuntemusta ja hahmotetaan moninaista, maailmanlaajuista uskonnollista kenttää.

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Paikallinen lisäys

- syventää tietämystään erilaisten uskonnollisten yhteisöjen toiminnasta Kokkolan seudulla.

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Paikallinen lisäys

- luterilaisen kirkon herätysliikkeet, protestanttiset ja muut uskonnolliset yhteisöt Keski-Pohjanmaalla
- Anders Chydeniuksen merkitys alueen uskonnollisessa elämässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää luterilaisen kirkon herätysliikkeiden ja protestanttisten yhteisöjen aktiivisen toiminnan merkitystä lähiseudulla. Opiskelija saa käsityksen Anders Chydeniuksen merkityksestä alueen uskonnollisessa elämässä. Ymmärrys Suomen uskontotilanteesta, suomalaisesta uskonnollisuudesta ja sekularisaatiosta vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista ja kehittää valmiuksia toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena sekä aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskonnon- ja katsomuksenvapautteen sekä syrjintään liittyvien kysymysten tarkastelu vahvistaa opiskelijan eettistä ja ympäristöosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan katsaus Suomen uskonnollisuudesta ja uskonnottomuudesta. Opintojaksolla tutustutaan Suomessa ja Kokkolan seudulla toimiviin uskonnollisiin yhteisöihin sekä tutkitaan uskonnon asemaa ja vaikutusta suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa.

UE5 Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

- paikallinen kirkkoarkkitehtuuri ja -taide, esim. Lennart Segerstrålen taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaamista tukee uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien väliseen vuorovaikutukseen tutustuminen. Opiskelijan ymmärrys suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinteestä vahvistuu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monilukutaito vahvistuu tutustumalla uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan. Opintojaksolla hyödynnettävien luovien työtapojen avulla opiskelijan luova osaaminen vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan siihen, miten uskonnollisia kertomuksia ja oppeja ilmaistaan taiteessa, arkkitehtuurissa ja populaarikulttuurissa. Opiskelija kehittää monilukutaitoaan ja ymmärrystään kulttuurin ja uskonnon välisestä vuorovaikutuksesta.

UE6 Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

- paikallisten uskonnollisten yhteisöjen mediasisällöt ja niiden tuottaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon tutkimuksen ajankohtaisten näkökulmien ja menetelmien sekä uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalojen, taiteen tutkimuksen ja kulttuuritutkimuksen tarkastelu kehittää monitieteistä ja luovaa osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskontojen mediajulkisuuden ja median uskontoilmiöiden käsittelyn tarkastelu tukee eettisyys- ja ympäristöosaamisen tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan uskontotieteen ja teologian eri tutkimusaloihin. Opiskelija tutustuu uskontojen ja median välisiin suhteisiin. Opintojaksolla opitaan, mikä merkitys kielellä, kuvilla ja mediajulkisuudella on uskonnolle ja mitä on uskonnollinen media. Opiskelija oppii havainnoimaan ja analysoimaan median vaikutusta uskuntoon liittyviin asenteisiin, kritiikkeihin ja mielikuviin.

UE7 Kohti ylioppilastutkintoa, 2 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksia varten ja kertaan lukion uskonnon opintojaksojen keskeiset sisällöt.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion uskonnon oppimäärän kertaaminen ja ylioppilaskirjoitusten erilaisten tehtävätyyppien harjoittelu ja hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen vahvistuu uskonnoille ominaisen kielen ja symboliikan tarkastelulla ja uskonnoille ominaisten käsitteiden kertaamisella. Uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittinen arviointi tukee monitieteisen osaamisen kehittymistä. Opiskelijan monilukutaito vahvistuu ja opiskelija rohkaistuu tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan lukion uskonnon oppimäärä ja valmistaudutaan vastaamaan ylioppilaskirjoituksissa erityyppisiin tehtäviin.

UE8 Raamatun tarkastelua tieteen näkökulmasta ja kulttuurin ilmiönä, 2 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso syventää opiskelijan raamattutuntemusta.
- Opiskelijan valmiudet ymmärtää Raamatun kulttuurivaikutuksia eri aikoina vahvistuvat.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Raamatun synnyn tarkastelu
- Raamatun tieteellinen tutkimus
- Raamatun erilaiset tulkintatavat
- Raamatun sisältö
- Raamatun vaikutukset kulttuuriin
- Raamatun ja muiden suurten maailmanuskontojen pyhän kirjallisuuden vertaileminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Raamatun tuntemus antaa valmiuksia kohdata ja ymmärtää erilaisia Raamatun tulkitsemiseen liittyviä perinteitä. Lisäksi opiskelija oppii havainnoimaan Raamatun merkitystä ja vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suorituserkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennyttään muun muassa Raamatun syntyyn, sisältöön, tutkimukseen ja tulkintaan. Tämä opintojakso antaa valmiuksia ymmärtää Raamatun vaikutuksia taiteeseen ja populaarikulttuuriin.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan

visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväen kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikallisiin taidenäyttelyihin ja museoissa oleviin näyttelyihin.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

- vierailu museoon tai näyttelyyn

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijalle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtämistä ja ilmaisemista. Tämä tukee identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opiskelijaa kannustetaan etsimään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan taitoa ilmaista itseään ja ajatuksiaan kuvataiteen keinoin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso

arvioidaan numerolla. Mikäli opiskelija suorittaa kuvataiteesta vain yhden opintojakson, voi hän halutessaan pyytää päättötodistukseen suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä opiskelijan elämässä. Opiskelija tekee omia töitä ja käyttää eri tekniikoita ja materiaaleja.

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Paikallinen lisäys

- *tutkii lähiympäristöään sekä siinä olevia tuotteita ja palveluja ja oppii arvottamaan ja arvostamaan niitä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*

- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

- paikalliseen ympäristöön ja rakennuskulttuuriin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla rakennettua ympäristöä, esineitä, mediaa ja taidetta. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävästä tulevaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan taitoa havainnoida ympäristöään ja hyödyntää oppimaansa visuaalisissa teoksissa. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso arvioidaan numerolla. Mikäli opiskelija suorittaa kuvataiteesta vain yhden opintojakson, voi hän halutessaan pyytää päättötodistukseen suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutkitaan ja tulkitaan rakennettua ympäristöä, tuotteita ja muotoilua. Opiskelija tekee sekä kaksi- että kolmiulotteisia töitä käyttämällä eri tekniikoita ja materiaaleja.

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsen tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsen mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*

- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Paikallinen lisäys

- oppii tulkitsemaan ja perustelevaan omia valintojaan ja mieltymyksiään digitaalisen kuvan, median sekä taiteen kuluttajana.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa. Työskentelyssä käytetään erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja, mikä kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan taitoa tutkia ja analysoida kuvaa mediassa sekä tuottaa omia kuvia erilaisin menetelmin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan eri medioissa olevia kuvia. Opiskelija tutkii suhdettaan mediakulttuuriin tekemällä teoksia eri tekniikoilla.

KU4 Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Paikallinen lisäys

- *tutustuu paikallisiin taidenäyttelyihin ja museoissa oleviin näyttelyihin.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

- *vierailu museoon tai näyttelyyn*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkimalla kulttuurista moninaisuutta syvennetään opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista. Samalla opiskelijaa kannustetaan oman elinympäristönsä arvostamiseen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan opiskelijan taitoa tutkia taidetta nyky-yhteiskunnan näkökulmasta ja ottaa kantaa asioihin omilla kuvilla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettuun taiteeseen. Opiskelija tekee omia töitä eri tekniikoilla ja materiaaleilla.

KU5 Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan käyttämällä eri materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja.
- Opiskelija kehittää kuvallista ilmaisuaan, visuaalista kuvantekemistään ja teknisiä valmiuksiaan omien tavoitteidensa suuntaisesti.
- Opiskelija soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja.
- Opiskelija ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja käyttämällä muita tiedon tuottamisen tapoja.
- Opiskelija käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- visuaalisen kulttuurin kuvalliset ja sanalliset käsitteistöt, kuvatyypit ja kuvastot
- opiskelijalle tutut ja uudet materiaalit ja välineiden hallinta
- kuvat annetuista ja opiskelijan omista aiheista
- vierailu museoon tai näyttelyyn

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa kehitetään vuorovaikutusosaamista erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan itseilmaisun, luovuuden ja eri tekniikoiden ja välineiden hallinnan kehittymistä. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään ja laajennetaan kuvantekemiseen liittyviä tietoja ja taitoja. Opiskelija tekee töitä annetuista tai omista aiheista ja kehittää tällä tavalla kuvallista ilmaisuaan.

KU6 Kolmiulotteinen muotoilu, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa plastiseen muotoiluun liittyviä perustietojaan ja -taitojaan.
- Opiskelija oppii ymmärtämään esineiden suunnitteluprosessia ja sen toteutusta, esineiden käyttökelpoisuutta ja esteettisyyttä.
- Opiskelija syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan käyttämällä eri materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja.
- Opiskelija harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessimaiseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kolmiulotteiset teokset, veistokset, esineet ja pienoismallit
- kolmiulotteisen taiteen sanasto ja käsitteistö
- kuvanveiston, muotoilun ja esineiden historia ja taustat eri kulttuureissa
- kolmiulotteisen muotoilun tekniikat ja materiaalit
- kierrätysmateriaalit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla syvennetään eettisyyttä ja ympäristöosaamista kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien kestävästä käytöstä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan itseilmaisun, luovuuden ja eri tekniikoiden ja välineiden hallinnan kehittymistä. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan kolmiulotteiseen taiteeseen eri aikoina eri kulttuureissa sekä esineiden esteettisyyteen, eettisyyteen ja käyttökelpoisuuteen. Opiskelija tekee kolmiulotteisia töitä käyttämällä eri materiaaleja ja tekniikoita.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa noudatetaan diplomin ohjeistuksen mukaista arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija suorittaa diplomin itsenäisesti vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa yhden periodin aikana. Opiskelijaideoi, suunnittelee ja toteuttaa lukiodiplomiin sisältyvän

teoksen valitsemaansa lukuvuosittaiseen tehtävään perustuen. Opiskelija valitsee ilmaisukeinot, materiaalit ja tekniikat valitsemansa tehtävän ja asettamiensa tavoitteiden pohjalta.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Paikallinen lisäys

- diplomikurssille varataan oma tuntipaikka työjärjestyksestä tavoitteena, että opiskelija voi suorittaa diplomia viimeisenä lukivuotenaan

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

- yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen kanssa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa noudatetaan diplomien ohjeistuksen mukaista arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikuntadiplomi suoritetaan opetushallituksen erillisten määräysten mukaisesti. Lukuvuosittaiset ohjeet löytyvät opetushallituksen sivuilta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot

- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Teatteridiplomi arvioidaan opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatteridiplomi suoritetaan opetushallituksen erillisten määräysten mukaisesti. Lukuvuositteiset ohjeet löytyvät opetushallituksen sivuilta.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvyystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaavaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

*Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta koulu yhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

LI1 Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Paikallinen lisäys

- osallistuu hyväksyvän ja kannustavan ilmapiirin luomiseen ryhmässä.
- oppii ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnistaan ja työskentelystään.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

- paikalliset liikuntapaikat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän seuraa omaa hyvinvointiaan opintojakson aikana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat, kun hän liikkuu yhdessä muun ryhmän kanssa. Samalla opiskelijan yhteistyötaidot vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemään itsearviointiin ja oppimispäiväkirjaan sekä opiskelijan liikuntataitojen ja -tietojen kehittymiseen. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla sovelletaan liikuntataitoja erilaisissa yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja lajeissa. Samalla opiskelijan yhteistyötaidot kehittyvät ja ryhmän yhteishenki vahvistuu liikuntaleikeissä ja peleissä.

LI2 Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohtii omia työskentelytapojaan saavuttaakseen omat tavoitteensa.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

- oman fyysisen kunnon mittaaminen
- fyysisen kunnon kehityksen seuraaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään hyvinvointiin vaikuttavia osatekijöitä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun opintojaksolla hyödynnetään liikuntateknologiaa fyysisen kunnon kehittämisen seurannassa ja harjoittelussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemään itsearviointiin ja oppimispäiväkirjaan sekä opiskelijan fyysisen kunnon kehittymiseen. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan liikkumalla. Jaksolla huolletaan kehoa ja lisätään liikkuvuutta. Opiskelijan yhteistyötaidot kehittyvät parissa ryhmätehtävissä. Opiskelija tekee liikuntasuunnitelman itselleen ja voi hyödyntää liikuntateknologiaa opintojaksolla.

LI3 Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusien tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu alueen liikuntapalveluihin.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

- paikallinen liikuntatarjonta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan ymmärrys liikunnallisen elämäntavan vaikutuksesta hyvinvointiin vahvistuu opintojaksolla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu paikallisiin liikuntapalveluihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys kehittyy, kun hänen ymmärryksensä reilun pelin periaatteista ja sääntöjen noudattamisen tärkeydestä vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemään itsearviointiin ja oppimispäiväkirjaan sekä opiskelijan kehonhallintaan ja uusien motoristen taitojen oppimiseen. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustaan uusiin liikuntalajeihin ja -muotoihin ja ylläpidetään ja kehitetään liikuntataitoja sekä fyysisiä ominaisuuksia monipuolisesti. Jakson aikana tutustutaan paikallisiin liikuntapalveluihin, esimerkiksi melontaan, padeliin, golfiin, keilailuun, ryhmäliikuntaan, kampaailulajeihin ja seurojen liikuntakokeiluihin.

LI4 Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- voi hyödyntää erityisosaamistaan oppitunneilla
- voi olla mukana järjestämässä ja toteuttamassa mahdollisia liikuntatapahtumia ja -projekteja
- osallistuu Liikkuva opiskelu -projektin toteuttamiseen.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

- Liikkuva opiskelu -projekti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen kehittyy, kun hän hyödyntää erityisosaamistaan opintojakson suunnittelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ottamaan vastuuta ryhmän toiminnasta ja viihtyvyydestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemään itsearviointiin ja oppimispäiväkirjaan sekä opiskelijan tuntiaktiivisuuteen. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla toteutetaan yhdessä liikunta-, luontoliikunta- tai muita projektiluonteisia kokonaisuuksia. Opintojakso suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

LI5 Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Paikallinen lisäys

- suunnittelee yhteisiä ja omia liikuntahetkiä
- ymmärtää psyykkisten voimavarojen merkityksen palautumiselle.

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- yhteisten ja omien liikuntahetkien suunnitelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa liikunnan merkityksestä opiskeluhuvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vuorovaikutusosaaminen kehittyy, kun opiskelija oppii tunnistamaan psyykkiset kuormitustekijät ja helpottamaan ja ennaltaehkäisemään kuormittuneisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemään itsearviointiin ja oppimispäiväkirjaan sekä opiskelijan harjoitusvaikutusten analysointiin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija virkistyy erilaisten liikuntamuotojen avulla, rentoutumalla ja kehoaan huoltamalla. Jaksolla opiskelija kokee iloa ja virkistystä ja samalla vahvistetaan opiskelijan minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista.

LI6 Vanhat tanssit, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija vahvistaa liikkeen ja rytmin yhdistämisen taitoaan.
- Hän oppii eri tanssilajien perusasiat.
- Opiskelija harjoittelee vanhojen tanssien ohjelmistoa.
- Hän kokee yhteisöllisyyttä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eri tanssilajien perusasiat
- vanhojen tanssien ohjelmisto

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu eri kulttuurien tansseihin ja näin vahvistaa globaali- ja kulttuuriosaamistaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun opiskelija oppii tanssietiketin ja tanssimiseen liittyviä hyviä käytöstapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson aikana arviointi perustuu opiskelijan osallistumisaktiivisuuteen ja ryhmän toiminnan edistämiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana harjoitellaan eri tansseja, vanhojen tanssit -ohjelmistoa ja osallistutaan lukion vanhojen tansseihin. Samalla opitaan tanssimiseen liittyviä käytöstapoja ja tanssietikettiä.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

*Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.*

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoa ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

MAA2 Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tekemään työtä pitkäjänteisesti ja kehittämään oppimistaitojaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa geometrian historiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan geometriaa, kuten kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuutta, sekä lasketaan monikulmioihin liittyviä pituuksia, kulmia ja pinta-aloja. Jaksolla opitaan ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa, sini- ja kosinilauseen käyttöä sekä lasketaan, suoraan lieriöön, suoraan kartioon ja palloon liittyviä pituuksia, pinta-aloja ja tilavuuksia.

MAA3 Algebran ja analyysin perusteet, 6 op (MAA2_MAA4)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen
- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*

- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Paikallinen lisäys

- vahvistaa teknisten apuvälineiden hallintaa matemaattisessa mallintamisessa.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

- matemaattisen mallintamisen tekniset apuvälineet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii pitkäjänteistä työntekoa ja kehittää oppimistaitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan algebran ja analyysin perusteita. Jaksolla saadaan tietoa polynomi-, potenssi-, rationaali- ja juurifunktioihin ja -yhtälöihin liittyvistä käsitteistä ja laskemisen tavoista ja niitä kuvaavista kuvaajista, kuten käyrän, suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöistä, sekä vektorilaskennasta.

MAA4 Trigonometria ja eksponenttifunktiot, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään matemaattisen kielen universaalia luonnetta trigonometrian käsitteissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän soveltaa matematiikan tietojaan opintojakson kestävään kehitykseen liittyvissä tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan trigometriaan ja eksponenttifunktioihin liittyvää laskemista. Jaksolla saadaan tietoa logaritmeista, murtopotensseista, sini- ja kosinifunktioista ja niiden yhtälöiden ratkaisemisesta sekä tarkastellaan yksikköympyrää, suunnattua kulmaa ja kulman suuruutta radiaaneina.

MAA5 Derivaatta ja talousmatematiikka, 4 op (MAA6_MAA9)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta

- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita talousmatematiikan näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa erityyppisten funktioiden raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta sekä tutkitaan funktioiden kulkua. Opintojaksolla saadaan tietoa talousmatematiikasta, kuten korkolaskennasta ja lainoista. Jaksolla hyödynnetään lukujonoihin ja summiin liittyviä matemaattisia menetelmiä.

MAA6 Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*

- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän ratkaisee matemaattisia ongelmia luovasti ja johtaa pinta-alojen ja tilavuuksien kaavoja integraalin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan funktioiden integrointia ja määrätyn integraalin käyttöä sekä sovelletaan opittua mm. pinta-alojen ja tilavuuksien määrittämisessä.

MAA7 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä

- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu erilaisiin matemaattisen tiedon esitystapoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa tilastomatematiikan havainnollistamisesta ja tilastoaineistojen tunnuslukujen määrittämisestä sekä käsitteistä, kuten regressiosta ja korrelaatiosta. Samalla opitaan tulkitsemaan tilastoja. Jaksolla tarkastellaan todennäköisyyslaskennan käsitteitä ja malleja.

MAA8 3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon

- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän oppii käyttämään monipuolisesti matemaattisia sovellusohjelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan 3D-geometriaa. Jaksolla saadaan tietoa vektoriesityksestä kolmiulotteisessa koordinaatistossa, pisteestä, suorasta, tasosta ja kulmasta avaruudessa, yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksista avaruusgeometriassa sekä kahden muuttujan funktiosta ja pinnasta avaruudessa.

MAA9 Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta
- käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutkii lukujen ominaisuuksia ja erilaisia algoritmeja ohjelmoinnin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa algoritmisen ajattelun peruskäsitteistä ja ohjelmoinnista sekä lukuteoriasta ja siihen liittyvistä käsitteistä ja aritmetiikan peruslauseesta.

MAA10 Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutkii normaalijakaumaa noudattavia arjen ilmiöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutkitaan paloittain määriteltyä funktiota, funktion jatkuvuutta ja derivoituvuutta. Opintojaksolla saadaan tietoa erilaisista jatkuvista jakaumista.

MAA11 Pitkän matematiikan kertaus 1, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertailee pitkän matematiikan lukion oppimäärän sisältöjä ja syventää niihin liittyviä taitojaan.
- Opiskelija valmistautuu pitkän matematiikan ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pitkän matematiikan opintojaksojen 1–7 keskeiset sisällöt
- erilaiset pitkän matematiikan ylioppilastehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän opettelee vastaamaan erilaisiin ylioppilaskokeen tehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään tietoja pitkän matematiikan keskeisistä sisällöistä ja valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

MAA12 Pitkän matematiikan kertaus 2, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ratkaisemaan pitkän matematiikan ylioppilaskokeen soveltavia ja vaativia tehtäviä.
- Opiskelija saa valmiuksia jatko-opintoihin hakeutumista ja pääsykokeita varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskokeen soveltavat ja vaativat tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän opettelee vastaamaan ylioppilaskokeen soveltaviin ja vaativiin tehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla ratkaistaan pitkän matematiikan oppimäärän soveltavia ja vaativia tehtäviä. Jakso antaa hyvät valmiudet hakeutua jatko-opintoihin.

MAA13 Pulmat, pelit ja ongelmanratkaisu, 2 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kiinnostuu matematiikasta ja matematiikan jatko-opiskelusta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- loogiset ongelmat ja pulmat
- ongelmanratkaisupelit
- ongelmien mallintaminen
- kilpailut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat, kun hän ratkoo ongelmia yksin tai pienissä ryhmissä pelaamalla ongelmanratkaisupelejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla ratkotaan loogisia ongelmia ja pulmia, pelataan ongelmanratkaisupelejä, mallinnetaan ongelmatehtäviä aiemmin saatujen tietojen pohjalta ja voidaan järjestää kilpailuja.

MAA14 Matemaattinen todistaminen, 2 op (MAA16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää matemaattista ajatteluaan ja opettelee todistustekniikkaa sekä oikean todistustekniikan valintaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän oppii matemaattisen todistamisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään matemaattisen todistamisen taitoja, kuten geometrista todistamista, suoraa, käänteistä ja ristiriitatodistusta sekä induktiotodistusta. Opintojaksolla opiskelija saa valmiuksia matemaattisia jatko-opintoja varten ja hänen näkemyksensä matematiikasta tieteenä vahvistuu.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii pitkäjänteistä työntekoa ja kehitetään oppimistaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla muotoillaan ongelmia yhtälöiksi, ratkaistaan sekä tulkitaan niitä. Jaksolla lasketaan toisen asteen polynomifunktioita ja yhtälöitä, muodostetaan aritmeettisia ja geometrisia lukujonoja sekä lasketaan niiden summia.

MAB3 Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa geometrian historiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan geometriaa, kuten kuvioiden yhdenmuotoisuutta ja pinta-alaa, suorakulmaisen kolmion trigonometriaa ja Pythagoraan lausetta sekä sen käänteislausetta. Jaksolla lasketaan kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä opetellaan geometrian menetelmien käyttöä tasokoordinaatistossa.

MAB4 Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän mallintaa yhteiskunnallisia ilmiöitä matemaattisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltamista ja ratkaisemista. Jaksolla opitaan tulkitsemaan niistä saatavaa tietoa, kuten ennusteita ja mallin toimivuutta.

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu erilaisiin matemaattisen tiedon esitystapoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa tilastomatematiikan havainnollistamisesta ja tilastoaineistojen tunnuslukujen määrittämisestä sekä käsitteistä, kuten regressiosta ja korrelaatiosta. Samalla opitaan tulkitsemaan tilastoja. Jaksolla tarkastellaan todennäköisyyslaskennan käsitteitä ja malleja.

MAB6 Talousmatematiikka, 2 op (MAB6_MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu alueellisiin toimijoihin.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

- *alueelliset toimijat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa talousmatematiikasta. Jaksolla opitaan prosenttilaskentaa ja tutustutaan verotukseen ja korkolaskentaan. Jaksolla hyödynnetään lukujonoihin ja summiin liittyviä matemaattisia menetelmiä.

MAB7 Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- *Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen*

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*

- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän tutustuu derivaatan sovelluksiin opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään funktion tutkimiseen derivaatan avulla. Sovellustehtävissä huomioidaan aiemmin opittuja asioita, kuten geometriaa, talousmatematiikkaa ja liikettä.

MAB8 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Paikallinen lisäys

- tekee tilastollisen tutkimuksen.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

- tilastollinen tutkimus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän soveltaa matemaattista tietoa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu matemaattisen tiedon esitystapoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää tilastotieteen ja todennäköisyyslaskennan osaamistaan. Jaksolla käytetään monipuolisesti tilastotyökaluja ja hyödynnetään tilastollisia malleja ja laaditaan ennusteita mm. normaalijakauman avulla.

MAB9 Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaan lyhyen matematiikan lukion oppimäärän sisältöjä ja syventää niihin liittyviä taitojaan.
- Opiskelija valmistautuu lyhyen matematiikan ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lyhyen matematiikan opintojaksojen 1–6 keskeiset sisällöt

- erilaiset lyhyen matematiikan ylioppilaskokeen tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän opettelee vastaamaan ylioppilaskokeen aineistotehtäviin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Jakson hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi työskentelyään opintojakson aikana ja saa palautetta oppimisestaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään tietoja lyhyen matematiikan keskeisistä sisällöistä ja valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

MAY1 Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*

- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii luottamaan omiin kykyihinsä ja ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän työskentelee pareittain ja ryhmissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten näyttöjen perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana saadaan tietoa lukujoukoista, peruslaskutoimituksista, luvun vastaluvuista, käänteisluvuista ja itseisarvoista, prosenttilaskennasta, potenssin laskusäännöistä, suoraan ja kääntäen verrannollisuudesta, funktiosta, kuvaajan piirrosta ja kuvaajan tulkinnasta, ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisemisesta, yhtälöparista, neliö- ja kuutiojuuresta, potenssifunktiosta ja potenssiyhtälöstä.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omaehtoisen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi- ja vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehitymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehitymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella.

Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

MU1 Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys

- tiedostaa alueen tarjoamat mahdollisuudet opiskella ja harrastaa musiikkia.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

- paikalliset musiikin harrastamismahdollisuudet
- paikalliseen erityisosaamiseen tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan paikalliseen musiikkitarjontaan ja tiedostetaan musiikin merkitys hyvinvoinnin edistäjänä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla musisoidaan yhdessä, mikä kehittää vuorovaikutustaitoja ja itseilmaisua.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luovat työskentelytavat kehittävät opiskelijan innovatiivisuutta. Monitieteistä osaamista vahvistaa musiikin tieteelliseen tutkimukseen tutustuminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan kulttuurien tuntemus laajenee musiikillisissa kokemuksissa ja musiikin tutkimisessa, mikä antaa näkökulmia musiikin mahdollisuuksiin ihmisiä yhdistävänä tekijänä globaalisti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää tutkimisesta ja harjoitteista, että tekijänoikeudet ja taiteellisen työn arvostus tukevat luovien alojen tulevaisuutta ja myös mahdollista omaa taiteen tekemistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi koostuu sekä kirjallisista tehtävistä että opiskelijan musisoinnin seuraamisesta ja näytöistä. Arvioinnissa painotetaan opiskelijan vahvuuksia ja kehittymistä opintojakson aikana. Opiskelija saa palautetta edistymisestään. Opiskelija arvioi omaa kehittymistään dokumentoimalla harjoitteluaan ja pitämällä oppimispäiväkirjaa. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii peilaamaan omia kokemuksiaan ja taitojaan musiikillisessa oppimisympäristössä sekä pohtimalla että toimimalla luovasti.

MU2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Paikallinen lisäys

- *tutustuu alueellisen musiikkikulttuurin erityispiirteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

- lähialueen musiikkiyhteisöt- ja organisaatiot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu tutustumalla oman lähiympäristön erilaisiin musiikkia tuottaviin yhteisöihin monikulttuurisesta näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee ja kehittää omaa musiikillista ilmaisuaan, mikä vahvistaa monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaamista vahvistaa oman musiikkisuhteen syventäminen ja tietoisuus omasta kulttuuriperinnöstään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana arvioidaan opiskelijan musiikillista työskentelyä. Opiskelija arvioi omaa kehittymistään dokumentoimalla harjoitteluaan ja pitämällä oppimispäiväkirjaa. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan musiikkikulttuurin eri ilmiöihin musisoimalla, tutkimalla musiikkia ja luovan ilmaisun avulla. Samalla opiskelijan kulttuurintuntemus ja minäkuva vahvistuvat. Luovan työskentelyn taitoja kehitetään syventymällä itselle mieluiseseen musiikilliseen ilmaisutapaan.

MU3 Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Paikallinen lisäys

- laajentaa näkemyksiään musiikin mahdollisuuksista edistää paikallista kulttuurien välistä yhteistyötä.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys

- luova yhteistyö paikallisten yhteisöjen kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutkii musiikkiin liittyvää tietoa, artikkeleita, haastatteluja ja mainoksia. Samalla hänen medialukutaitonsa ja lähdekriittisyytensä kehittyvät. Opiskelija tiedostaa eri musiikkityylien ja kulttuureihin liittyvien arvostuksien vaikutuksia yhteiskunnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutkii maailman musiikkikulttuureita ja peilaa niiden merkityksiä omaan kulttuuriperintöönsä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen syvenee, kun hän laajentaa omaa näkemystään musiikin globaaleista vaikutuksista eettisten arvojen edistäjänä sekä erilaisten kulttuurien tasavertaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana arvioidaan opiskelijan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi omaa kehittymistään dokumentoimalla työskentelyään ja pitämällä oppimispäiväkirjaa. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksona aikana tutustutaan kokemuksellisesti musiikin eri ilmiöihin paikallisesti ja globaalisti.

MU4 Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Paikallinen lisäys

- hyödyntää paikallisten kulttuuritoimijoiden asiantuntijuutta.

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- paikalliset resurssit ja ilmiöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän kehittää omaa luovaa ilmaisuaan monipuolisesti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun hän musisoi yhdessä muiden kanssa ja samalla oppii huomioimaan muita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän kehittää taitojaan vastuullisena ryhmän jäsenenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana arvioidaan opiskelijan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi omaa kehittymistään dokumentoimalla työskentelyään ja pitämällä oppimispäiväkirjaa. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija osallistuu yhdessä muiden kanssa opintojakson sisällön suunnitteluun. Opiskelija harjoittelee musiikillisia ja taiteidenvälisiä työskentelytapoja sekä projektin toteuttamiseen tarvittavia taitoja.

MU5 Kulttuurielämyksiä, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu opintojakson suunnitteluun ja toteutukseen.
- Opintojakson aikana käydään erilaisissa musiikki- ja kulttuuritilaisuuksissa.
- Opiskelija jakaa kokemuksiaan ryhmän kanssa ja harjoittelee kulttuuriarvostelun tekemistä eri medioihin.
- Opintojaksolla innostetaan opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuripalvelujen käyttäjäksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- musiikki- ja kulttuuritilaisuudet
- kulttuuritilaisuuksien etikettiin tutustuminen
- kulttuuriarvostelun tekeminen
- musiikki- ja kulttuurikokemusten jakaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Musiikin ja kulttuurin vaikutuksen tiedostaminen lisää opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän syventää ymmärrystään kulttuuritarjonnasta ja sen merkityksestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana arvioidaan opiskelijan aktiivista osallistumista. Opiskelija arvioi kehittymistään analysoimalla opintojakson aikana saamiaan kokemuksia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija on mukana opintojakson toteutuksen suunnittelussa. Opiskelija pääsee kokemaan kulttuurielämyksiä ja jakamaan kokemuksiaan.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietaisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laa-ala-ainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan

- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

OP1 Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Paikallinen lisäys

- tietää, miten lukion ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tapahtuu omassa lukiossa.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä

- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- jatko-opintoihin tutustuminen paikallisesti ja muilla korkeakoulupaikkakunnilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja suunnittelemaan omia lukio-opintojaan ja tulevaisuuttaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän kehittää taitojaan antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta pienryhmässä ja vertaisohjauksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan lukio-opintoihin ja opiskeluun lukiossa. Jaksolla pohditaan omia vahvuuksia ja laaditaan tulevaisuuden suunnitelmia jatko-opintoja ja työelämää varten sekä tutustutaan ylioppilastutkintoon.

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*

- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikalliseen ja muiden korkeakoulupaikkakuntien jatko-opintotarjontaan.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämä tietous ja -taidot, yrittäjäyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

- jatko-opintoihin tutustuminen paikallisesti ja muilla korkeakoulupaikkakunnilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän hankkii omaa uravalintaansa tukevia kokemuksia jatko-opinnoista ja työelämästä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hankkii omaa uravalintaansa tukevia kokemuksia jatko-opinnoista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän kehittää selviytymis- ja sopeutumiskykyään muuttuvassa maailmassa sekä tunnistaa osaamisensa ja elinikäisen oppimisen merkityksen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu kotikansainvälisyydessä ja opintomatkoilla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa globaalien kestävyyskriisin vaikutuksista työelämään ja sen vaatimuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään urasuunnittelu- ja elämäntaitoja ja jatketaan jatkokoulutusvaihtoehtoihin sekä työelämäntuntemukseen syventymistä. Opintojaksolla toteutetaan mahdollisuuksien mukaan TET eli työelämään tai jatko-opintoihin tutustuminen.

OP3 Stressinhallinta supervoimana, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tuntemaan itseään.
- Opiskelija tutustuu keinoihin, joilla hän voi lisätä omaa hyvinvointiaan.
- Opiskelija oppii hallitsemaan stressiä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- omien sisäisten voimavarojen tunnistaminen
- eri elämäntilanteiden ja stressinhallinnan keinot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omat vahvuutensa ja voimavaransa. Jaksolla opiskelija oppii ennakoimaan, miten eri elämäntilanteissa toimitaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän oppii stressistä, psyykkisestä itsesäätelystä, kriisien kohtaamisesta, unen merkityksestä ja positiivisesta psykologiasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii hakemaan tietoa eri elämäntilanteissa kohtaamiinsa haasteisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu eri keinoihin, joilla vahvistetaan hyvinvointia, helpotetaan stressiä ja elämänkriisien kohtaamista.

OP4 Opi oppimaan, 2 op (OP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää ja tehostaa oppimaan oppimisen taitojaan.
- Opiskelija vahvistaa myönteistä oppijan minäkuvaansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- käsitys itsestä oppijana
- opiskelu-, luku-, kirjoitus- ja muistitekniikat
- oppimisvaikeudet ja opiskelun tuki
- ajankäytön suunnittelu
- motivaation merkitys ja hyvinvointi
- keskittymisen vaikutus oppimiseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan ja käyttämään omia vahvuuksiaan oppijana ja kun hänen myönteinen oppijan minäkuvansa vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opi oppimaan -opintojakson tavoitteena on kehittää ja tehostaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja vahvistaa myönteistä minäkuvausta oppijana. Opi oppimaan on erityisopettajan pitämä opintojakso, joka sisältää sekä yksilö- että pienryhmäohjausta. Opintojakson aikana opiskelijalla on mahdollisuus osallistua lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestaukseen tai muiden oppimisvaikeuksien kartoitukseen. Opintojakson sisältöä voidaan muokata opiskelijoiden tarpeiden ja toiveiden mukaan.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa

tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyyssuomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psykykinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psykykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista vahvistetaan tarkastelemalla tieteellisen tutkimuksen prosessia ja vertaamalla tieteellistä tietoa ja arkitietoa psykologian näkökulmasta. Opiskelija saa valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Oppimiseen liittyvät sisällöt, kuten oppimisstrategiat, metakognitio ja erilaiset oppimiskulttuurit, auttavat saavuttamaan monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan psykologiaan tieteenä ja psykologian tapaan tarkastella ihmisen toimintaa biologisten, psykykisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuutena. Keskeisiä teemoja ovat myös oppimisen taidot ja psykykinen hyvinvointi.

PS2 Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vanhemmuutta ja kasvu ympäristön merkitystä tarkasteltaessa opiskelija oppii erittelemään ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Tämä linkittyy vahvasti yhteiskunnalliseen osaamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista vahvistetaan tarkastelemalla minuutta ja minäkäsitystä sekä tunteiden, tunnetaitojen ja tunteiden säätelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään yksilön kehitykseen elämänsä aikana ja kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa. Opintojaksolla opiskelija saa monipuolisia välineitä oman elämän ja eri-ikäisten ihmisten ymmärtämiseen.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa

- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktiiivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tarkasteltaessa esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta, kognitiivisten toimintojen hermostollisesta perustasta ja niihin liittyvistä häiriöistä opiskelija syventää monitieteistä ja luovaa osaamistaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tarkasteltaessa hitaan ja nopean ajattelun sisältöjä ja kognitiivisia vinoumia opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon kognitiivista perustaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa aivojen keskeisestä roolista psyykkisissä toiminnoissa. Kognitiiviset toiminnot, kuten tarkkaavaisuus, havaitseminen ja muistin toiminnan periaatteet, tulevat tutuiksi. Opintojaksolla opiskelija voi kehittää tiedonkäsittelyyn liittyviä taitojaan.

PS4 Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Paikallinen lisäys

- saa tietoa paikallisista mielenterveyspalveluista.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

- paikalliset mielenterveyspalvelut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta nostettujen esimerkkien tarkastelu sekä mielenterveys-käsitteen pohdinta tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ajankohtaiseen mielenterveyshäiriöihin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyy myös eettisiä näkökohtia, joita pohtimalla vahvistetaan opiskelijan eettistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista kehitetään tarkastelemalla tunteiden universaaliutta ja kulttuurisidonnaisuutta sekä tunteiden merkitystä kognitiivista toimintaa ja sosiaalista

vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä. Globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyvät sisällöt, joissa selitetään mielenterveysongelmia kulttuurisilla taustatekijöillä.

Hyvinvointiosaaminen

Resilienssin tarkastelun avulla opiskelijaa rohkaistaan ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia. Tämä vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan psyykkisen tasapainon ylläpitoon ja tunteiden tutkimukseen, syntyyn sekä merkitykseen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opintojakson keskeisiä teemoja ovat stressi, kriisi ja uni. Opintojaksolla perehdytään yleisimpiin mielenterveyden häiriöihin, niiden hoitoon ja niihin vaikuttaviin psykologisiin, biologisiin, sosiaalisiin sekä kulttuurisiin tekijöihin. Opiskelija saa välineitä oman psyykkisen hyvinvoinnin ja tasapainon ylläpitämiseen.

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreoteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yksilöllisten erojen tutkiminen, persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmien tarkasteleminen ja kyselyjä, haastatteluja sekä testejä hyödyntävien tutkimusten tarkasteleminen vahvistavat yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan tarkasteltaessa ihmisen toimintaan vaikuttavaa kulttuuria ja sosiaalista ympäristöä, joihin kuuluvat stereotyyppit, attribuutiot, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumiset.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan tarkastelemalla sosiaalipsykologian tutkimusesimerkkejä, joissa tutkitaan kulttuurien vaikutusta ajatteluun ja käyttäytymiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti. Opettajan arvioinnin lisäksi opiskelijaa ohjataan arvioimaan itse oppimisprosessiaan. Opiskelijan aktiivisuus, ahkeruus ja omatoimisuus otetaan arvioinnissa huomioon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan tunnistamaan ja selittämään yksilöiden välisiä eroja temperamentissa, persoonallisuuden piirteissä, älykkyydessä ja lahjakkuudessa. Opintojaksolla tutkitaan näiden eroja ja sitä, miten niitä selitetään psykologian keinoin. Opiskelija oppii tarkastelemaan, miten persoonallisuus, tilannetekijät ja kulttuurinen vuorovaikutus vaikuttavat yksilön toimintaan.

PS6 Kohti ylioppilaskirjoituksia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksia varten ja kertaa lukion psykologian opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelijan psykologian osaamista syvennetään ajankohtaisten psykologian ja kulttuurin ilmiöiden tarkastelulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion psykologian oppimäärän kertaaminen ja ylioppilaskirjoitusten erilaisten tehtävätyyppien harjoittelu ja hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologiatieteelle ominaisten käsitteiden, teorioiden ja tutkimuksien tarkasteleminen vahvistaa monitieteistä ja luovaa osaamista. Opiskelijan psykologinen ajattelu ja rohkeus tietojen ja taitojen soveltamiseen vahvistuvat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista harjoittelua ja tehtävien palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertaa lukion psykologian oppimäärää ja valmistautuu vastaamaan ylioppilaskirjoituksissa erityyppisiin kysymyksiin.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen

liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntyemiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväen kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

TE1 Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää terveysosaamisen merkityksen itselleen ja muille.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Paikallinen lisäys

- kokonaisvaltaisen terveyden vaikutukset jaksamiseen ja opiskeluhyvinvointiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja rakentamaan identiteettiään sekä lisää hyvinvointiosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun opintojakson aikana opiskelija pohtii turvallisen ympäristön tekijöitä, omien elintapavalintojensa seurauksia sekä terveyteen liittyvää eriarvoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemiin tehtäviin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan kehon ja mielen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, kuten lepoa, ravitsemusta ja liikuntaa. Jakson aikana saadaan tietoa terveyteen liittyvistä kulttuurisista ilmiöistä ja tarkastellaan opiskeluun liittyvää hyvinvointia, seksuaaliterveyttä ja terveyden arvostusta yksilön hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

TE2 Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikallisen ympäristön terveysvaikutuksiin.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

- paikallisen ympäristön terveysvaikutukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun opiskelijaa ohjataan tiedon soveltamiseen ja sen kriittiseen tulkintaan. Opiskelija yhdistelee eri tieteenalojen tietoja ja muodostaa näin itselleen uutta tietoa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuvat, kun opiskelija tarkastelee kriittisesti ja eettisesti omien kulutustottumuksiensa vaikutusta ympäristöön ja terveyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemiin tehtäviin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija hankkii terveyteen liittyviä tietoja ja tekee niistä tulkintoja. Jaksolla opiskelija tarkastelee ympäristöä terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Opiskelija saa tietoa mielihyvää ja riippuvuutta aiheuttavista tekijöistä.

TE3 Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalouden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautiin riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautiin näkökulmasta*

- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Paikallinen lisäys

- saa tietoa paikallisen terveydenhuoltojärjestelmän toiminnoista ja palveluista.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

- ajankohtainen kansallinen ja globaali terveystilanne

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun opintojaksolla tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemiin tehtäviin. Opintojaksolla arvioidaan monipuolisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan terveyden edistämisen periaatteita ja eri aikakausien sairauksien ennaltaehkäisyn menetelmiä. Jaksolla tarkastellaan terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Opiskelija saa tietoa suomalaisesta terveydenhuoltojärjestelmästä ja sen toiminnasta.

TE4 Terveystiedon syventäminen, 2 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan aiempien terveystiedon opintojaksojen sisältöjä ja tutustutaan terveystiedon ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin sekä harjoitellaan ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monitieteelliset tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun opiskelija tekee terveystiedon ylioppilaskokeeseen valmistavia tehtäviä opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson aikana tehtävä arviointi perustuu opiskelijan tekemiin tehtäviin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla valmistetaan opiskelijaa terveystiedon ylioppilaskokeeseen ja harjoitellaan ylioppilaskokeen tehtäviin vastaamista.

7.18. Toinen kotimainen kieli, suomi (TKFI)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli suomi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia

eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Toisen kotimaisen kielen suomen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Suomen kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan suomen kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen suomen opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien,

kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen suomen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökuuluihin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen suomen opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen suomen opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemusta ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B1.2 (A2.2)
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1

Suomen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa suomen kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään suomea puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää suomen kielen merkityksen kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään suomen kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista suomenkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä suomessa on tukea opiskelijan kehittymistä suomen kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän

kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen suomen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehysten kuusiportaiseen kielten taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen suomen pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen suomen A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen suomen oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan suomen kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Suomi, A-oppimäärä (TKFIA1)

Oppiaineen tehtävä

Opintojaksot

FINA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FINA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FINA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu käyttämään kieltä*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *syventää kieltenopiskelustrategioitaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun välineitä*
- *pystyy suhteuttamaan suomen kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).*

Paikallinen lisäys

- kehittää oman kielitaidon arviointia viitekehyksien avulla.
- ymmärtää kielitietoisuus-käsitteen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *selkeiden ja realististen tavoitteiden asettelu suomen opiskelulle*
- *laaja tekstikäsitys ja suomen kielen opiskelun kannalta oleellisia tekstilajeja sekä erilaisten tekstien analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen tarvittavia strategioita*
- *kieli ja identiteetti, opiskelijan kielellinen repertuaari, kaksikielisyys, monikielisyys, eri kielten ja kielimuotojen suhde*

Paikallinen lisäys

- Lukio-opintojen aikana opiskelija laatii yhden kieliprofiilin. Kieliprofiilia laatiessaan opiskelija oppii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi taitojaan kaikissa osaamisissaan kielissä sekä pohtii vahvuuksiaan kielten opiskelijana ja kehittää kielten opiskelutaitojaan. Lisäksi opiskelija oppii arvioimaan kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla.
- kieliprofiilin laadinnassa tehtävä kielitaitokartoitus, kielitaidon arviointi ja omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuuden lisääminen
- vuorovaikutustaitojen vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii arvostamaan omaa ja toisten kielitaitoa. Hän oppii asettamaan tavoitteet kielen opiskelulle, kehittää itsearviointitaitojaan ja tämän avulla löytää oman opiskelutekniikkansa. Opiskelijaa rohkaistuu käyttämään kieltä eri tilanteissa ja näin vahvistaa omaa kieli-identiteettiään. Uusien opetusvälineiden hyödyntäminen ja niiden käytön oppiminen tukee myös hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää itsearviointi- ja vertaispalautetaitojaan. Hän syventää kielenoppimistaitojaan, kehittää kielitietoisuuttaan ja ymmärrystään monikielisyydestä sekä kasvattaa minäpystyvyyttään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii tunnistamaan oman kielitaitonsa ja omat kielelliset vahvuutensa sekä kehittää omia opiskelustrategioitaan ja löytää itselleen sopivia työtapoja. Jakson aikana hänen kielitietoisuutensa ja kieli-identiteettinsä vahvistuvat. Opiskelija aloittaa oman kieliprofiilinsa laatimisen ja asettaa itselleen kielen oppimisen tavoitteet. Hän harjoittelee vertaispalautteen antamista ja itsearviointia.

FINA2 Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FINA2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FINA2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristö ja vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa suullista ja kirjallista osaamistaan ja taitoaan toimia vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä vahvistaa kielellistä itsetuntoaan
- syventää kielen rakenteiden hallintaa
- käyttää kieltä aktiivisesti erilaisissa autenttisissa kielenkäyttötilanteissa
- pystyy antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

Paikallinen lisäys

- tutustuu aiheeseen liittyviin teksteihin ja laajentaa ilmaisuvaramaansa.
- kehittää kirjoitustaitoaan tutustumalla kirjoitustyön eri vaiheisiin.
- ymmärtää mediaation merkityksen vuorovaikutustilanteessa.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja vuorovaikutus

- suulliset ja kirjalliset vuorovaikutusstrategiat
- kielen variantit ja suomen yleiskielen merkitys
- tilanteet ja toiminta arjessa ja lähiympäristössä
- itse- ja vertaisarviointi
- eettiset pelisäännöt vuorovaikutuksessa
- vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja itsetunnolle
- opiskeluun ja arkeen liittyvät tekstilajit sekä näiden tehtävät ja yhdistelmät

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- globaalit ympäristökysymykset
- kirjoitusprosessin eri vaiheet
- mediaatio eli rakentava vuorovaikutus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu eri viestintätilanteiden eettisiin sääntöihin ja ymmärtää, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Opiskelijan ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitojaan ja pohtii vuorovaikutuksen merkitystä hyvinvoinnille.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii vuorovaikutuksen merkitystä kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa tilanteissa. Hän oppii tunnistamaan ja kuvaamaan kulttuuriosaamistaan sekä vahvistaa kotikansainvälisyyden myötä avointa ja kunnioittavaa suhtautumista toisia ihmisiä, kieliä ja kulttuureja kohtaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija rohkaistuu käyttämään kieltä ja toimimaan tavoitteellisesti eri viestintätilanteissa sekä oppii ymmärtämään, millainen eettinen merkitys kielellä ja kielitaidolla on

erilaisissa viestintätilanteissa. Opiskelija ymmärtää, miten hän voi toimia vuorovaikutustilanteessa rakentavasti mediaation periaatteiden mukaisesti, ja haluaa toimia niin.

FINA3 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FINA3)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FINA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *laajentaa ja syventää lukutaitoaan suomeksi ja oppii käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia lukustrategioita*
- *harjaannuttaa taitojaan tulkita löytämäänsä tietoa ja esittää sitä edelleen sekä harjaannuttaa erilaisten tekstien tiivistämisen taitojaan*
- *pystyy osallistumaan aktiivisesti keskusteluihin*
- *kehittää taitoaan argumentoida ja muotoilla mielipiteitä.*

Paikallinen lisäys

- pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja oppii keinoja toimia ympäristövastuullisesti.
- oppii lukemisen ymmärtämisen tekniikoita, jotka auttavat häntä ymmärtämään erityyppisiä tekstejä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *omaa ja globaalia kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot*
- *kieli tieteellisen tiedon hankinnan, analysoinnin, tulkinnan, jakamisen ja esittämisen työkaluna*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *yleistajuiset tieteelliset tekstit, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kieltenopiskelutaitojen syventäminen
- korkeakoulukurkistuksia tai erityyppisiä yhteistyöprojekteja
- tieteelliset tekstit ja lähdekriittisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää lukutaitoaan ja oppii käyttämään lukustrategioita tarkoituksenmukaisesti. Hän harjoittelee tieteellisen tiedon hankkimista, analysoimista, tulkittamista ja esittämistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää argumentointitaitojaan. Hän oppii lähdekriittisyyttä, kun hän käyttää eri lähteitä oman työnsä tekemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja oppii keinoja toimia ympäristövastuullisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu innovaatioihin, jotka tukevat globaalia kestävää tulevaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää taitojaan analysoida ja tulkita erityyppisiä tekstejä. Hän oppii kiinnittämään huomiota lähteen luotettavuuteen. Opiskelija kehittää tieteellisiin aiheisiin liittyviä argumentointitaitojaan. Opiskelija pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja oppii omalta osaltaan edistää kestävä kehityksen periaatetta.

FINA4 Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FINA4)

Opintojakson moduulit

- Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FINA4), Pakollinen

Tavoitteet

Mediat ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitoaan tarkastella kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja erottaa mielipide ja fakta toisistaan sekä ymmärtää erilaisten tekstien arvopainotukset*
- *kehittää taitoaan ilmaista, muotoilla ja perustella mielipiteitään suullisesti ja kirjallisesti sekä taitoaan viestiä tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- syventää medialukutaitoaan.
- osaa analysoida journalistisia tekstejä.

Keskeiset sisällöt

Mediat ja yhteiskunta

- *media- ja lähdekritiikki, sensuuri, sananvapaus, tiedonhankinta, tekijänoikeudet ja plagiointi*

- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *kansalaisaktiivisuus yksin ja ryhmässä*
- *mediassa käytetty kieli ajankohtais- ja asiakysymyksissä*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kielitietoisuus ja kielitaidon merkitys demokraattisessa toimijuudessa
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aika opiskelija saa tietoa vaikuttamisen ja kantaa ottamisen strategioista. Hänen roolinsa aktiivisena kansalaisena ja oman yhteisönsä jäsenenä vahvistuu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii ihmisoikeuksien taustalla olevia arvoja, normeja sekä niitä edistäviä toimia. Tämän avulla hän oppi vahvistamaan hyvinvointia ja demokratiaa omassa yhteisössään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää osaamistaan sanavapauden merkityksestä eri medioissa. Hän oppii mediakriittiseksi ja osaa erottaa mielipiteen ja faktatiedon toisistaan. Hän tarkastelee demokratian rakentumista ja aktiivista kansalaisuutta kielellisestä näkökulmasta sekä kansallisesti että globaalisti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu eri medioissa esiintyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Hän oppii ilmaisemaan mielipiteensä ja argumentoimaan sen puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kehittää monilukutaitoaan, syventää mediaosaamistaan ja seuraa yhteiskunnallista keskustelua eri medioista. Hän oppii ilmaisemaan mielipiteensä, argumentoimaan sen puolesta ja tarkastelemaan sekä tuottamaan erilaisia mediatekstejä. Opintojakson aikana opiskelija tarkastelee demokratian rakentumista ja aktiivista kansalaisuutta kielellisestä näkökulmasta sekä kansallisesti että globaalisti.

FINA5 Koulutus ja työelämä, 2 op (FINA5)

Opintojakson moduulit

- Koulutus ja työelämä, 2 op (FINA5), Pakollinen

Tavoitteet

Koulutus ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa muodollisia tekstejä sekä ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä*
- *rohkaistuu käyttämään suomea erilaisissa opiskeluun ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *vahvistaa taitoaan käsitellä opiskelu- ja työelämään liittyviä aihepiirejä*
- *kehittää taitoaan ajatella luovasti, neuvotella ja tehdä yhteistyötä*
- *syventää tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä jatko-opinto- ja urasuunnitelmille*
- *pystyy hakemaan ja hyödyntämään viranomaistietoja.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu tulevaisuuden työelämätaitoihin.

Keskeiset sisällöt

Koulutus ja työelämä

- *koulutus, työ ja elinkeinoelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *tiimityöskentely, yritystoiminta ja innovaatiot*
- *opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyvät vuorovaikutustilanteet sekä aihepiiriin liittyvät erilaiset tekstit*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- tulevaisuuden työelämätaidot mm. itsetuntemus, jatkuva oppiminen, yhteistyö ja ongelmanratkaisu
- kielitaitokartoitus ja oman kielitaidon arviointi sekä kieli-CV:n laatiminen
- korkeakoulukurkistuksia tai erityyppisiä yhteistyöprojekteja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää opiskelu- ja työelämään liittyvää osaamistaan. Hän tutustuu koulutusmahdollisuuksiin ja tarkastelee työ- ja elinkeinoelämää omasta näkökulmastaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän tarkastelee ja täydentää omaa kieliprofiiliaan. Hän luon oman kieli-CV:n, josta hänellä on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyviä vuorovaikutustilanteita ja tiimityöskentelyä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii tulevaisuuden opiskelu- ja työmahdollisuuksia myös kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja työelämään sekä syventää käsitystään kielitaidosta työelämäntaitona ja sosiaalisena pääomana sekä vahvistaa arjen hallintataitojaan ja kehittää jatkuvan oppimisen valmiuksiaan. Opintojakson aikana opiskelija tarkastelee ja täydentää omaa kieliprofiiliaan. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänellä on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

FINA6 Kieli ja kulttuuri, 2 op (FINA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri, 2 op (FINA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää suomen kielen rakenteisiin ja ilmaisuihin liittyvää osaamistaan, erityisesti kaunokirjallisuuteen liittyen*
- *kehittää ymmärrystään suomenkielisen kirjallisuuden ja kulttuurin välittämistä arvoista sekä ymmärtää kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle*
- *tutustuu eri kaunokirjallisiin ja ei-fiktiivisiin kirjallisuudenlajeihin sekä näille tyypillisiin ilmaisumuotoihin*
- *kehittää taitojaan analysoida ja tulkita eri tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä*
- *laajentaa ja kehittää taitoaan lukea suomen kielellä.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu Suomen kirjallisuuden merkkiteoksiin, suomalaiseen kulttuuriperintöön ja suomalaisiin taidelajeihin.
- ymmärtää kulttuurisen moninaisuuden merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri

- *kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys identiteetin rakentumiselle*
- *sävy ja tyyli, kieli esteettisen ilmaisun välineenä*
- *sanataide*
- *suomenkielisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kielenopiskelutaitojen, itsearvioinnin ja vertaispalautteen syventäminen
- koulun ulkopuolelta hankittu kielitaito
- tekstien kuvausta ja tulkintaa
- itsearviointi ja vertaispalaute

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkitystä yhteiskunnalle ja tutustuu Suomen kaunokirjallisuuden keskeisiin teoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tarkastelee kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitystä omalle identiteetilleen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa vuorovaikutusosaamistaan erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja sen saamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kehittää ja syventää tietämystään suomenkielisestä kulttuurista, kirjallisuudesta ja muusta taiteesta. Samalla hänen käsityksensä kirjallisuuden ja taiteen merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle vahvistuu ja hän laajentaa

tietoaan luovasta kielenkäytöstä. Opiskelija vahvistaa erilaisiin viestintätilanteisiin liittyvää vuorovaikutusosaamistaan.

FINA7 Viesti kirjoittaen, 2 op (FINA7)

Opintojakson moduulit

- Viesti kirjoittaen, 2 op (FINA7), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti kirjoittaen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan valita oma näkökulmansa, käsitellä eri aiheita, valita lähteet ja löytää oma tapansa ilmaista itseään*
- *kehittää taitoaan rakentaa loogisesti eteneviä tekstikokonaisuuksia ottaen huomioon tekstin kohderyhmän*
- *etsiä itseään kiinnostavia tekstejä ja käyttää niitä edelleen vuorovaikutustilanteen pohjana.*

Paikallinen lisäys

- syventää osaamistaan tekstin rakenteesta ja kielestä.
- kehittää kirjoittamisprosessin hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Viesti kirjoittaen

- *kirjoittamisen prosessi; yhdessä kirjoittaminen ja tekstien kokoaminen, kirjoitusvastuiden jakaminen sekä tekstien jakaminen*
- *oikeakielisyys*
- *mediatekstit*
- *globaali vastuu*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- keskeiset tekstilajit
- tekstin- ja kielenhuolto
- aineiston pohjalta kirjoittaminen
- lähdekritiikki
- kieli-CV:n täydentäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii, miten valitaan oma näkökulma, käsitellään aiheita ja valitaan lähteitä omaa kirjoitelmaa varten. Samalla hän kehittää omaa tapansa ilmaista itseään.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee erityyppisten tekstien analysointia ja tuottamista sekä oppii lähdekriittisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee yhdessä kirjoittamista ja näkökulmien sovittamista vertaisarvioinnin keinoin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää taitojaan tulkita ja tuottaa eri tekstilajeja. Hän rohkaistuu osallistumaan ajankohtaisista aiheista käytäviin keskusteluihin. Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee yhdessä kirjoittamista ja näkökulmien sovittamista vertaisarvioinnin keinoin. Hän harjoittelee aineistokirjoittamista ja kertaa tietojaan kirjoittamisprosessista ja tekstin- ja kielenhuollosta.

FINA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FINA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FINA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *kehittää taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- *kehittää esiintymistaitoaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet sekä kielelliset käytänteet ja ominaispiirteet*
- *neuvottelu, kokous, väittely, keskustelu ja erityyppinen esiintyminen sekä niissä käytetyt menettelytavat*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- suullisten taitojen kielitaitokartoitus
- kieli-CV:hen liitettävät suulliset kielinäytteet, esim. puhe, videotyöhakemus, podcast, vodcast

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija käyttää kieltä ja kohentaa suullista kielitaitoaan erilaisissa viestintätilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän vahvistaa suomen kielen osaamistaan ja rohkaistuu käyttämään kieltä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii käyttämään kieltä luovasti ja keskustelemaan eri ajankohtaisista aiheista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu jakson aikana suullisissa tehtävissä annetuista näytöistä sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä. Arviointiin vaikuttaa Opetushallituksen suullisesta kokeesta saatu arvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa neuvottelu-, vuorovaikutus- ja ryhmäviestintätaitojaan sekä suullista suomen kielen kielitaitoaan. Hän oppii ymmärtämään suullisen kielitaidon merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelija rohkaistuu käyttämään kieltä hänelle uusissa tilanteissa. Opiskelija suorittaa Opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeen tai muun vastaavan kokeen.

FINA9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (FINA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ja kertaa suomen kielen oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskokeen suorittamiseen ja saa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- sanaston ja rakenteiden kertaus ja syventäminen
- oikeakielisyyden kertaus
- kuullun ja luetun ymmärtämisen harjoitukset
- erityyppiset tekstit
- ylioppilaskokeeseen valmistautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija saa kokonaiskuvan lukion aikana saavuttamastaan suomen kielen kielitaidosta. Hän käyttää kieltään eri tieteenalojen tekstien tulkitsemisessa ja tuottamisessa. Opiskelijalla on sekä kirjallinen että suullinen kyky käsitellä eri tieteenalojen ilmiöitä ja hän kykenee käyttämään oppimaansa kieltä monenlaisissa tehtävissä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän tunnistaa lukion aikana kielen parissa tekemänsä työn merkityksen. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja luottaa kielitaitoonsa, ja tämä välittyy ylioppilaskokeessa osaamisesta. Hänen suomen kielen osaamisensa vahvistuu, ja hänellä on hyvät valmiudet toimia monikielisessä yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää ja kertaan suomen kielen oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja valmistautuu ylioppilaskokeeseen sekä saa valmiuksia jatko-opintoihin. Opiskelija kertaan ja syventää sanastoa, rakenteita ja oikeakielisyyttä. Opiskelija tekee kuullun ja luetun ymmärtämisen harjoituksia. Hän laatii erityyppisiä tekstejä ja valmistautuu ylioppilaskokeeseen.

FINA10 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (FINA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kirjoittamistaan ja taitoaan tuottaa erilaisia tekstejä.
- Opiskelija kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

- Opiskelija vahvistaa kieliopin ja kielenhuollon perussääntöjen osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- erilaisten tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- kirjoittamisen eri vaiheiden harjoittelu
- aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luona osaaminen vahvistuu, kun hän syventää ajattelun taitojaan sekä tiedon ja oman pohdinnan yhdistämisen taitojaan kirjallisten tehtävien avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän kertaa kirjoittamiseen liittyvien sääntöjen hallitsemista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija vahvistaa taitojaan kirjoittaa erilaisia tekstejä. Hän tutustuu ajankohtaisiin kulttuuriin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin. Opiskelija kertaa kieliopin- ja kielenhuollon säännöt sekä valmistautuu ylioppilaskokeen kirjoitustehtäviin.

FINA11 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (FINA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ymmärtämään ja tuottamaan toista kotimaista kieltä yhteistoiminnallisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa

kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.

- kuullun- ja tekstinymmärtämistehtävät
- kirjoitelmien laatiminen
- ruotsin kielen rakenteet
- viestintää verkon välityksellä suomenkielisen koulun ystäväopiskelija kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän rohkaistuu viestimään ystäväopiskelijan kanssa toisella kotimaisella kielellä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ohjaamaan ja neuvomaan toisia opiskelijoita toisella kotimaisella kielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja oppimispäiväkirjan palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa naapurikoulusta ystäväopiskelijan, jonka kanssa hän viestii verkon välityksellä toisella kotimaisella kielellä. Opiskelijat ohjaavat ja neuvovat toisiaan suorittaessaan tehtäviä. Opintojaksoon kuuluu lyhyt opiskelijavaihto naapurikoululla. Opiskelija tekee opintojakson aikana blogia tai oppimispäiväkirjaa.

7.18.2. Suomi, äidinkielenomainen oppimäärä (TKFIAI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on tarjota kaksikielisille ruotsinkielistä lukiota käyville opiskelijoille mahdollisuus kehittää edelleen suomen kielen taitojaan ja vahvistaa omaa monimuotoista kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Lähtökohtana on opiskelijan useammasta äidinkielestä koostuva osaaminen. Moduulit on jäsennetty samojen teemojen alle kuin A-oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Opintojaksot

FIM1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FIM1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (FIM1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä ja ymmärtää monikielisuuden merkityksen omalle identiteetille
- ymmärtää keskeiset kielelliset käsitteet ja sen, miten kieli rakentuu, sekä kehittää taitoaan tunnistaa suullisen ja kirjallisen kielen eri vivahteita
- syventää ymmärrystään kielestä ja monimuotoisista teksteistä
- kehittää kielenopiskelustrategioitaan
- soveltaa ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- pystyy suhteuttamaan suomen kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.2.

Paikallinen lisäys

- kehittää oman kielitaidon arviointia viitekehyksien avulla.
- syventää tietoaan eri kielivarianteista ja niiden käyttöyhteyksistä.
- ymmärtää kielitietoisuus-käsitteen merkityksen.
- ymmärtää, miten suomen kielen rakenne poikkeaa muista indoeurooppalaisten kielten rakenteista.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- selkeiden ja realististen tavoitteiden asettelu suomen opiskelulle
- laaja tekstikäsitelmä ja suomen kielen opiskelun kannalta oleellisia tekstilajeja sekä erilaisten tekstien analysointiin, tulkintaan ja tuottamiseen tarvittavia strategioita
- puhekieli, kirjoitettu kieli, murteet ja slangit
- kaksikielisyys ja monikielisyys voimavarana

Paikallinen lisäys

- Lukio-opintojen aikana opiskelija laatii yhden kieliprofiilin. Kieliprofiilia laatiessaan opiskelija oppii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi taitojaan kaikissa osaamisissaan kielissä sekä pohtii vahvuuksiaan kielten opiskelijana ja kehittää kielten opiskelutaitojaan. Lisäksi opiskelija oppii arvioimaan kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla.
- kieliprofiilin laadinnassa tehtävä kielitaitokartoitus, kielitaidon arviointi ja omien tavoitteiden asettaminen
- koulussa opiskeltavien kielten välisten erot ja yhtäläisyydet
- kielitaidon kehittämiseksi sopivat keinot ja välineet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii arvostamaan omaa ja toisten kielitaitoa. Hän oppii asettamaan tavoitteet kielten opiskelulle, kehittää itsearviointitaitojaan ja tämän avulla löytää oman opiskelutekniikkansa. Opiskelijaa rohkaistuu käyttämään kieltä eri tilanteissa ja näin vahvistaa omaa kieli-identiteettiään. Uusien opetusvälineiden hyödyntäminen ja niiden käytön oppiminen tukee myös hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää itsearviointi- ja vertaispalautetaitojaan. Hän syventää kielenoppimistaitojaan, kehittää kielitietoisuuttaan ja ymmärrystään monikielisyydestä sekä kasvattaa minäpystyvyyttään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii tunnistamaan oman kielitaitonsa ja omat kielelliset vahvuutensa sekä kehittää omia opiskelustrategioitaan ja löytää itselleen sopivia työtapoja. Hän oppii käyttämään kieltä vaativissa vuorovaikutustilanteissa ja tutustuu kielen eri variantteihin. Hän tutustuu erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin sekä viestintätyyleihin. Opiskelija aloittaa oman kieliprofiilinsa laatimisen ja asettaa itselleen kielen oppimisen tavoitteet. Hän harjoittelee vertaispalautteen antamista ja itsearviointia.

FIM2 Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FIM2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja vuorovaikutus, 3 op (FIM2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristö ja vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisumuotoja*
- *kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta sekä arvioida omaa puhe- ja kirjoitustaitoaan*
- *kehittää kielellistä itsetuntoaan ja taitoaan ottaa huomioon muut osapuolet vuorovaikutustilanteessa*
- *syventää ymmärrystään sosiaalisista verkostoista ja eri ympäristöissä toimimisesta*
- *osaa hakea, koota ja antaa itseään koskevaa informaatiota.*

Paikallinen lisäys

- syventää tietoaan eri viestintätilanteiden eettisistä säännöistä.
- kehittää kirjoitustaitoaan tutustumalla kirjoitustyön eri vaiheisiin.
- osaa toimia tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri viestintätilanteissa.
- ymmärtää mediaation merkityksen vuorovaikutustilanteessa.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja vuorovaikutus

- *suulliset ja kirjalliset vuorovaikutusstrategia*
- *tekstikokonaisuuden rakentaminen: tavoitteen asettelu, konteksti, sisältö, rakenne ja näkökulma; kirjoittaminen prosessina*
- *vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja itsetunnolle*

- *eettiset pelisäännöt vuorovaikutuksessa*
- *itse- ja vertaisarviointi*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- vuorovaikutus kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa tilanteissa
- eri tekstilajien tunnistaminen ja tuottaminen
- kirjoitusprosessin eri vaiheet
- puhe- ja kirjoitustaidon itsearviointi ja vertaispalautteen antaminen
- mediaatio eli rakentava vuorovaikutus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää tietoaan eri viestintätilanteiden eettisistä säännöistä ja pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään. Hän ymmärtää, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitojaan, pohtii vuorovaikutuksen merkitystä hyvinvoinnille ja oppii mediaation, eli rakentavan vuorovaikutuksen, merkityksen vuorovaikutustilanteessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii vuorovaikutuksen merkitystä kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa tilanteissa. Hän oppii tunnistamaan ja kuvaamaan kulttuuriosaamistaan sekä vahvistaa kotikansainvälisyyden myötä avointa ja kunnioittavaa suhtautumista toisia ihmisiä, kieliä ja kulttuureja kohtaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää tietoaan viestintätilanteiden eettisistä säännöistä ja oppii toimimaan tavoitteellisesti eri viestintätilanteissa. Opiskelija harjoittelee mediaatiota, eli rakentavan palautteen antamista, merkitysneuvotteluja ja kielentämistä viestintätilanteissa. Opiskelija syventää tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitojaan arvioimalla erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja. Opiskelija kehittää taitoaan etsiä, tiivistää ja tuottaa tietoa.

FIM3 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FIM3)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (FIM3), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *laajentaa ja syventää lukutaitoaan suomeksi ja oppii käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia lukustrategioita*
- *harjaannuttaa taitojaan hankkia, analysoida, tulkita ja esittää tieteellistä tietoa sekä taitojaan tiivistää erilaisia tekstejä ja haettua tietoa*
- *pystyy argumentoimaan tieteellisistä aiheista*
- *kehittää kestävään kehitykseen liittyvää osaamistaan.*

Paikallinen lisäys

- pystyy tunnistamaan tieteellisten tekstien erityispiirteitä.
- löytää toimintamalleja ja tekniikoita, jotka auttavat häntä ymmärtämään, muistamaan ja käsittelemään erilaisia tekstejä.
- pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja löytää keinoja toimia ympäristövastuullisesti.
- kehittää taitojaan kertoa kiinnostavista aiheista.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *omaa ja globaalia kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatio*
- *argumentaatiotekniikka*
- *tieteellisiin teksteihin perustuva suullinen ja kirjallinen tuottaminen*
- *yleistajuiset tieteelliset tekstit, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kieltenopiskelutaitojen syventäminen
- korkeakoulukurkistuksia tai erityyppisiä yhteistyöprojekteja
- innovaatiot, jotka tukevat kestävää kehitystä ja kohtuutaloutta
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- tieteelliset tekstit ja lähdekriittisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää lukutaitoaan ja oppii käyttämään lukustrategioita tarkoituksenmukaisesti. Hän harjoittelee tieteellisen tiedon hankkimista, analysoimista, tulkitsemista ja esittämistä. Hän oppi tuottamaan eri tiedon- ja tieteenalojen tekstejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää argumentointitaitojaan. Hän oppii lähdekriittisyyttä, kun hän käyttää eri lähteitä oman työnsä tekemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja löytää keinoja toimia ympäristövastuullisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu innovaatioihin, jotka tukevat globaalia kestävästä tulevaisuudesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tuottaa eri tiedon- ja tieteenalojen tekstejä suullisissa esityksissä ja paneelikeskusteluissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa taitojaan hakea, analysoida, tulkita ja esittää luotettavaa tietoa. Hän syventää tieteellisen tiedon jakamisen taitojaan sekä digitaalisissa että muissa ympäristöissä. Opiskelija kehittää argumentointitaitojaan, kun hän keskustelee tieteellisistä aiheista ja tulevaisuuden innovaatioista sekä niiden haasteista. Opiskelija pohtii omaa kulutuskäyttäytymistään ja omalta osaltaan edistää kestävästä kehityksen periaatetta.

FIM4 Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FIM4)

Opintojakson moduulit

- Mediat ja yhteiskunta, 2 op (FIM4), Pakollinen

Tavoitteet

Mediat ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan käyttää ja lukea kriittisesti lähdemateriaaleja, erityisesti mediatekstejä*
- *pystyy perustelemaan näkökulmiaan monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *pystyy tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä ja ymmärtämään niiden välittämät arvopainotukset*
- *kehittää taitoaan erottaa mielipide ja fakta toisistaan*
- *yventää taitoaan ymmärtää yhteiskunnallisista aiheista käytäviä keskusteluita sekä osallistumaan niihin.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu eri medioissa oleviin ajankohtaisiin aiheisiin.
- syventää ja laajentaa medialukutaitoaan.
- osaa analysoida ja tuottaa journalistisia tekstejä.
- oppii laajasti käyttämään eri tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

Mediat ja yhteiskunta

- *sananvapaus, lähdekritiikki, tiedonhankinta, mediakritiikki, tekijänoikeudet ja plagiointi*
- *kansalaisaktiivisuus yksin ja ryhmässä*
- *ihmisoikeudet*
- *vaikuttamisen ja kantaa ottamisen kielelliset strategiat*
- *kantaa ottavat ja argumentoivat tekstit*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kielitietoisuus ja kielitaidon merkitys demokraattisessa toimijuudessa
- median rooli asenteiden muokkaajana
- journalististen tekstien rakenne ja analysointi
- aktiivinen kansalaisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aika opiskelija syventää vaikuttamisen ja kantaa ottamisen strategioitten hallitsemista. Hän on tietoinen omasta roolistaan aktiivisena kansalaisena ja oman yhteisönsä jäsenenä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii ihmisoikeuksien taustalla olevia arvoja, normeja ja niitä edistäviä toimia. Tämän avulla hän oppii vahvistamaan hyvinvointia ja demokratiaa omassa yhteisössään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää osaamistaan sanavapauden merkityksestä eri medioissa. Hän oppii mediakriittiseksi ja osaa erottaa mielipiteen ja faktatiedon toisistaan. Hän tarkastelee demokratian rakentumista ja aktiivista kansalaisuutta kielellisestä näkökulmasta sekä kansallisesti että globaalisti.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun eri medioissa. Hän oppii ilmaisemaan mielipiteensä ja argumentoimaan sen puolesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija laajentaa mediaosaamistaan sekä taitoaan tarkastella ja hyödyntää eri medioita ja niiden sisältöä. Hän harjoittelee eri journalististen tekstien tulkintaa ja kirjoittamista ja oppii ottamaan osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun eri medioissa sekä ilmaisemaan mielipiteensä ja argumentoimaan sen puolesta. Opintojakson aikana opiskelija tarkastelee demokratian rakentumista ja aktiivista kansalaisuutta kielellisestä näkökulmasta sekä kansallisesti että globaalisti.

FIM5 Koulutus ja työelämä, 2 op (FIM5)

Opintojakson moduulit

- Koulutus ja työelämä, 2 op (FIM5), Pakollinen

Tavoitteet

Koulutus ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää opiskelu- ja työelämään liittyvää osaamistaan*
- *vahvistaa taitojaan ilmaista itseään muodollisemmissa yhteyksissä*
- *syventää taitojaan tulkita ja tuottaa muodollisia tekstejä*
- *kehittää taitoaan ajatella luovasti, neuvotella ja tehdä yhteistyötä*
- *pystyy hakemaan ja hyödyntämään viranomaistietoja.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu tulevaisuuden työelämätaitoihin.
- osaa käyttää kieltä erilaisissa opiskeluun ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.
- pystyy tuottamaan opiskelu- ja työelämän tekstilajeja.

Keskeiset sisällöt

Koulutus ja työelämä

- *koulutus, työ, elinkeinoelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyvät vuorovaikutustilanteet sekä aihepiiriin liittyvät erilaiset tekstit*
- *tiimityöskentely, yritystoiminta ja innovaatiot*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.

- tulevaisuuden työelämätaidot: itsetuntemus, itsensä johtaminen, jatkuva oppiminen, aloitteellisuus, yhteistyö, resilienssi, innovointi, vastuullisuus, ongelmanratkaisu
- kielitaitokartoitus ja oman kielitaidon arviointi sekä kieli-CV:n laatiminen
- korkeakoulukurkistuksia tai erityyppisiä yhteistyöprojekteja
- työelämään tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää opiskelu- ja työelämään liittyvää osaamistaan. Hän tutustuu eri koulutusaloihin ja tarkastelee työ- ja elinkeinoelämää opiskelijan näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän tarkastelee ja täydentää omaa kieliprofiiliaan. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänellä on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee opintoihin, työelämään ja itsenäistyvän nuoren elämään liittyviä vuorovaikutustilanteita ja tiimityöskentelyä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija pohtii tulevaisuuden opiskelu- ja työmahdollisuuksia myös kestävä kehityksen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja työelämään sekä syventää käsitystään kielitaidosta työelämäntaitona ja sosiaalisena pääomana. Opiskelija valmistautuu jatko-opintoihin, vahvistaa arjen hallintataitojaan ja kehittää jatkuvan oppimisen valmiuksiaan. Opiskelija tarkastelee ja täydentää omaa kieliprofiiliaan. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänellä on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

FIM6 Kieli ja kulttuuri, 2 op (FIM6)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri, 2 op (FIM6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää suomen kielen rakenteisiin ja ilmaisuihin liittyvää osaamistaan, erityisesti kaunokirjallisuuteen liittyen
- kehittää taitoaan analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä ja ymmärtää kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkityksen yhteiskunnalle, yhteisölle ja yksilölle
- tutustuu eri kaunokirjallisiin ja ei-fiktiivisiin kirjallisuudenlajeihin sekä näille tyypillisiin ilmaisumuotoihin
- laajentaa ja kehittää taitoaan lukea suomen kielellä, erityisesti kaunokirjallisia tekstejä.

Paikallinen lisäys

- tutustuu Suomen kirjallisuuden merkkiteoksiin, suomalaiseen kulttuuriperintöön ja suomalaisiin taidelajeihin.
- ymmärtää kulttuurisen moninaisuuden merkityksen.
- syventää tekstilajeihin ja tekstityyleihin liittyvää osaamistaan.
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri

- kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitys identiteetin rakentumiselle
- sävy ja tyyli, kieli esteettisen ilmaisun välineenä
- sanataide
- suomenkielisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kielenopiskelutaitojen, itsearviointin ja vertaispalautteen syventäminen
- koulun ulkopuolelta hankittu kielitaito
- kirjallisuuden tehtävä, erilaiset tavat kokea ja lukea kirjallisuutta
- kertomus ja kertomuksellisuus kaunokirjallisuudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen merkitystä yhteiskunnalle sekä tutustuu Suomen kaunokirjallisuuden keskeisiin teemoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tarkastelee kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden merkitystä omalle identiteetilleen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa vuorovaikutusosaamistaan erilaisissa viestintätilanteissa, kuten palautteen antamisessa ja sen saamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa käsitystään kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä omalle identiteetille ja yhteiskunnalle. Hän syventää tietojaan ja ymmärrystään suomenkielisestä kirjallisuudesta, kulttuurista ja eri taidemuodoista. Opintojaksolla opiskelija syventää tietojaan eri tekstilajeista ja tyylilajeista sekä vahvistaa erilaisten tekstien kirjoittamisen ja tulkitsemisen taitojaan.

FIM7 Viesti kirjoittaen, 2 op (FIM7)

Opintojakson moduulit

- Viesti kirjoittaen, 2 op (FIM7), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti kirjoittaen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan valita oma näkökulmansa, käsitellä eri aiheita, valita lähteet ja löytää oma tapansa ilmaista itseään*
- *kehittää taitoaan rakentaa loogisesti eteneviä tekstikokonaisuuksia ottaen huomioon tekstin kohderyhmän*
- *vahvistaa taitoaan tuottaa tekstejä ajankohtaisista aiheista*
- *etsiä itseään kiinnostavia tekstejä ja käyttää niitä edelleen niistä käytävien suullisten tai kirjallisten keskustelujen pohjana.*

Paikallinen lisäys

- syventää käsitystään tekstin rakenteesta, kielestä ja eri ilmaisutavoista.
- kehittää kirjoittamisprosessin hallintaa ja taitoa muokata tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Viesti kirjoittaen

- *kirjoittamisprosessi; yhdessä kirjoittaminen ja tekstien kokoaminen, kirjoitusvastuiden jakaminen sekä tekstien jakaminen*
- *kirjoittaminen lähdemateriaalin pohjalta*
- *oikeakielisyys*
- *mediatekstien analysointi ja tuottaminen*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen

tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.

- keskeiset tekstilajit
- kielen- ja tekstinhuoltaminen
- tekstin muokkaaminen ja viimeisteleminen
- aineiston pohjalta kirjoittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii, miten valitaan oma näkökulma, käsitellään aiheita ja valitaan lähteitä omaa kirjoitelmaa varten. Samalla hän kehittää omaa tapaansa ilmaista itseään.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee erityyppisten tekstien analysointia ja tuottamista sekä oppii lähdekriittisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee yhdessä kirjoittamista ja näkökulmien sovittamista vertaisarvioinnin keinoin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu monesta kielitaidon osa-alueesta sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää taitojaan tulkita ja tuottaa eri tekstilajeja. Hän harjoittelee aineistokirjoittamista ja kertaa tietojaan kirjoittamisprosessista ja tekstin- ja kielenhuollosta sekä syventää tietojaan oman näkökulman valinnasta, aiheiden käsittelemisestä ja lähteiden valinnasta. Opiskelija löytää oman tavan ilmaista itseään. Opintojaksolla opiskelija harjoittelee yhdessä kirjoittamista ja näkökulmien sovittamista vertaisarvioinnin keinoin.

FIM8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FIM8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (FIM8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *syventää suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *kehittää taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*

- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- kehittää esiintymistaitoaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä.
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet sekä kielelliset käytänteet ja ominaispiirteet*
- *neuvottelu, kokous, väittely, keskustelu ja erityyppinen esiintyminen sekä niissä käytetyt menettelytavat*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, refleктоimalla opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- suullisten taitojen kielitaitokartoitus
- kieli-CV:hen liitettävät suulliset kielinäytteet, esim. puhe, videotyöhakemus, podcast, vodcast
- nonverbaalinen viestintä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija käyttää kieltä ja kohentaa suullista kielitaitoaan erilaisissa viestintätilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän vahvistaa kaksikielisyyttään ja rohkaistuu käyttämään kieltä myös haastavissa ja hänelle uusissa tilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän käyttää kieltä luovasti ja keskustelee laajasti eri ajankohtaisista aiheista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu jakson aikana suullisissa tehtävissä annetuista näytöistä sekä työskentely- että opiskelutaitojen kehittymisestä. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä. Arviointiin vaikuttaa myös Opetushallituksen suullisesta kokeesta saatu arvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa neuvottelu-, vuorovaikutus- ja ryhmäviestintätaitojaan sekä suullista suomen kielen kielitaitoaan. Hän oppii ymmärtämään suullisen kielitaidon merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelija rohkaistuu käyttämään kieltä haastavissa ja hänelle uusissa tilanteissa ja näin vahvistaa kaksikielisyyttään. Opiskelija suorittaa Opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeen tai muun vastaavan kokeen.

FIM9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (FIM9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ja kertaää äidinkielenomaisen suomen kielen oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija valmistautuu ylioppilaskokeen suorittamiseen ja saa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- sanaston ja rakenteiden kertaus ja syventäminen
- oikeakielisyyden kertaus
- kuullun ja luetun ymmärtämisen harjoitukset
- erityyppiset tekstit
- ylioppilaskokeeseen valmistautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija saa kokonaiskuvan lukion aikana saavuttamastaan suomen kielen taidosta. Hän käyttää kieltään laajasti eri tieteenalojen tekstien tuottamisessa ja tulkitsemisessa. Opiskelijalla on sekä kirjallinen että suullinen kyky käsitellä laajasti eri tieteenalojen ilmiöitä ja kykenee käyttämään oppimaansa kieltä haastavissa tehtävissä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän tunnistaa lukion aikana kielen parissa tekemänsä työn merkityksen. Hän rohkaistuu käyttämään kieltä ja luottaa vahvaan ja laajaan kielitaitoonsa ja tämä välittyy ylioppilaskokeessa osaamisesta. Hänen kaksikielisyytensä on vahvistunut ja hänellä on hyvät valmiudet toimia monikielisessä yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana.

Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää ja kertaää äidinkielenomaisen suomen kielen oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen keskeisiä sisältöjä ja valmistautuu ylioppilaskokeen suorittamiseen sekä saa valmiuksia jatko-opintoihin. Opintojakson aikana opiskelija ja kertaää ja syventää sanastoa, rakenteita ja oikeakielisyyttä. Opiskelija tekee kuullun ja luetun ymmärtämisen harjoituksia. Hän laati erityyppisiä tekstejä ja valmistautuu ylioppilaskokeeseen.

FIM10 Kirjoitustaitojen syventäminen, 2 op (FIM10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa erilaisia tekstejä.
- Opiskelija kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.
- Opiskelija vahvistaa kielenhuollon perussääntöjen osaamistaan.
- Opiskelija oppii huoltamaan tuottamaansa kieltä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää aloittamaansa kieliprofiilia joko pohtimalla itseään kielen opiskelijana, reflektoiden opintojakson aikana oppimaansa, arvioimalla kielitaitonsa kehittymistä Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla, valitsemalla profiiliin näytteen tai näytteet kielitaidostaan, liittämällä siihen todistuksen osaamisestaan tai muulla opintojakson alussa sovitulla tavalla.
- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, kielen- ja tekstinhuolto
- oman tekstin huoltaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän syventää ajattelun taitojaan sekä tiedon ja oman pohdinnan yhdistämisen taitojaan kirjallisten tehtävien avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän kertaää kirjoittamiseen liittyvien sääntöjen hallitsemista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana.

Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija vahvistaa taitojaan kirjoittamalla asiatyylisiä tekstejä. Hän tutustuu ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin. Opiskelija kertaalla kielenhuollon säännöt ja valmistautuu ylioppilaskokeen kirjoitustehtäviin.

7.19. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmenevät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja

tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkastuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksosten arvioinnin edellytykset täytyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson

suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.19.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Opintojaksot

RUA1 Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUA1_RUA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään ruotsin kielen taitoaan arkipäivän tilanteissa kaksikielisessä kotikaupungissa.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta

- tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- ruotsin kielen äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli eri medioissa

Paikallinen lisäys

- Lukio-opintojensa aikana opiskelija laatii itselleen kieliprofiilin. Profiilin avulla hän oppii tunnistamaan kielitaitonsa kaikissa osaamisissaan kielissä ja osaa tehdä sitä näkyväksi. Samalla hän oppii pohtimaan vahvuuksiaan kielten opiskelijana ja kehittää kielten opiskelutaitojaan. Tämän lisäksi hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla.
- keskustelu- ja kuuntelutaitojen kehittäminen
- arjen vuorovaikutustilanteet Pohjanmaan kaksikielisellä rannikkoseudulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee jokapäiväisiä viestintätilanteita ruotsin kielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa henkilökohtaiseen hyvinvointiin liittyvistä teemoista ja keskustelelee niistä ruotsin kielellä, mikä voi vahvistaa itsetuntoa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän oppii hyödyntämään ruotsin kielen taitoaan erilaisissa suomenruotsalaisissa ja pohjoismaisissa yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista, tuntiaktiivisuudesta sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii tunnistamaan oman kielitaitonsa ja omat kielelliset vahvuutensa sekä kehittää omia opiskelustrategioitaan ja löytää itselleen sopivia työtapoja. Hän rohkaistuu käyttämään ruotsin kielen taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa ja tutustuu kielen eri variantteihin. Jakson aikana hänen kielitietoisuutensa ja kieli-identiteettinsä vahvistuvat. Hän tutustuu erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin sekä eri medioiden viestintätyyleihin. Opiskelija aloittaa oman kieliprofiilinsa laatimisen ja asettaa itselleen kielen oppimisen tavoitteet. Hän harjoittelee vertaispalautteen antamista ja itsearviointia.

RUA2 Kieli ja kulttuuri, 2 op (RUA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikalliseen ruotsinkieliseen kulttuuritarjontaan.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- keskustelu- ja kuuntelutaitojen kehittäminen
- arjen vuorovaikutustilanteet Pohjanmaan kaksikielisellä rannikkoseudulla
- paikalliset ruotsinkieliset kulttuuri-ilmiöt ja mediat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti. Hän vahvistaa omaa identiteettiään ja käyttää luovuuttaan kertoessaan omista mielenkiinnon kohteistaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu pohjoismaiseen kulttuuriin ja mediaan sekä niissä ilmeneviin yksilön ja yhteisön arvoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti. Hän vahvistaa omaa identiteettiään ja käyttää luovuuttaan kertoessaan omista mielenkiinnon kohteistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen, kun hän saa tietoa medioissa esillä olevista ajankohtaisista asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu suomenruotsalaisuuteen ja ajankohtaisiin aiheisiin ja hyödyntää paikallista kulttuuritarjontaa ja ruotsinkielisiä medioita. Jakson aiheita ovat pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt sekä kulttuurin ja taiteen merkitys opiskelijan elämässä.

RUA3 Vaikuttaminen yhteiskunnassa, 2 op (RUA4)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*
- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- *vertailee paikallista ja valtakunnallista uutisointia.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*

- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikallisen median rooli

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee kriittistä luku- ja tiedonhankintataitoa ja kehittää medialukutaitoaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu pohjoismaiseen kulttuuriin ja sen demokraattisiin arvoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija saa tietoa pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta, ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymyksistä sekä pohtii yksilön vastuuta ja velvollisuuksia ja tarkastelee viestintää eri neuvottelutilanteissa.

RUA4 Yhteinen tulevaisuutemme, 2 op (RUA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*

- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Paikallinen lisäys

- oppii kriittistä medialukutaitoa.
- oppii toimimaan vastuullisena kuluttajana.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikallinen kierrätysyritys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kestävästä tulevaisuudesta rakentavista innovaatioista ja mahdollisuuksista ratkaista monimutkaisia tieteellisiä sekä eettisiä ongelmia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vahvistaa yhteiskunnallista osaamistaan, kun hän oppii esittämään kysymyksiä ja etsimään niihin vastauksia ja ratkaisuja ruotsin kielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee erilaisia tieteellisiä tekstejä ja harjoittelee lähdekriittistä lähestymistapaa. Hän tutustuu eri tieteenaloihin ja tulevaisuudenvisioniin.

RUA5 Tulevaisuuden näkymiä, 2 op (RUA6)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää saavuttamansa kielitaidon merkityksen jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- oman paikkakunnan jatkokoulutustarjonta
- paikalliset ruotsinkieliset yritykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa itsenäistyvän nuoren elämäntilanteesta liittyvistä asioista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee ruotsin kielellä suullisia ja kirjallisia työntekoon ja opiskeluun liittyviä vuorovaikutustilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa pohjoismaisista yhteisöistä ja yrityksistä työnantajina. Hän saa tietoa ruotsin kielen merkityksestä jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Jakson aikana opiskelija tarkastelee ja täydentää kieliprofiiliaan. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänelle on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

RUA6 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvarastoaan*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Paikallinen lisäys

- laajentaa ja kehittää ilmaisuvarastoaan suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- oman alueen merellinen luonto ja eläimistö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii ratkaisuja globaaleihin ympäristöongelmiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa tämän avulla ilmaisuvarastoaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän kehittää ryhmässä toimimisen taitojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija pohtii suhdettaan luontoon, sen merkitystä omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa. Hän saa tietoa vastuullisesta kuluttamisesta ja pohtii omien valintojensa merkitystä omasta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

RUA7 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja sen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä kaksikielisellä paikkakunnalla.
- rohkaistuu asioimaan ruotsin kielellä.
- keskustelee ruotsinkielisten kanssa.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *ruotsin puhujien taustojen tai äidinkielten vaikutus puhetilanteissa*
- *dialogisuus*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- pakollisilla opintojaksoilla käsitellyt aihepiirit
- kaksikielisen kotikaupungin tarjoamat mahdollisuudet ruotsin kielen käyttämiseen
- paikalliset suomenruotsalaiset murteet
- kieli-CV:hen liitettävät suulliset kielinäytteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittaa ryhmässä toimimisen taitojaan ja suullisen vuorovaikutuksen taitoja eri tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu jakson aikana suullisissa tehtävissä annetuista näytöistä sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä. Arviointiin vaikuttaa Opetushallituksen suullisesta kokeesta saatu arvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee monipuolisesti eri aihepiireistä keskustelemista. Hän hyödyntää ja kertaa lukio-opiskelun aikana saavuttamaansa kielitaitoa ja eri aihepiirien sanastoja. Opiskelija harjoittelee ääntämistä, kertaa eri aihepiirien sanastoja ja keskustelee ruotsin kielellä.

RUA8 Starttijakso, 2 op (RUA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa peruskoulun aikana oppimiaan ruotsin kielen asioita.
- Opiskelija saa tietoa ruotsin kielen opiskelusta lukiossa.
- Opiskelija oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana.
- Opiskelija oppii hyödyntämään itselleen sopivia oppimisen strategioita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruotsin kielen perusrakenteet
- ruotsin kielen keskeinen sanasto
- opiskelijaa kiinnostavat oppimateriaalit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee ryhmässä toimimisen ja suullisen vuorovaikutuksen taitojaan eri tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee kuullun- ja luetunymmärtämistehtäviä, lukee tekstejä, kertaa lauseenjäsenten ja sanaluokkien kielipilliset nimet ja tekee kielioppiharjoituksia. Opintojakson suorittamista suositellaan lukio-opintojen alkuvaiheessa.

RUA9 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RUA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa ruotsin kielen sanavarastoaan.
- Opiskelija vahvistaa ruotsin kielen rakenteiden hallintaansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- kuullun- ja tekstinymmärtämistehtävät
- kirjoitelmien laatiminen
- ruotsin kielen rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertoo eri teemojen keskeistä sanastoa ja vahvistaa ruotsin rakenteiden hallintaa.

RUA10 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (RUA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ymmärtämään ja tuottamaan toista kotimaista kieltä yhteistoiminnallisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- kuullun- ja tekstinymmärtämistehtävät
- kirjoitelmien laatiminen
- ruotsin kielen rakenteet
- viestintää verkon välityksellä ruotsinkielisen koulun ystäväopiskelijan kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja oppimispäiväkirjan palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa naapurikoulusta ystäväopiskelijan, jonka kanssa hän viestii verkon välityksellä toisella kotimaisella kielellä. Opiskelijat ohjaavat ja neuvovat toisiaan suorittaessaan tehtäviä. Opintojaksoon kuuluu lyhyt opiskelijavaihto naapurikoululla. Opiskelija tekee opintojakson aikana blogia tai oppimispäiväkirjaa.

7.19.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

RUB1 Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB11_RUB12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään ruotsin kielen taitoaan arkipäivän tilanteissa kaksikielisessä kotikaupungissa.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

- Lukio-opintojensa aikana opiskelija laatii itselleen kieliprofiilin. Profiilin avulla hän oppii tunnistamaan kielitaitonsa kaikissa osaamisissaan kielissä ja osaa tehdä sitä näkyväksi. Samalla hän oppii pohtimaan vahvuuksiaan kielten opiskelijana ja kehittää kielten opiskelutaitojaan. Tämän lisäksi hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla.
- keskustelu- ja kuuntelutaitojen kehittäminen
- arjen vuorovaikutustilanteet Pohjanmaan kaksikielisellä rannikkoseudulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee jokapäiväisiä viestintätilanteita ruotsin kielellä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa henkilökohtaiseen hyvinvointiin liittyvistä teemoista ja keskustelee niistä ruotsin kielellä, mikä voi vahvistaa itsetuntoa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän oppii hyödyntämään ruotsin kielen taitoaan erilaisissa suomenruotsalaisissa ja pohjoismaisissa yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista, tuntiaktiivisuudesta sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii tunnistamaan oman kielitaitonsa ja omat kielelliset vahvuutensa sekä kehittää omia opiskelustrategioitaan ja löytää itselleen sopivia työtapoja. Hän rohkaistuu käyttämään ruotsin kielen taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija aloittaa oman kieliprofiilinsa laatimisen ja asettaa itselleen kielen oppimisen tavoitteet. Hän harjoittelee vertaispalautteen antamista ja itsearviointia.

RUB2 Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmioita
- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Paikallinen lisäys

- tutustuu kotikaupunkinsa kaksikielisyyteen.

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiot
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- Suomen kaksikielisyys
- Suomi osana Pohjoismaita
- paikallinen ruotsinkielinen sanomalehti
- paikallinen Pohjola-Norden-järjestö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti. Hän vahvistaa omaa identiteettiään ja käyttää luovuuttaan kertoessaan omista mielenkiinnon kohteistaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu pohjoismaiseen kulttuuriin ja mediaan sekä niissä ilmeneviin yksilön ja yhteisön arvoihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti. Hän vahvistaa omaa identiteettiään ja käyttää luovuuttaan kertoessaan omista mielenkiinnon kohteistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu suomenruotsalaisuuteen, pohjoismaiseen kulttuuriin ja ajankohtaisiin aiheisiin ja hyödyntää ruotsinkielisiä medioita. Opintojaksolla huomioidaan kaksikielinen kotikaupunkimme.

RUB3 Opiskelija maailmankansalaisena, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Paikallinen lisäys

- oppii ymmärtämään erilaisuutta ja eri kulttuureja arkiympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikallinen vieraskielisten parissa tehtävä järjestö- ja vapaaehtoistoiminta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu pohjoismaisiin ja muualla maailmassa oleviin kulttuureihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee monilukutaitoa sekä erilaisten tekstien tuottamis- ja tulkitsemistaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa kulttuurisesta moninaisuudesta, erilaisista elinympäristöistä ja ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista, joita tarkastellaan nuorten näkökulmasta.

RUB4 Suuntana tulevaisuus, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Paikallinen lisäys

- *ymmärtää kielitaidon merkityksen jatko-opinnoissa ja työelämässä.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

- *Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.*
- *paikallinen ruotsinkielinen jatkokoulutustarjonta*

- paikalliset ruotsinkieliset yritykset
- kieli-CV:n laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija vahvistaa yhteiskunnallista osaamistaan, kun hän tutustuu opiskelua ja työelämää käsitteleviin tekstilajeihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän ilmaisee itseään ruotsin kielellä suullisesti ja kirjallisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Jakson aikana opiskelija tarkastelee ja täydentää kieliprofiiliaan. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänelle on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

RUB5 Viesti rohkeasti, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Paikallinen lisäys

- rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä kaksikielisellä paikkakunnalla.
- rohkaistuu asioimaan ruotsin kielellä.
- keskustelee ruotsinkielisten kanssa.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*

- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- pakollisilla opintojaksoilla käsitellyt aihepiirit
- kaksikielisen kotikaupungin tarjoamat mahdollisuudet ruotsin kielen käyttämiseen
- paikalliset suomenruotsalaiset murteet
- kieli-CV:hen liitettävät suulliset kielinäytteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän vahvistaa ryhmässä toimimisen ja suullisen vuorovaikutuksen taitojaan eri tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu jakson aikana suullisissa tehtävissä annetuista näytöistä sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä. Arviointiin vaikuttaa Opetushallituksen suullisesta kokeesta saatu arvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee monipuolisesti eri aihepiireistä keskustelemista. Hän hyödyntää ja kertoo lukio-opiskelun aikana saavuttamaansa kielitaitoa ja eri aihepiirien sanastoja. Opiskelija harjoittelee ääntämistä, kertoo eri aihepiirien sanastoja ja keskusteleee ruotsin kielellä.

RUB6 Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu oman alueen merelliseen luontoon ja eläimistöön.

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikallinen kierrätysryitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii ratkaisuja globaaleihin ympäristöongelmiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija syventää monilukutaitoaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Keskeisinä teemoina ovat kestävä kehitys ja elämäntapa, vastuullisuus sosiaalisen median käytössä sekä sananvapaus.

RUB7 Starttijakso, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertoo peruskoulun aikana oppimiaan ruotsin kielen asioita.
- Opiskelija saa tietoa ruotsin kielen opiskelusta lukiossa.
- Opiskelija oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana.
- Opiskelija oppii hyödyntämään itselleen sopivia oppimisen strategioita.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ruotsin kielen perusrakenteet
- ruotsin kielen keskeinen sanasto
- opiskelijaa kiinnostavat oppimateriaalit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee ryhmässä toimimisen ja suullisen vuorovaikutuksen taitojaan eri tilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija harjoittelee kuullun- ja luetunymmärtämistehtäviä, lukee tekstejä, kertaa lauseenjäsenten ja sanaluokkien kieliopilliset nimet ja tekee kielioppiharjoituksia. Opintojakson suorittamista suositellaan lukio-opintojen alkuvaiheessa.

RUB8 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa ruotsin kielen sanavarastoaan.
- Opiskelija vahvistaa ruotsin kielen rakenteiden hallintaansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- kuullun- ja tekstinymmärtämistehtävät
- kirjoitelmien laatiminen
- ruotsin kielen rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertoo eri teemojen keskeistä sanastoa ja vahvistaa ruotsin rakenteiden hallintaa.

RUB9 Viestintää kahdella kielellä, 2 op (RUB110)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ymmärtämään ja tuottamaan toista kotimaista kieltä yhteistoiminnallisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- viestintää verkon välityksellä ruotsinkielisen koulun ystäväopiskelijan kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan aktiivista osallistumista ja oppimispäiväkirjan palauttamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa naapurikoulusta ystäväopiskelijan, jonka kanssa hän viestii verkon välityksellä toisella kotimaisella kielellä. Opiskelijat ohjaavat ja neuvovat toisiaan suorittaessaan tehtäviä. Opintojaksoon kuuluu lyhyt opiskelijavaihto naapurikoululla. Opiskelija tekee opintojakson aikana blogia tai oppimispäiväkirjaa.

7.20. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Digitaalinen osaaminen, 2 op (DIGI)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tietotekniset valmiudet lukion opintojaksoilla työskentelyä varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opinnoissa tarvittavat tärkeimmät työvälineet ja oheislaitteet
- sähköiset oppimisympäristöt
- digitaaliset ylioppilaskokeet ja koejärjestelmän eri sovellusten harjoittelu
- toimisto-ohjelmistojen ja kuvankäsittelyn alkeet
- internetin tietoturva, tekijänoikeudet, virtuaali-identiteetti, virukset
- internetin palveluiden hyödyntäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu erilaisiin sähköisiin oppimisympäristöihin ja työkaluihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan lukio-opintojen edellyttämiä tieto- ja viestintäteknikan taitoja. Jakson aikana opiskelija saa riittävät tieto- ja viestintäteknikan perustiedot ja -taidot lukio-opintojen suorittamista varten.

7.21. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielen ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitukseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraisissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen.

Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkautuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.21.1. Espanja B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksot

EAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiinomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee sosiaalista vuorovaikutusta helppoissa arkipäivän tilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu espanjankieliseen kulttuuriin ja huomaa, miten se eroaa omasta kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija motivoituu pitkäjännitteeseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä tutustuu uuteen kieleen ja espanjankielisiin maihin. Opiskelija rohkaistuu käyttämään espanjan kieltä aktiivisesti tavoitteenaan kielen alkeiden hallitseminen.

EAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee perheeseen ja lähiympäristöön liittyviä arjen kielenkäyttötilanteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja minäpystyvyys vahvistuvat, kun hän käyttää espanjan kieltä arjen erilaisissa viestintätilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii lisää espanjan kielen perusrakenteista. Opintojakson aiheet liittyvät lähipiiriin ja arkeen, sosiaalsiin vuorovaikutustilanteisiin sekä tavanomaisiin asiointitilanteisiin.

EAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertaa ja vahvistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

EAB34 Meillä ja muualla, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan espanjaksi ja oppii vertailemaan sitä espanjankieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa espanjan kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja espanjankielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria espanjankielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

EAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

EAB36 Kulttuuri, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii espanjaa ja tutustuu espanjankielisen kulttuurin aiheisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu espanjankieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

EAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia espanjaksi.

EAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu espanjankielisen yhteiskunnan toimintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestäväään kehitykseen liittyviä aiheita.

EAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (EAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväään kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestäväään kehitykseen liittyviä asioita espanjaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviä espanjankielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

EAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (EAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan.
- Opiskelija kertaa espanjan kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee espanjan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- espanjan kielioppi
- espanjan ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielennoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertaa lukion B3-espanjan oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.2. Ranska B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion

jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

RAB21 Arki ja vapaa-aika, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin.

Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertailee ja vahvistaa aikaisemmin oppimia asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

RAB22 Meillä ja muualla, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan ranskaksi ja oppii vertailemaan sitä ranskankieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa ranskan kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja ranskankielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria ranskankielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

RAB23 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

RAB24 Kulttuuri, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii ranskaa ja tutustuu ranskankielisen kulttuurin aiheisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu ranskan-kieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

RAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia ranskaksi.

RAB26 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ranskankielisen yhteiskunnan toimintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestävään kehitykseen liittyviä aiheita.

RAB27 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuin ympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuin ympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestävän kehitykseen liittyviä asioita ranskaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ranskankielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

RAB28 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanastoaan.
- Opiskelija kertaa ranskan kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee ranskan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- ranskan kielioppi
- ranskan ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertoo lukion B2-ranskan oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.3. Ranska B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia toimia kestävän kehityksen puolesta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia tarkastella kansainvälistä yhteistyötä ja globaaleja kysymyksiä.

Opintojaksot

RAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiinomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee sosiaalista vuorovaikutusta helppoissa arkipäivän tilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ranskankieliseen kulttuuriin ja huomaa, miten se eroaa omasta kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija motivoituu pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä tutustuu uuteen kieleen ja ranskankielisiin maihin. Opiskelija rohkaistuu käyttämään ranskan kieltä aktiivisesti tavoitteenaan kielen alkeiden hallitseminen.

RAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja minäpystyvyys vahvistuvat, kun hän käyttää ranskan kieltä arjen erilaisissa viestintätilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee perheeseen ja lähiympäristöön liittyviä arjen kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii lisää ranskan kielen perusrakenteista. Opintojakson aiheet liittyvät lähipiiriin ja arkeen, sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin sekä tavanomaisiin asiointitilanteisiin.

RAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertaa ja vahvistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

RAB34 Meillä ja muualla, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan ranskaksi ja oppii vertailemaan sitä ranskankieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa ranskan kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja ranskankielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria ranskankielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

RAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

RAB36 Kulttuuri, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii ranskaa ja tutustuu ranskankielisen kulttuurin aiheisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu ranskankieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

RAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia ranskaksi.

RAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu ranskankielisen yhteiskunnan toimintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestävään kehitykseen liittyviä aiheita.

RAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (RAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestäväen kehitykseen liittyviä asioita ranskaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ranskankielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

RAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (RAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan.
- Opiskelija kertaa ranskan kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee ranskan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- ranskan kielioppi
- ranskan ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertailee lukion B3-ranskan oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.4. Saksa B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

SAB21 Arki ja vapaa-aika, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertaa ja vahvistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

SAB22 Meillä ja muualla, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja saksankielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan saksaksi ja oppii vertailemaan sitä saksankieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa saksan kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria saksankielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

SAB23 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin

todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

SAB24 Kulttuuri, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii saksaa ja tutustuu saksankielisen kulttuurin aiheisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu saksankieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

SAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia saksaksi.

SAB26 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin

todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu saksankielisen yhteiskunnan toimintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestäväan kehitykseen liittyviä aiheita.

SAB27 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestäväen kehitykseen liittyviä asioita saksaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväen kehitykseen liittyviä saksankielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

SAB28 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan.
- Opiskelija kertaa saksan kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee saksan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- saksan kielioppi
- saksan ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertaa lukion B2-saksan oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.5. Saksa B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksot

SAB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiinomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee sosiaalista vuorovaikutusta helppoissa arkipäivän tilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu saksankieliseen kulttuuriin ja huomaa, miten se eroaa omasta kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija motivoituu pitkäjännitteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä tutustuu uuteen kieleen ja saksankielisiin maihin. Opiskelija rohkaistuu käyttämään saksan kieltä aktiivisesti tavoitteenaan kielen alkeiden hallitseminen.

SAB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee perheeseen ja lähiympäristöön liittyviä arjen kielenkäyttötilanteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja minäpystyvyys vahvistuvat, kun hän käyttää saksan kieltä arjen erilaisissa viestintätilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii lisää saksan kielen perusrakenteista. Opintojakson aiheet liittyvät lähipiiriin ja arkeen, sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin sekä tavanomaisiin asiointitilanteisiin.

SAB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kertaa ja vahvistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

SAB34 Meillä ja muualla, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja saksankielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan saksaksi ja oppii vertailemaan sitä saksankieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa saksan kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria saksankielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

SAB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

SAB36 Kulttuuri, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii saksaa ja tutustuu saksankielisen kulttuurin aiheisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu saksankieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

SAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia saksaksi.

SAB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu saksankielisen yhteiskunnan toimintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestävään kehitykseen liittyviä aiheita.

SAB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (SAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestäväen kehitykseen liittyviä asioita saksaksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointiin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväään kehitykseen liittyviä saksankielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

SAB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (SAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan.
- Opiskelija kertaa saksan kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee saksan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- saksan kielioppi
- saksan ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielenoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kerta lukion B3-saksan oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.6. Venäjä B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksot

VEB31 Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee sosiaalista vuorovaikutusta helppoissa arkipäivän tilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu venäjänkieliseen kulttuuriin ja huomaa, miten se eroaa omasta kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija motivoituu pitkäjännitteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä tutustuu uuteen kieleen ja venäjänkielisiin maihin. Opiskelija rohkaistuu käyttämään venäjän kieltä aktiivisesti tavoitteenaan kielen alkeiden hallitseminen.

VEB32 Perhe ja lähiympäristö, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee perheeseen ja lähiympäristöön liittyviä arjen kielenkäyttötilanteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja minäpystyvyys vahvistuvat, kun hän käyttää venäjän kieltä arjen erilaisissa viestintätilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii lisää venäjän kielen perusrakenteista. Opintojakson aiheet liittyvät lähipiiriin ja arkeen, sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin sekä tavanomaisiin asiointitilanteisiin.

VEB33 Arki ja vapaa-aika, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee arkipäivän kielenkäyttötilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kerta- ja vahvistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja jatkaa arkipäivän asiointitilanteiden opiskelua. Jaksolla opitaan vapaa-aikaan, harrastuksiin ja kouluun liittyviä kielellisiä ilmauksia ja sanastoa.

VEB34 Meillä ja muualla, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän havainnoi omaa ja venäjänkielistä kulttuuria globaalissa maailmassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän pystyy kertomaan omasta kulttuuristaan venäjäksi ja oppii vertailemaan sitä venäjänkieliseen kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa, miten voi vaikuttaa venäjän kielellä yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee suomalaista kulttuuria venäjänkielisen kulttuurin näkökulmasta ja vertailee niissä olevia arjen tapoja, perinteitä ja kulttuurieroja. Hän rohkaistuu toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä ja kansainvälistyy.

VEB35 Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan elämänkaaren eri vaiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista ja fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearviointin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii kertomaan hyvinvoinnista, terveydestä ja eri elämänvaiheista.

VEB36 Kulttuuri, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii venäjää ja tutustuu venäjänkielisen kulttuurin aiheisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielialueen kulttuuriin ja historiaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu venäjänkieliseen kulttuuriin monipuolisesti ja oppii kertomaan, miten kulttuuri vaikuttaa arjessa.

VEB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii kertomaan tulevaisuudensuunnitelmistaan ja siitä, miten tulee toimia työelämään ja jatko-opintoihin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia olla osana kansainvälistä maailmaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoista ja työelämästä sekä oppii tekemään tulevaisuudensuunnitelmia venäjäksi.

VEB38 Media ja ajankohtaiset aiheet, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu eri medioiden ajankohtaisiin ja globaaleihin aiheisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu venäjänkielisen yhteiskunnan toimintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii globaaleja ympäristöaiheita ja eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin sekä vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tarkastelee ajankohtaisia yhteiskuntaan, medioihin ja kestävään kehitykseen liittyviä aiheita.

VEB39 Ympäristö ja kestävä kehitys, 2 op (VEB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä ilmaisuja ja sanastoa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa kansainvälisestä yhteistyöstä ja pohtii globaaleja kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän pohtii kestäväen kehitykseen liittyviä asioita venäjäksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearvioinnin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii luontoon, asuinympäristöön ja kestäväen kehitykseen liittyviä venäjänkielisiä ilmaisuja ja sanastoja.

VEB310 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (VEB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan.
- Opiskelija kertaan venäjän kielioppia.
- Opiskelija harjoittelee venäjän ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- sanavarasto
- venäjän kielioppi
- venäjän ylioppilaskokeen tehtävätyypit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän hyödyntää omaksumiaan kielennoppimisstrategioita valmistautuessaan ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertoo lukion B3-venäjän oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

7.21.7. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen - englanti globaalina kielenä, 4 op (ENA1_ENA2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- oppii arvioimaan omaa osaamistaan eri kielitaidon osa-alueilla.
- tutustuu maailman kielelliseen monimuotoisuuteen.
- oppii hyödyntämään autenttisia kielenkäyttöympäristöjä.
- voi osallistua vaihto-opiskelijatoimintaan esim. toimimalla tutor-opiskelijana ulkomailta saapuvalla opiskelijalle.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

- Lukio-opintojensa aikana opiskelija laatii itselleen kieliprofiilin. Profiilin avulla hän oppii tunnistamaan kielitaitonsa kaikissa osaamisissaan kielissä ja osaa tehdä sitä näkyväksi. Samalla hän oppii pohtimaan vahvuuksiaan kielten opiskelijana ja kehittää kielten opiskelutaitojaan. Tämän lisäksi hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla.
- Kokkolan paikallinen monikielisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kielen rekistereihin, kohteliaisuussääntöihin ja jokapäiväisiin viestintätilanteisiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kulttuurien välisiin eroihin viestinnässä, englannin kieleen globaalina lingua francana ja kielen eri variantteihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu opintojaksolla, kun hän tutustuu erilaisiin henkilökohtaiseen hyvinvointiin liittyviin teemoihin: terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja itseilmaisuuksiin ja pohtii niiden merkitystä omassa elämässään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu kieliohjelmien rakenteeseen ja menetelmiin ja aloittaa henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen. Kieliprofiili pysyy mukana koko lukion ajan ja sitä täydennetään aina säännöllisin väliajoin kieliä sisältävien opintojaksojen aikana. Jaksolla opiskelija oppii tunnistamaan oman kielitaitonsa laajuuden, arvioimaan omaa osaamistaan ja kehittämään opiskelu- ja yhteistoimintataitojaan.

ENA2 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikallinen kulttuuri englannin kielellä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän rakentaa omaa identiteettiään ja saa käyttää luovuuttaan kertoessaan omista mielenkiinnon kohteistaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän saa ilmaista itseään englannin kielellä suullisesti ja kirjallisesti opintojaksolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu englanninkielisten maiden kulttuuriin ja taiteeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi painottuu opiskelijan tuottamisen taitoihin ja itseilmaisuun. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii englanninkielisestä kulttuurista. Jakson aikana opiskelija tutustuu englanninkieliseen kirjallisuuteen, taiteeseen, musiikkiin ja elokuvaan. Jaksolla opiskelija käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti.

ENA3 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

- kielellisen vaikuttamisen keinot sekä paikallisessa, kansallisessa että kansainvälisessä tiedonvälityksessä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän tarkastelee osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englanninkielisissä kulttuureissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen, kun hän tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin asioihin ja niiden taustoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi painottuu opiskelijan tekstinlukutaitoihin ja argumentointiin sekä monipuolisten tietolähteiden hyödyntämiseen. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu englanninkieliseen tiedonvälitykseen ja autenttisiin materiaaleihin sekä yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Opiskelija saa tietoa mediasta ja vaikuttamisen keinoista. Opiskelija lukee jaksolla erilaisia tekstejä, jolloin hänen monilukutaitonsa kehittyy.

ENA4 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot

- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii tiedonhaun taitoja, lähdekriittisyyttä sekä tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän rohkaistuu esittämään kysymyksiä ja etsii vastauksia kysymyksiinsä sekä hahmottaa ratkaisuja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän tutustuu kestävää tulevaisuutta rakentaviin innovaatioihin sekä mahdollisuuksiin ratkaista monimutkaisia tieteellisiä ja eettisiä ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija tutustuu tieteellisten tekstien ominaispiirteisiin. Tekstit käsittelevät eri tieteenaloja ja tulevaisuutta. Opiskelija tekee tiivistelmän tieteellisestä tekstistä.

ENA5 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikalliset monikieliset yritykset
- kielitaitokartoitus ja oman kielitaidon arviointi sekä kieli-CV:n laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän täydentää kieliprofiiliaan tulevan työelämänsä tarpeita varten ja laatii kieli-CV:n.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa siitä, minkälaisia työnantaja kansalliset ja kansainväliset yhteisöt ja yritykset ovat. Opiskelija saa tietoa työelämän viestinnässä käytettävistä kielen rekistereistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän rohkaistuu käyttämään englannin kieltä erilaisissa opiskeluun ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omia työelämään liittyviä vahvuuksiaan. Hän saa tietoa itsenäistyvän ja työelämän aloittavan nuoren arjesta ja taloudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin.

Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa jatko-opinnoissa ja työelämässä vaaditusta kielitaidosta. Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan ja tutustuu työelämään ja jatko-opintoihin. Hän luo oman kieli-CV:n, josta hänellä on hyötyä sekä opiskelu- että työelämässä.

ENA6 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- paikalliset ympäristöön ja kestävään elämäntapaan liittyvät toimijat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän saa rohkeutta, kykyä ja halua osallistua globaaleihin ympäristökysymyksiä käsitteleviin keskusteluihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän analysoi erilaisia syy- ja seuraussuhteita ja hyödyntää kielitaitoaan. Samalla hänen ajattelutaitonsa vahvistuvat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän puhuu ja kirjoittaa englannin kielellä ja harjoittelee ryhmäviestintätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa globaaleista ympäristökysymyksistä ja samalla oppii kestävän elämäntavan noudattamista. Kulttuuriosaamista vahvistaa esimerkiksi kansainvälisistä sopimusneuvotteluista ja sopimuksista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Opintojakson arviointi perustuu siihen, miten hyvin on oppinut asioita suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää kirjallista ja suullista ilmaisuaan. Jaksolla hän saa tietoa globaaleista ja kotimaisista ympäristöasioista sekä kestävästä kehityksestä.

ENA7 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon

kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

- oman suullisen kielitaidon arvostaminen ja sen käyttöön rohkaiseminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän syventää ymmärrystään suullisista vuorovaikutustilanteista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Opiskelija tutustuu, miten englannin kielten käyttäjien erilaiset taustat ja eri äidinkielet vaikuttavat puhetilanteisiin. Opiskelija vahvistaa neuvottelemisen ja rakentavan palautteen antamisen taitojaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän opintojaksolla oppii ymmärtämään kielen eri variantteja autenttisia tilanteita kuvaavissa tehtävissä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan ja rohkaistuu hyödyntämään omaa kielitaitoaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi on monipuolista ja muodostuu jakson aikana suullisissa tehtävissä annetuista näytöistä sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä. Arviointiin vaikuttaa Opetushallituksen suullisesta kokeesta saatu arvosana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija kehittää suullista kielitaitoaan monipuolisten harjoitusten avulla. Opiskelija työskentelee pareittain tai pienryhmissä. Opiskelija rohkaistuu puhumaan erilaisissa puhetilanteissa ja saa varmuutta englannin kielellä puhumiseen. Jakson suorituksesta saa erillisen suullisen kielitaidon todistuksen.

ENA8 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valmistautuu englannin pitkän oppimäärän ylioppilaskokeen suorittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.

- lukion oppimäärän keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeen tehtävätyypit
- ylioppilaskokeen vaatimukset ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän kertaa eri aihepiirien sanastoa, hänen kielitaitonsa vahvistuu ja hän käyttää kieltä luovasti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija kertaa lukion A-englannin oppimäärän keskeisiä asioita ja harjoittelee ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

ENA9 Opi kirjoittamaan paremmin, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittelee kirjallista viestintää erilaisten kirjallisten tuotosten avulla.
- Opiskelija vahvistaa kielitaitoaan ja rikastuttaa kielellistä ilmaisuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan opintojakson aikana. Hän pohtii, minkälainen kielen opiskelija hän on ja mitä hän on opintojakson aikana oppinut. Hän voi liittää profiiliin todistuksia tai näytteitä kielitaidostaan ja hän arvioi kielitaitoaan Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon avulla. Opintojakson alussa voidaan myös yhteisesti sopia muista tavoista täydentää kieliprofiilia.
- erilaiset tekstilajit ja -tyylit
- englannin kielen kirjoittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista sekä saa tietoa kielen rekisterien piirteistä ja eri yleisöille suunnatusta viestinnästä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän tekee monipuolisia viestinnällisiä tehtäviä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi on monipuolista ja muodostuu kaikista kielitaidon osa-alueista sekä työskentely- ja opiskelutaitojen kehittymisestä opintojakson aikana. Itsearviointiin ja vertaispalautteen avulla opiskelija oppii itse arvioimaan oman kielitaitonsa kehittymistä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu erilaisiin tekstilajeihin ja -tyyleihin ja harjoittelee kirjallista ilmaisua erilaisten tehtävätyyppien avulla.

7.22. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa

yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

YH1 Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Paikallinen lisäys

- voi liittää opintojaksolla oppimaansa Kokkolaan ja sen lähialueisiin.
- Opiskelijan paikallisidentiteetti ja yhteiskunnallinen ymmärrys vahvistuvat.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

- paikallinen päätöksenteko ja kuntalaisen vaikutusmahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun hän tutkii sananvapautta erilaisissa yhteiskunnissa, tutustuu tiedontuottamis- ja julkaisutapoihin ja harjoittelee argumentointitaitojaan. Opiskelija rohkaistuu osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja oppii tulkitsemaan sitä. Näin hänen monitieteinen ja luova osaamisensa vahvistuu.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan identiteetin rakentumista ja opiskelija havaitsee suomalaisen yhteiskunnan moninaisuuden. Opiskelija tarkastelee järjestyneen yhteiskunnan ja yksilön välistä yhteyttä. Opiskelija pohtii yksilön ja yhteiskunnan vastuuta ja roolia hyvinvoinnin kannalta. Näin opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Jaksolla keskitytään suomalaisen yhteiskunnan analyysiin ja hyödynnetään valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita. Jaksolla tarkastellaan demokratiaa, ihmisoikeuksia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitystä, valtaa ja vaikuttamista ja korostetaan aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta.

YH2 Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Paikallinen lisäys

- *ymmärtää Kokkolan kuntatalouden perusteet sekä siihen liittyvät ongelmat.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

- Kokkolan kuntatalouden perusteet ja siihen liittyvät ongelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii, miten yhteiskunta ja talous toimivat. Samalla hän oppii ymmärtämään, miten omaa taloutta hoidetaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa globalisaation vaikutuksesta talouteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opintojaksolla tutustutaan kestävän kehityksen yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin, talouskasvun mahdollisuuksiin ja rajoihin, talouden ympäristövaikutuksiin ja poliittisten päätösten vaikutukseen, kun rakennetaan kestävä yhteiskuntaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan talouden toimintaperiaatteita ja seurataan ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Jaksolla käsitellään mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kotitalouksien, yritysten ja julkisen talouden näkökulmista. Jaksolla tarkastellaan talouden ja politiikan kytköksiä sekä työnteon ja yrittämisen merkitystä hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Paikallinen lisäys

- ymmärtää esimerkeistä, miten EU:n aluepolitiikka on toteutunut paikallisesti.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

- paikallisesti toteutunut EU:n aluepolitiikka

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, miten Eurooppa on yhdentynyt, miten ihmisen toiminta saa aikaan muutoksia yhteiskunnassa ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä on nyky- ja tulevaisuuden yhteiskunnassa globaalien kehityksen näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija havaitsee suomalaisen yhteiskunnan moninaisuuden ja tuetaan opiskelijan eurooppalaisen identiteetin rakentumista ja kasvua globaaliin kansalaisuuteen. Näin opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii ymmärtämään, kuinka globaali talous, poliittiset päätökset, kansainvälinen yhteistyö ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Opintojaksolla tutustutaan kestävä kehityksen yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin ja poliittisten päätösten vaikutukseen, kun rakennetaan kestävä yhteiskuntaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan Suomen ja Euroopan asemaan globalisoituvassa maailmassa sekä Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen. Jaksolla seurataan maailman tapahtumia eri tietolähteistä. Opiskelijaa kannustetaan jaksolla osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun ja globaalikansalaisuuteen.

YH4 Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Paikallinen lisäys

- *tuntee Pohjanmaan oikeusjärjestyksen periaatteet.*
- *vierailee mahdollisesti Pohjanmaan käräoikeuden Kokkolan toimipaikassa.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

- mahdollinen vierailu Pohjanmaan käräjäoikeuden Kokkolan toimipaikkaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii tulkitsemaan taulukoita ja tilastoja sekä käyttämään käsitteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun hän harjoittelee argumentointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla. Arviointi perustuu jaksokokeeseen, opiskelijan tuntiaktiivisuuteen ja opintojakson aikana tehtäviin tehtäviin. Arviointi on monipuolista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla saadaan tietoa Suomen oikeusjärjestelmästä ja oikeuden käytön perusasioista. Samalla opiskelija oppii oikeudellista ajattelua, tutustuu oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä oikeusasioiden hoitamiseen.

YH5 Kohti yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksia, 2 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee ja tunnistaa ylioppilaskokeen erilaiset tehtävätyypit.
- Opiskelija syventää osaamistaan vastata erilaisiin tehtäviin.
- Opiskelija oppii hahmottamaan laajoja aihekokonaisuuksia opintojaksorajat ylittäen.
- Opiskelija tunnistaa meneillään olevia yhteiskunnallisia ilmiöitä taustoineen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- yhteiskuntaopin opintojaksojen 1–4 keskeiset sisällöt

- laajoihin asiakokonaisuuksiin liittyvät tehtävät
- tilasto-, dokumentti- ja kuvatehtävät
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksojen keskeisten sisältöjen kertaaminen ohjaa opiskelijaa kokonaisuuksien hahmottamiseen sekä syventää opiskelijan taitoja käsitellä, ymmärtää, analysoida ja tuottaa yhteiskunnallista tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan yhteiskuntaopin keskeisiä sisältöjä ja harjoitellaan vastaamaan yhteiskuntaopin ylioppilaskoetehtäviin.

7.23. Tieto- ja viestintätekniikka (TVT)

Oppiaineen tehtävä

Tieto- ja viestintätekniikka tukee opiskelijan kykyä suoriutua muista lukion opintojaksoista. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään tieto- ja viestintätekniikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan tietotekninen lukutaito kehittyy, mikä auttaa uusien ohjelmistojen hallinnassa. Monipuolisilla tehtävillä annetaan opiskelijalle hyvät valmiudet menestyä jatko-opinnoissa.

Tavoitteet

Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat:

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle.
- kykenee asettamaan omia tavoitteita, selviytyy oppimishaasteista ja hyödyntää tietotekniikkaa opiskelussa.
- perehtyy tieto- ja viestintätekniikan monipuoliseen soveltamiseen.
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- oppii itsenäiseksi tiedon hakijaksi.
- ymmärtää lähdekritiikin merkityksen.
- hallitsee viittaustekniikat tutkielman teossa.
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää hankittua tietoa sekä arvioida tuotosta ja koko tutkimusprosessia.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu opiskelijan tieto- ja viestintätekniikan opintojaksoilla asetettujen tavoitteiden osaamiseen. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annettu palaute tukee opiskelijaa tietoteknisten taitojen osaamisessa ja sen kehittämisessä. Samalla opiskelija arvioi työskentelyään ja osaamistaan itse.

Arviointi perustuu opintojaksoilla annettuihin näyttöihin ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten soveltamisen taitojen ja tietojen havaintoihin. Tieto- ja viestintätekniikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten projektitöiden ja tutkielmien avulla. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä itsenäisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Laaja-alaiset osaamiset

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja.

Opintojaksot

TVT1 Peliohjelmoinnin perusteet, 2 op (TVT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu Unity-pelimoottoriin ja tekee sen avulla 2D-pelejä.
- Opintojakson aikana pyritään toteuttamaan ainakin yksi yritysvierailu tai peliohjelmointiin liittyvä luento.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- C# ohjelmointikielen perusteet
- 2D-peliohjelmointi Unity-pelimoottorilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän suunnittelee ja toteuttaa pienimuotoisia pelejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa ohjelmoinnin merkityksestä yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii peliohjelmoinnin perusteita tekemällä pelejä.

TVT2 Tietoverkot, 2 op (TVT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa tietoa siitä, mihin tietoverkkoja käytetään ja mitä ne merkitsevät yhteiskunnalle.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietoverkkojen historia, protokolla ja rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään, mihin tietoverkkoja käytetään ja mitä ne merkitsevät yhteiskunnalle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa tietoa tietoverkkojen historiasta, niiden protokollista ja rakenteista sekä muista tietoverkkoihin liittyvistä asioista. Opintojaksolla sovelletaan opittuja tietoja verkkopeleihin.

TVT3 Tietokonelaitteistot ja käyttöjärjestelmät, 2 op (TVT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää, miten tietokone toimii, mitä osia siinä on ja miten käyttöjärjestelmä ohjaa sitä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tietokoneen komponentit
- Linux-käyttöjärjestelmän asentaminen ja käyttäminen
- Windows-, iOS- ja Linux-käyttöjärjestelmien perusteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään, kuinka tietokoneen käyttöjärjestelmä ohjaa sen toimintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija saa opintojaksolla tietoa tietokoneen komponenteista ja niiden toiminnasta. Jakson aikana tutustutaan käyttöjärjestelmien perusteisiin ja opitaan käyttämään Linux-käyttöjärjestelmää.

TVT4 Kuvankäsittely, 2 op (TVT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kuvankäsittelyä, sen perusteita ja kuvankäsittelyohjelmien käyttämistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- bittikartta- ja vektorigrafiikan erot
- Gimp-ohjelman eri tasojen hyödyntäminen
- 3D-piirtäminen Paint 3D -ohjelmalla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii kuvankäsittelyohjelmien käyttämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii eri kuvankäsittelyohjelmien käyttämistä.

TVT5 Graafinen piirtäminen, 2 op (TVT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija suunnittelee oman esineen ja oppii sen mallintamista.
- Opiskelija oppii 3D-tulostimen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- mittatarkka piirtäminen, mitoittaminen ja 2D- ja 3D-mallinnus
- Autocad-ohjelman hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii mallintamaan esineen tietokoneella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija oppii graafista piirtämistä Autocad-ohjelman avulla. Jaksolla opiskelija oppii mittatarkkaa piirtämistä ja mitoitus sekä 2D- ja 3D-mallinnusta.

TVT6 Peliohjelmointia 3D-ympäristössä, 2 op (TVT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietojansa Unity-pelimoottorista ja siinä käytettävästä ohjelmointikielestä.
- Opiskelija saa tietoa 3D-pelimaailmasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- C#-ohjelmointikieli
- 3D-pelien ohjelmointi
- mobiililaitteiden pelien ohjelmointi

- Unity-pelimoottori

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän syventää peliohjelmoinnin osaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija syventää tietojaan Unity-pelimoottorista ja C#-ohjelmointikielestä. Opiskelija saa tietoa 3D-pelimaailmasta sekä suunnittelee ja tekee yksin tai pienryhmässä opettajan ohjauksessa pelin.

TVT7 DigiTutor, 2 op (TVT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tukemaan muita tietotekniikan käyttäjiä erilaisissa ongelmatilanteissa.
- Opiskelija tukee vertaisiaan tietotekniikan käytössä ja auttaa siinä vastaan tulevissa ongelmissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Abitti-, O365- ja Moodle-ympäristöt
- kannettavien tietokoneitten hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat, kun hän opettaa ja auttaa vertaisiaan tietotekniikan käytössä ja sen ongelmatilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hänen ongelmanratkaisukykynsä kehittyy opintojakson aikana tietoteknisten ongelmien ratkaisemistehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan oppimista arvioidaan monipuolisesti opintojakson aikaisten suoritusten perusteella. Opiskelija arvioi työskentelyään ja saa palautetta oppimisestaan. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii toimimaan henkilökunnan ja opiskelijoiden apuna erilaisissa opetuksen aikana syntyneissä tietoteknisissä ongelmatilanteissa.

7.24. Luonnontiede ja teknologia (LTEK)

Opintojaksot

LT1 Johdatus luonnontieteisiin, 2 op (LT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu luonnontieteiden opiskeluun, opiskelussa käytettäviin työmenetelmiin ja välineisiin.
- Opiskelija saa käsityksen Kokkolasta merkittävänä metalli- ja kemianteollisuuden keskittymänä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- paikalliset kemian laboratoriot
- työselostusten laatiminen
- paikallinen metalli- ja kemianteollisuus
- kiertotalous, sinkin tuotantoprosessi ja sinkin tuotannon ympäristövaikutukset
- paikallinen luonnontieteen ja teknologian jatkokoulutustarjonta
- ajankohtaiset teemat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat, kun hän työskentelee ryhmissä ja pareittain sekä yhteistyössä yritysten ja muiden oppilaitosten edustajien kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun hän saa tietoa nykyisten tutkimusten poikkitieteellisyydestä. Opiskelija käsitys luonnontieteiden keskinäisistä yhteyksistä vahvistuu, kun hän tekee opintojakson tehtäviä, joissa eri luonnontieteiden tietoja yhdistellään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan luonnontieteiden opiskeluun, opiskelussa käytettäviin työmenetelmiin ja välineisiin. Opinnoissa toteutetaan kemian, fysiikan ja biologian laboroiteja yhteistyössä Centria ammattikorkeakoulun kanssa ja opetellaan laatimaan työselostuksia. Osa laboroinneista ohjataan englanniksi. Opintojaksolla tutustutaan KIP:n (Kokkola Industrial Park) alueeseen ja siellä erityisesti sinkkiteollisuuden toimintaan.

LT2 Vesien suojele ja tila, 2 op (LT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa käsityksen muovien ja kemikaalien vesistöille aiheuttamista jäte- ja saastumisongelmista.
- Opiskelija saa käsityksen ilmastonmuutoksen ja teollisuuden maailmanlaajuisesti aiheuttamista muutoksista ekosysteemeihin ja vesivarantoihin.
- Opiskelija pohtii kierrätyksen merkitystä ja mahdollisuuksia sekä omien valintojensa merkitystä.
- Opiskelija saa tietoa makean veden riittävyydestä ja sen järkevään käyttöön liittyvistä globaaleista haasteista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- muovien ja kemikaalien vesistöille aiheuttamat jäte- ja saastumisongelmat
- teollisuuden ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat muutokset maapallon ekosysteemeissä ja vesivarannoissa
- vesistöjen suojeleluun ja makean veden riittävyyteen liittyvät innovaatiot
- vesijalanjälki
- teollisuuden ympäristöä säästävät ratkaisut, kuten uudet materiaalit ja pakkausinnovaatiot
- laboratoriotyöskentely
- yritysvierailut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmä- ja parityöskentely sekä yritys- ja asiantuntijavierailut vahvistavat opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän oppii ymmärtämään eri luonnontieteiden kuvaamien ilmiöiden välisiä vuorovaikutus- ja riippuvuussuhteita. Opiskelija saa käsityksen, miten monimutkaisia ongelmia ratkaistaan tieteen ja teknologian avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijan eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa eettisesti vastuullisesta elämäntavasta. Opiskelijaa kannustetaan noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan vesien suojeluun ja tilaan liittyviä asioita, kuten jäte- ja saastumisongelmia sekä ekosysteemeihin ja vesivarantoihin aiheutuneita muutoksia. Opintojaksolla työskennellään laboratoriossa ja vieraillaan paikallisissa yrityksissä ja kolmannen asteen oppilaitoksissa. Jaksolla käsitellään ajankohtaisia aiheita.

LT3 Luonnontieteen ilmiöt tutkimuskohteena, 2 op (LT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen ja kriittiseen arviointiin.
- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa tutkimusprosessin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- luonnontieteellisten ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen
- arjen ilmiöt luonnontieteen näkökulmasta
- luonnontieteelliset ilmiöt ja niihin liittyvät ongelmat
- luonnontieteiden oppiaineiden keskeiset käsitteet
- erilaiset dokumentointitavat
- yritysvierailut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan luonnontieteen ilmiöihin liittyviä kokeellisia tutkimuksia, käsitellään, tulkitaan ja esitetään niiden tuloksia, dokumentoidaan prosessia sekä arvioidaan tuloksia ja koko tutkimusprosessia. Opintojaksolla syvennetään keskeisten käsitteiden osaamista.

LT4 Globaalit uhat ja mahdollisuudet, 2 op (LT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii ymmärtämään globaaleihin haasteisiin liittyviä syy- ja seuraussuhteita.
- Opiskelija saa tietoa, miten globaaleja haasteita pyritään ratkaisemaan ja miten yksilön tekemät ratkaisut vaikuttavat kestäväen tulevaisuuden muodostamisessa.
- Opiskelija ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä tieteellisen tutkimuksen merkityksen ongelmien ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- globaalit ongelmat, kuten tietoturva, mikrobitaudit, ilmastonmuutos, vesipula, nälänhätä ja väestönkasvu
- energiatalous
- globaalien ongelmien ratkaisut
- kestävä elämäntapa
- erilaisten medioiden tuottaminen
- portfolion laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän saa tietoa erilaisista globaalien haasteiden ratkaisuksista, kuten uusista materiaaleista, teknisistä ratkaisuksista ja tavoista ajatella asioista uudella tavalla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun hän arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisen ja vastuullisen kuluttamisen mukaisesti ja saa tietoa kestäväen elämäntavan ekologisista ja taloudellisista ulottuvuuksista ja niiden merkityssuhteista. Opiskelija oppii ymmärtämään, että ympäristön kantokyvyllä on rajat ja että maapallon luonnonvarojen kestävä käyttö on välttämätöntä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun hän tarkastelee maapallon eri globaaleja ilmiöitä ja tutustuu ihmisten erilaisiin alinolosuhteisiin ja sosioekonomisiin asemiin. Opiskelija kannustetaan toimimaan yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutkitaan erilaisia globaaleja ongelmia, kuten tietoturvaan, mikrobiotauteihin, ilmastonmuutokseen, energiatalouteen, vesipulaan, nälänhätään ja väestönkasvuun liittyviä ongelmia. Jaksolla saadaan tietoa näiden ongelmien tieteen ja yhteiskuntapolitiikan avulla saaduista ratkaisuista. Opiskelija pohtii kestäväää elämäntapaa ja seuraa aiheeseen liittyvää uutisointia sekä tekee oman tuotoksen valitsemallaan tavalla.

LT5 Luonnontieteiden osaamisen syventäminen, 2 op (LT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää biologian, kemian ja fysiikan osaamistaan ja lisää valmiuksiaan työskennellä kokeellisesti.
- Opiskelija saa tietoa paikallisesta teollisuudesta ja yritystoiminnasta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vaativat kemian, fysiikan ja biologian laboroinnit
- paikallisten jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten kanssa toteutetut työpajat
- ajankohtaisiin aiheisiin liittyvät laboroinnit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu, kun hän huomaa eri luonnontieteiden ilmiöiden välisiä yhteyksiä ja kun opintojakson työtavat rohkaisevat häntä luovaan ajatteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää opiskelijan aktiivista läsnäoloa oppitunneilla ja annettujen tehtävien suorittamista. Opintojaksolla opiskelija arvioi itseään ja työskentelyään.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan biologiaan, kemiaan ja fysiikkaan liittyvien ilmiöitä ja vierailaan paikallisten oppilaitosten laboratorioissa. Opintojakson aikana eri alojen asiantuntijat vierailevat oppitunneilla. Opiskelija tekee oman tutkielman valitsemastaan aiheesta.

7.25. Opiskelijakuntatoiminta (OKT)

Opintojaksot

Opiskelijakuntatoiminta, 2 op (OKT)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii, miten demokratia toimii.
- Opiskelija oppii kokoustekniikkaa.
- Opiskelija edustaa opiskelijakuntaa.
- Opiskelija kehittää omaa oppilaitostaan ja luo sekä ylläpitää hyvää ilmapiiriä.
- Opiskelija osallistuu lukion teemapäivien ja juhlien järjestämiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijakuntatoiminta
- osallistuminen lukion juhla- ja teemapäivien järjestelyihin
- kokoustekniikka
- lukion toimintakulttuurin kehittäminen
- demokratia järjestelmänä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallinen osaaminen vahvistuu, kun hän oppii kokoustekniikka ja sen, miten demokratia toimii.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän osallistuu lukion juhla- ja teemapäivien järjestämiseen ja kehittää lukion toimintakulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Hyväksytyt suoritukset edellyttävät opiskelijan aktiivista osallistumista ja työskentelyä opiskelijakunnan edustajana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija osallistuu aktiivisesti opiskelijakunnan edustajien tapaamisiin ja tekee niissä sovittuja tehtäviä. Opiskelija osallistuu lukuvuoden aikana toteutettavien teemapäivien ja juhlien järjestelyihin. Opiskelija edustaa opiskelijakuntaa ja kehittää lukion toimiintaa opiskelijakunnan toiveiden mukaisesti.

7.26. Tutortoiminta (TUT)

Opintojaksot

Tutortoiminta, 2 op (TUT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tutor-toiminnan periaatteet.
- Opiskelija ymmärtää, miten ryhmä toimii ja mitä on olla ryhmän jäsen erilaisissa tilanteissa.

- Opiskelijat laativat yhteistyössä tutor-ohjaajien kanssa tutor-toiminnan lukuvuosisuunnitelman.
- Opiskelija oppii, miten yksilöitä ja pienryhmiä ohjataan erilaisissa tilanteissa ja tapahtumissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutor-toiminta
- ryhädynamiikka
- ryhmäytyminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen tutorina
- yhteistyötaitojen kehittäminen
- eri rooleissa toimiminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen tutor-ryhmien vetäjänä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun hän oppii ryhädynamiikkaa ja suunnittelee sekä toteuttaa ryhmäyttämistehtäviä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen vahvistuu, kun hän oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ryhmien vetäjänä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä. Hyväksytyt suoritus edellyttää aktiivista osallistumista tutortoimintaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijat osallistuvat tutorkoulutukseen ja toimivat tutoreina opintojaan aloittaville opiskelijoille. Tutorit auttavat lukion opiskelijoita erilaisissa ongelmatilanteissa. Tutorit osallistuvat lukion esittelytilaisuuksiin erilaisten tapahtumien yhteydessä. Tutorit osallistuvat uusien tutoreiden koulutukseen.

7.27. Muualla suoritettut opinnot (MSO)

Opintojaksot

Henkilöauto-ajokortti, 1 op (AJK)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Anniskelupassi, 1 op (ANP)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Ensiapu 1, 1 op (EA1)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Ensiapu 2, 1 op (EA2)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Ensiapu 3, 2 op (EA3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Golfin Green Card, 1 op (GGC)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Hygeniaosaaminen, 1 op (HYG)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Hyväksiluettavat opinnot, 2 op (HYV)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Järjestyksenvalvojan peruskoulutus, 2 op (JVP)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opintomatka, 2 op (OMK)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Urheiluakatemia 1, 2 op (UAK1)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yksikielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
	Kehittyvä peruskielitaito				
	Toimiva peruskielitaito				

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötapoihin osallistuvien henkilöiden mukana.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipuolisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietoa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitte

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.